

• ΜΙΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΟΡΕΙΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ:
ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΤΟΙΚΩΝ
ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΜΕΣΩ ΜΙΑΣ ΚΙΝΗΤΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ

Μετέχουσες σπουδάστριες:

Αλεξάνδρα Ευθυμίου
Αθηνά Ψυχογιού

Υπεύθυνος εκπαιδευτικός:

Θάνος Παπαδημητρίου

Πτυχιακή για τη λήψη του πτυχίου στην Κοινωνική
Εργασία από το Τμήμα της Κοινωνικής Εργασίας της
Σχολής Επαγγελματών Υγείας και πρόνοιας του
Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Τ.Ε.Ι.)
Πάτρας

ΠΑΤΡΑ 1998

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

2397

Η επιτροπή για την έγκριση της πτυχιακής:

Υπογραφή

Θάνος Παπαδημητρίου
Επίκουρος Καθηγητής
του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας

Υπογραφή

Φάνη Κατσάρου
Επίκουρη Καθηγήτρια
του τμήματος Κοινωνική Εργασία

Υπογραφή

Κωστής Γεωργίου
Καθηγητής Εφαρμοσμένων
του τμήματος Κοινωνική Εργασία

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	8
--------------------------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
Ο Σκοπός της μελέτης	11
Ορισμοί όρων	13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	ΑΛΛΩΝ	ΜΕΛΕΤΩΝ	ΚΑΙ	
1. Ιερότητα- αγριότητα- υιοθέτηση				14
Α. Ιερότητα των βουνών				14
Β. Η έννοια της αγριότητας του ορεινού χώρου				18
Γ. Η ανάγκη υιοθέτησης ενός διαφορετικού τρόπου σκέψης				24
2. Τα στοιχεία που επιδρούν στην ορεινή ανάπτυξη				
Α. Η ορεινή ανάπτυξη				
Ένα παράδειγμα ορεινής ανάπτυξης «ο Ταύγετος»				33
Β. Τα δάση				51
α. Η προσφορά των δασών				53
β. Οι εχθροί των δασών				58
Γ. Το κλίμα				64
Δ. Το κυνήγι: ο μεγάλος εχθρός του ορεινού και μη χώρου.				68
Ε. Ορειβασία: Μια δραστηριότητα που φέρνει σε άμεση επαφή με το χώρο.				71

3. Νομοθεσία.	
Α. Η περιβαλλοντική πολιτική της Ε.Ε.	
Β. Η πολιτική της Ελλάδας	80.
4. Σχέση Οικολογίας και κοινωνικής εργασίας	
5. Η κινητή μονάδα ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης	91.
Α. Τι μπορεί να περιλαμβάνει μια κινητή μονάδα.	93.
Β. Προτεινόμενα αυτοκίνητα για την κινητή μονάδα	
α. Τύποι αυτοκινήτων	96.
β. Παράμετροι	97.
γ. Τεχνικά χαρακτηριστικά	98.
δ. Διαστάσεις και χωρητικότητα	99.
ε. Πρόσβαση του κοινού	101.
στ. Χώρος στάθμευσης και αποθήκευσης των μέσων	102.
ζ. Επίπλωση και εξοπλισμός	109.
Γ. Σχεδιασμός και οργάνωση κινητής μονάδας	104.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	108.
-------------	------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗΣ

1. Εισαγωγή	
2. Συμπεράσματα	112.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΠΕΡΙΛΗΨΗ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

1.Εισαγωγή	115
2. Προτάσεις για μια καλύτερη λειτουργία των υπηρεσιών της κινητής μονάδας	116.
3. Αδυναμία όσων αφορά την Ελληνική πολιτική	119.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	121.
-----------	------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

*Ευχαριστούμε την κ. Ρίτα Καλοδήμου για την βοήθεια που μας πρόσφερε καθόλη τη διάρκεια της συνεργασίας μας.

*Επίσης ευχαριστούμε τον κ. Παπαδημητρίου για την ηθική του συμπαράσταση.

Παράλληλα ευχαριστούμε :

- Τον Πολίτη κ. Βλ. Βελλόπουλο (βραβείο Ακαδημίας Αθηνών για την ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση στη ρύπανση του Πατραϊκού Κόλπου)

- Την ελληνική εταιρία προστασία της φύσης

- Την ελληνική εταιρία τοπικής ανάπτυξης και αυτοδιοίκησης

- Την ελληνική εταιρία τοπικής αυτοδιοίκησης (παράρτημα Πάτρας)

- Τον κ. Γ. Ευαγγελάτο

- Την κ. Ελ. Κοτσάκη

- Τον κ. Θ. Μηλογιαννάκη

- Την κ. Θ. Μπακοπούλου

- Την ΟΙ. ΚΙ. ΠΑ.
- Την πανελλήνια πολιτιστική κίνηση
- Τον κ. Τσίπηρα
- Τον κ. Κ. Χαροκόπο
- Την δημοτική βιβλιοθήκη Πάτρας
- Την βιβλιοθήκη του Τ.Ε.Ι. Πάτρας
- Την δημοτική βιβλιοθήκη Ιωαννίνων
- Την δημοτική βιβλιοθήκη Άρτας

- Την αντιπροσωπεία της Mercedes στην Πάτρα
- Τα υπουργεία : Γεωργίας, Παιδείας, Πολιτισμού, Περιβάλλοντος, Υγείας.

Τους φίλους μας:

- Γιώργο Κατσουλιέρη
- Κωστή Σοφόπουλο
- Λουκά Σπαθή
- Ειρήνη Χρονοπούλου

Πλατύφυλλα και κωνοφόρα δέντρα σ' έναν άσυνήθιστο ανταγωνισμό δνάμεσα στις γυμνές κορυφές του Τζόφ ντέλ Μοντόζιο στη βορειο-νατολική Ίταλία. Γενικά, διαφορετικοί τυποι φυτών εξέλισσονται σόν χωριστές όρεινές κοινότητες, σχηματίζοντας ζώνες πού στεφανώνουν τις πλαγιές σέ διαφορετικά επίπεδα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η εργασία αυτή είναι μια βιβλιογραφική μελέτη που έχει σαν σκοπό να εξετάσει το θέμα «Μια προσέγγιση ορεινής ανάπτυξης: Ευαισθητοποίηση και ενημέρωση κατοίκων ορεινών περιοχών μέσω μιας κινητής μονάδας». Βασιζόμενοι κατά ένα μεγάλο μέρος σε βιβλία οικολογικού περιεχομένου, διαφόρων μελετητών όσον αφορά το πρώτο σκέλος, ενώ για το δεύτερο σκέλος έχουμε βασιστεί στην οργάνωση ήδη υπαρκτών μονάδων, όπως της κινητής μονάδας αιμοδοσίας αλλά και της κινητής βιβλιοθήκης.

Ειδικότερα τα επιμέρους κεφάλαια της εργασίας αυτής περιλαμβάνουν τα εξής:

1. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο πρόβλημα της μελέτης αυτής και στα κίνητρα που με οδήγησαν στην επιλογή του θέματος. Επίσης παραθέτονται οι ορισμοί των όρων.
2. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται ανασκόπηση άλλων, μελετών και συγγραμμάτων για τα στοιχεία που αποτελούν την ορεινή ανάπτυξη και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο ορεινός χώρος. Την σχέση Κοιν. Εργασία και Οικολογίας, ενώ προτείνεται η οργάνωση μιας κινητής μονάδας ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης, κατοίκων ορεινών περιοχών σε περιβαλλοντικά θέματα.
3. Το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται στην μεθοδολογία που ακολουθήθηκε σ' αυτή τη μελέτη

Τέλος, γίνεται παράθεση των αποτελεσμάτων και των προτάσεων που βγήκαν από τη μελέτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το πρόβλημα

« Η φύση διδάσκει να παίρνεις από παντού τόσο, όσο σου χρειάζεται κι έτσι, που να έχεις πάντοτε να παίρνεις». (Stephen Groal).

Είναι γεγονός ότι ο άνθρωπος πάντοτε έπαιρνε στοιχεία από τη φύση, με μια όμως σημαντική διαφορά, έπαιρνε τόσα και με τέτοιο ρυθμό, ώστε εκείνη ήταν σε θέση ν' αναπληρώσει ό,τι κάθε φορά έχανε. Έτσι σε καμία περίπτωση δεν είχαν διατάραξη της φυσικής ισορροπίας. Σήμερα η υπέρμετρη και ιδίως απρογραμμάτιστη ανάπτυξη του τεχνικού πολιτισμού ανέτρεψε επικίνδυνα τη φυσική ισορροπία και τούτο γιατί επέδρασε αρνητικά στο φυσικό πλούτο, αχρηστεύοντας ουσιαστικά τη δυνατότητα «αυτοαναπλήρωσης» που έχει η φύση

Το σημερινό αστυβιομηχανικό μοντέλο ζωής χαρακτηρίζεται από τη μονόπλευρη ποσότητα αύξησης της παραγωγής, με τις μεγιστοποιημένες απαιτήσεις της για κέρδος και από το ρόλο της κατανάλωσης στον προσανατολισμό των ανθρώπινων «επιθυμιών» και στη δημιουργία των τεχνικών «αναγκών». Μέσα στο μοντέλο αυτό, η αλόγιστη υπερεκμετάλλευση των φυσικών μας πόρων, η φθορά της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, η απρογραμμάτιστη χρήση γης, η κερδοσκοπική οικοπεδοποίηση των δασικών μας εκτάσεων, η

συγκέντρωση των βιομηχανιών σε κατοικημένους χώρους, καθώς και η κακή λειτουργία τους, είναι μερικά από τα νοσηρά φαινόμενα που ορίζουν την περιβαλλοντική κρίση στον τόπο μας και δημιουργούν μια εξαιρετικά ανησυχητική κατάσταση «ρύπανσης» σ' όλα τα είδη και τις μορφές του περιβάλλοντος μας. Έτσι δημιουργήθηκε σοβαρό οικολογικό πρόβλημα και ένα περιβάλλον ασφυκτικό, αποπνικτικό και απειλητικό για την ανθρώπινη σωματική και ψυχική υγεία.

Με κίνητρο λοιπόν το γεγονός ότι το φυσικό περιβάλλον είναι από τους σημαντικότερους παράγοντες αγωγής του ανθρώπου, και γενικά από τους πιο καθοριστικούς παράγοντες διαμόρφωσης της προσωπικότητάς του, ξεκινήσαμε να μελετήσουμε ένα τέτοιο θέμα που έχει άμεση σχέση με τον άνθρωπο.

Το ειδικεύσαμε, εστιάζοντας το ενδιαφέρον μας στον ορεινό χώρο, και εντοπίζοντας τη σχέση του ανθρώπου μ' ένα τέτοιο κομμάτι του οικοσυστήματος που περιλαμβάνει δάση, βουνά, άγρια ζώα, φυτά και άλλα στοιχεία.

Το πρόβλημα λοιπόν που εντοπίζουμε και εξετάζουμε είναι η αλόγιστη εκμετάλλευση του ορεινού χώρου η ακόμα και η παραμέληση του από τον ίδιο τον άνθρωπο. Σκοπός μας είναι να δούμε πως ορεινός χώρος επιδρά στη ζωή του ανθρώπου αλλά και των ζώων και των φυτών, ποια είναι η προσφορά του και πως ο άνθρωπος μπορεί να συμβάλλει θετικά έτσι ώστε να μιλάμε για ορεινή ανάπτυξη.

Πολλοί είναι εκείνοι που αναρωτιούνται γιατί πρέπει να σωθεί η φύση;

Τι χρειάζονται τα δάση, τα βουνά, τα άγρια ζώα, τα πουλιά, οι πεταλούδες, τα αγριολούλουδα; Για αρκετό κόσμο τα πράγματα αυτά θεωρούνται «άχρηστα» και χιλιάδες οικονομικοί οργανισμοί και άπειρες κρατικές υπηρεσίες σε όλο τον κόσμο εργάζονται εντατικά για την μετατροπή τους σε παραγωγικά έργα. Τα μεγάλα τροπικά δάση εκχερσώνονται με ρυθμό χιλιάδων

στρεμμάτων την ημέρα, λίμνες και υγρότοποι αποξηραίνονται παντού χωρίς δισταγμό, δρόμοι ανοίγονται σε κάθε γωνία της γης, σπίτια και ξενοδοχεία χτίζονται ανεξέλεγκτα σε οποιαδήποτε σημείο.

Υπάρχουν όμως και οι άνθρωποι που δεν μετρούν την αξία της ζωής με την ποσότητα των αγαθών που μπορούν να καταναλώσουν. Είναι αυτοί για τους οποίους αγαθά δεν είναι μόνο το ψωμί, το σπίτι, το αυτοκίνητο αλλά ακόμη ο καθαρός αέρας, το διαυγές νερό που πίνουμε, το καθετί ωραίο που βρίσκεται γύρω στη φύση μας. Έτσι λοιπόν κάθε μέρα και περισσότεροι ανακαλύπτουν τις αλήθειες αυτές, γι' αυτό και βλέπουμε τις Κυριακές πολλούς που ασφουκτιούν στο περιβάλλον των πόλεων να εξορμούν προς την εξοχή.

(Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, 1989, σελ.14)

Ο Σκοπός της μελέτης

Η διερεύνηση του θέματος οριοθετήθηκε με γενικό σκοπό την προσπάθεια να σκιαγραφηθεί ένας τρόπος ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών για τη ζωή στα ύψη και γενικά για το περιβάλλον του βουνού. Έτσι ώστε να επιτευχθεί η αφύπνιση της οικολογικής συνείδησης και συνειδητοποίησης της περιβαλλοντικής ευθύνης έτσι ώστε αυτό να αποτελέσει γενικότερη αξία της ανθρώπινης ύπαρξης.

Και με ειδικούς σκοπούς:

- Να μελετηθεί τι το ξεχωριστό υπάρχει στο περιβάλλον του βουνού. Σε τι διαφέρει από τις καταστάσεις στις γειτονικές πεδιάδες.
- Να καταγραφούν οι αιτίες που οδηγούν στην διαταραχή της σχέσης ανθρωπογενών-ορεινών συστημάτων, για να γίνει πιο κατανοητό το μέγεθος του σημερινού προβλήματος και τις κατάστασης που αναγκάζεται ν' αντιμετωπίσει η ανθρωπότητα.
- Να διαπιστωθεί η προσφορά του ορεινού χώρου για να τονιστεί πόσο καθοριστική είναι η σημασία του για την εξέλιξη της ζωής στον πλανήτη.
- Να καταγραφούν οι συνέπειες της διαταραχής αυτής.
- Με ποιο τρόπο βοηθούν τα δάση στην ανάπτυξη του ορεινού χώρου.
- Να μελετηθεί η περιβαλλοντική εκπαίδευση για να κατανοηθεί η συμβολή της στην διαμόρφωση της οικολογικής συνείδησης στους πολίτες ώστε να αναλάβουν ενεργό δράση για την προστασία του ορεινού χώρου προκειμένου να επιτευχθεί αναβάθμιση στην ποιότητα της ζωής του.
- Να διερευνηθεί η περιβαλλοντική νομοθεσία της Ελλάδας και των ευρωπαϊκών χωρών η οποία εκφράζει τις προθέσεις και τις δυνατότητες της πολιτείας για την προστασία του ορεινού χώρου και την αναβάθμισή του.
- Να μελετηθεί η σχέση της Κ. Εργασίας με το περιβαλλοντικό-οικολογικό κίνημα στην προώθηση της ευαισθητοποίησης του κοινού και ειδικότερα στην διαμόρφωση μιας προσέγγισης ευαισθητοποίησης για την ανάπτυξη του ορεινού χώρου και να παρουσιάσει ένα στάδιο οργάνωσης και λειτουργίας μιας κινητής μονάδας ευαισθητοποίησης των κατοίκων ορεινών περιοχών για την προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης.

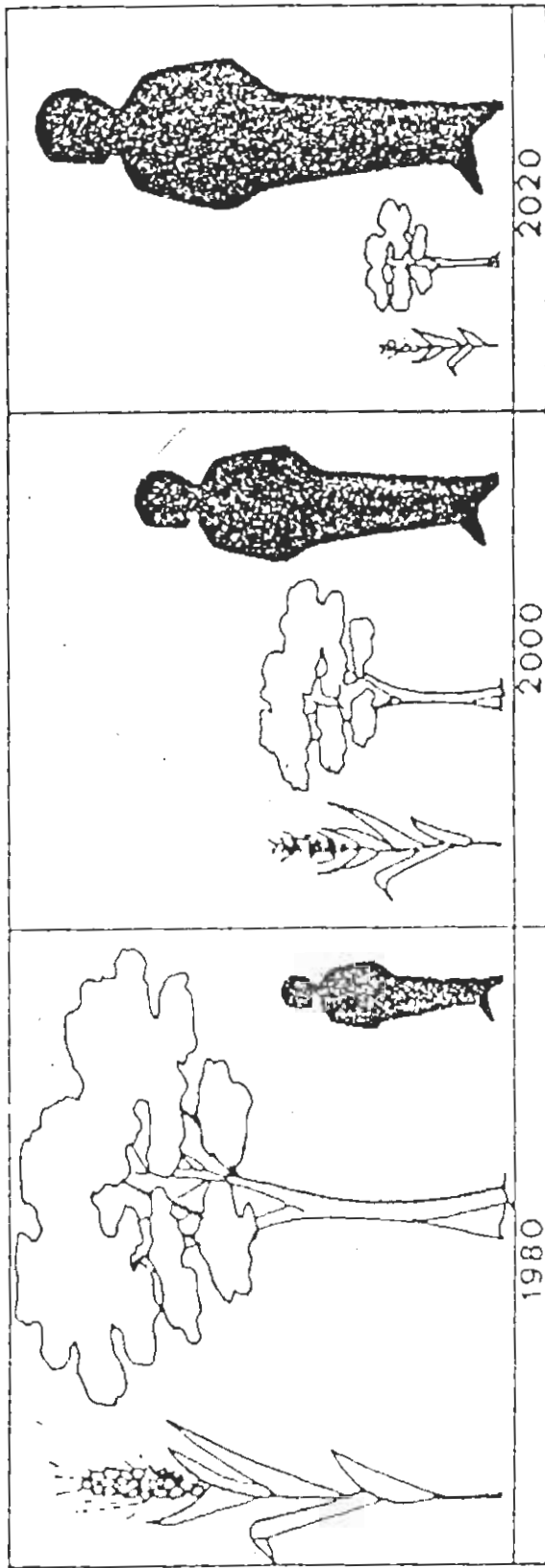
Ορισμοί όρων

Ο όρος ιερότητα των βουνών περικλείει τον τρόπο σκέψης τόσο του ανθρώπου όσο και της φύσης, όπως επίσης το δέος και ο σεβασμός που προκαλούν τα βουνά και που «σήμερα» χαρακτηρίζονται συχνά ως πρωτόγονες αντιλήψεις ή ως στάσεις βασισμένες σε προλήψεις(Σέρραρντ Φίλιπ,1990,σελ.41).

Ο όρος αγριότητα περιλαμβάνει την κατάσταση του μη εξημερωμένου των στοιχείων στα βουνά (Τεγόπουλος-Φυτράκης,1993,σελ.9).

Η έννοια ανάπτυξη χρησιμοποιήθηκε εκφράζοντας φαινόμενα καθαρά οικονομικής φύσεως, όμως όταν χρησιμοποιείται στην παρούσα μελέτη η έννοια της ορεινής ανάπτυξης, πρόκειται για την διαδικασία μέσω της οποίας επιδιώκεται η προαγωγή-πρόοδος του ορεινού χώρου.(Τεγόπουλος- Φυτράκης,1993,σελ.53)

Κοινοτική ανάπτυξη θα ονομάζουμε επίσης την οργανωμένη προσπάθεια για τη βελτίωση των συνθηκών της κοινοτικής ζωής και της υπάρχουσας δυνατότητας για ολοκλήρωση και αυτοβοήθεια. Μ' αυτό το τρόπο συνδυάζονται οι προσπάθειες των ανθρώπων με τις προσπάθειες των κρατικών υπηρεσιών, για να βελτιωθούν οι οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και περιβαλλοντικές συνθήκες των κοινοτήτων, και για να επωφεληθούν κυρίως οι ίδιες από αυτήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΑΛΛΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΜΑΤΩΝ

1. "Ιερότητα, -αγριότητα -υιοθέτησης

Η "Ιερότητα" των βουνών έχει χάσει την σημασία της από τότε που ο άνθρωπος απομακρύνθηκε από την φύση, και «λάτρεψε» την τεχνολογία. Όμως το ότι ο άνθρωπος την αγνοεί και κυρίως την καταστρέφει δεν βλάπτει τόσο την ίδια όσο τον ίδιο του τον εαυτό. Τα βουνά έχουν την ίδια άγρια ομορφιά σαν τότε, σήμερα όμως δεν είναι καθόλου του ενδιαφέροντός μας. Μήπως τελικά θα πρέπει να επιστρέψουμε στη φύση και να υιοθετήσουμε εκείνον τον τρόπο ζωής, έτσι ώστε να αποφευχθεί η καταστροφή μας;

Α. "ΙΕΡΟΤΗΤΑ" ΤΩΝ ΒΟΥΝΩΝ

«Τα βουνά είπε ο Ράσκιν είναι ^{η αρχή} και το τέλος κάθε φυσικού τοπίου». (Ράσκιν, 1850, σελ. 65). Το ^{πιο} εντυπωσιακό από τα χαρακτηριστικά της γης, τα βουνά, κυριαρχούν στη γραμμή του ορίζοντα, όπου και αν βρίσκονται, υψώνοντας τα μάτια μας πάνω από τα καθημερινά επίπεδα του πολιτισμού, κάνοντας τον άνθρωπο να φαίνεται νάνος και μειώνοντας το μέγεθος των πιο μεγαλόπρεπων επιτευγμάτων του. Κανείς δεν μένει ασυγκίνητος μπροστά στα βουνά. Για μερικούς

Αντίθετα από τη γενική εντύπωση ότι τα βουνά είναι ως επί το πλείστον άγονα, αυτά τα πολυσχιδή περιβάλλοντα περιλαμβάνουν σεβαστά ποσοστά του βιολογικού πλούτου του πλανήτη. Εφτά από τις 14 τροπικές περιοχές με ενδημικά φυτά που απειλούνται με άμεση καταστροφή έχουν τη μισή τους τουλάχιστον έκταση σε βουνά. Και 131 από τα 247 ενδημικά πουλιά του κόσμου κατοικούν σε τροπικά βουνά. Το πάρκο mannu, στις κορυφές των Άνδεων, είναι η προστατευόμενη περιοχή με τη μεγαλύτερη βιοποικιλότητα στον κόσμο και οφείλει μεγάλο μέρος της περιβαλλοντικής του ποικιλότητας στα βουνά που βρίσκονται ακριβώς από πάνω του. Σε μια περιοχή μικρότερη των 5 τετραγωνικών χιλιομέτρων, σχεδόν ίσης έκτασης με το Πάρκο Rock grill στην Ντακότα των ΗΠΑ, οι βιολόγοι έχουν καταγράψει σχεδόν 900 είδη πουλιών και 1000 είδη φυτών. § Ο κόσμος συχνά υποθέτει ότι τα βουνά- μακρινά, βραχώδη, ανεμοδαρμένα- είναι άγονα ή περιθωριακά από οικολογικής πλευράς και αραιοκατοικημένα.- Η υπόθεση αυτή όμως είναι εντελώς λανθασμένη. Στην πραγματικότητα τα βουνά φιλοξενούν έναν εξαιρετικά μεγάλο αριθμό ποικίλων βιολογικών και πολιτισμικών εκδηλώσεων του πλανήτη. Και, όπως γράφτηκε πρόσφατα σε στήλη του World Watch, μόνο στα Ιμαλάια κατοικούν τόσοι άνθρωποι στις 10 μεγαλύτερες πόλεις του κόσμου μαζί. Επειδή όμως ο ορεινός πληθυσμός είναι φτωχός και επειδή οι βιομηχανίες στις πεδιάδες επενδύουν τεράστια ποσά στην εκμετάλλευση των ορεινών πόρων, οι απειλές για αυτά τα περιβάλλοντα, σχεδόν σε παγκόσμιο επίπεδο, είτε κρατούνται στη σιωπή, είτε αγνοούνται. Στις δυτικές πλευρές του Manu η Κοιλάδα του ποταμού Maracho υποσκάπτεται με τραχύς ρυθμούς από τις μπουλντόζες που ανοίγουν καινούριους δρόμους για την αναπτυσσόμενη οικονομία. Μερικοί από τους δρόμους αυτούς ούτε κατασκευάζονται σωστά, ούτε σχεδιάζονται κι έτσι η

είναι εχθρικά ή φοβερά για άλλους γεμάτα κάλεσμα, προστασία, έμπνευση. Σε κανένα πάντως δεν είναι αδιάφορα. Αν τα βουνά δεν είχαν άλλες ιδιότητες πέρα από το ύψος τους που τα κάνει ευδιάκριτα, μόνο οι αναρριχητές και οι ορειβάτες θα τα έβρισκαν συναρπαστικά. Αποτελούν μια στεγνή και πεζή περιγραφή των πιο θαυμάσιων φυσικών χαρακτηριστικών του κόσμου που γέμισαν το νου του ανθρώπου με κατάπληξη και αφήναν τη φαντασία του να καλπάζει, από την πρώτη κιόλας φορά που σήκωσε τα μάτια του και τα αντίκρισε.

Η αγάπη μας για μια τόσο αξιόλογη χώρα όπως είναι η Ελλάδα και ο ορεινός της χώρος, ο θαυμασμός μας, επίσης, για τη μεγάλη μάνα φύση, μας δίνει το έναυσμα, σε μια εποχή οικολογικής κρίσης αλλά και ρογιάτικου ωχαδελφισμού για τα κοινά, σε εποχή που επικρατούν οι ανίκανοι και οι πονηροί (που διαμορφώνουν δυστυχώς πολλές φορές το κοινωνικό και πολιτιστικό μας πρόσωπο), ν' αναφερθούμε κάπως διεξοδικά στον ορεινό χώρο, στην "ιερότητα", αλλά και στην αναγκαιότητα της προστασίας του. (Σέρραρντ, 1990, σελ. 52)

Τα ορεινά οικοσυστήματα και περιβάλλοντα είναι αποφασιστικής σημασίας, ως πλούσια και μοναδικά κέντρα βιολογικής και πολιτισμικής ποικιλότητας, υδάτινων αποθεμάτων και πηγών πρώτων υλών. Τα βουνά καλύπτουν το 1\5 τουλάχιστον του γήινου τοπίου και φιλοξενούν τουλάχιστο το 1\10 του παγκόσμιου πληθυσμού, φτωχών στην πλειοψηφία τους ανθρώπους. Τα ορεινά οικοσυστήματα είναι πολύπλοκα, εύθραυστα, μοναδικά από γεωμορφολογικής πλευράς και αντιδρούν με ευαισθησία στις κλιματολογικές αλλαγές. Υπάρχει λοιπόν η αντίστοιχη ανάγκη για μια ουσιαστική, διεπιστημονική προσέγγιση του θέματος της ανάπτυξης των βουνών και την ενίσχυση των ορεσίβιων λαών και της αποτελεσματικής συμμετοχής τους στη χρήση και διατήρηση των ορεινών πόρων.

οδηγοί μπουλντόζων συχνά αλλάζουν γνώμη για τόπου θα σκάψουν και ξαναρχίζουν προς άλλη κατεύθυνση- αφήνοντας τις απαλές λοφοπλαγιές γεμάτες ουλές από τα βαθιά τους τραύματα. Αυτοί οι δρόμοι δεν αφήνουν μόνο βαθιές πληγές στη γη, αλλά ανοίγουν τον δρόμο στις επιδρομές των ξένων βιομηχανιών που θέλουν να εκμεταλλευτούν τους πόρους της περιοχής και τις κοινότητες της. Γι' αυτό στον αναπτυσσόμενο κόσμο, σε περιοχές όπως αυτή, εγκαθίσταται δραστηριότητες όπως η εξόρυξη μεταλλευμάτων, η υλοτόμηση, τα φράγματα και ο τουρισμός. Η παγκόσμια οικονομία υποθηκεύει το μέλλον των βουνών με την ανεξέλεγκτη άντληση νερού, την κοπή ξύλων, την υδροηλεκτρική ενέργεια, τα αγροτικά προϊόντα και την εξόρυξη ορυκτών. Τα κέρδη όμως από αυτές τις βιομηχανίες υπολογίζονται μέσω μιας λογιστικής που δείχνει μόνο το άμεσο κόστος της εξόρυξης, της επεξεργασίας και της διανομής. Δεν υπολογίζονται το τεράστιο μακροπρόθεσμα, οικολογικό κόστος των απογυμνωμένων δασών, των διαβρωμένων πλαγιών, των φραγμένων και μολυσμένων ποταμών. Κάποια απ' αυτά τα κόστη κληρονομούνται στις μελλοντικές γενιές, και άλλα είναι απλώς ανυπολόγιστα. Ακόμα και ο τουρισμός, μια μάλλον <<αναπτυξιακή βιομηχανία>> για περιοχές όπως τα πάρκα του Manu και του Huascarau, φέρνει δραστηριότητες που καταστρέφουν το φυσικό περιβάλλον, διαμελίζουν τους διαδρόμους των αποδημητικών ειδών και επιταχύνουν τη διάβρωση των ασταθών πλαγιών και της όμορφης αγριότητας στην φύση (Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, 1989.σελ158)

B. Η έννοια της αγριότητας του ορεινού χώρου.

Η έννοια της «αγριότητας» υποδηλώνει την άγρια φύση, που δεν έχει μεταβληθεί ακόμα από τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Με την έννοια MOYNTAIN WILDERNESS, υποδουλώνουμε το τμήμα εκείνο του περιβάλλοντος που δεν έχει ακόμα μολυνθεί από τις ανθρώπινες δραστηριότητες, που βρίσκεται σε υψόμετρο και όπου όλοι αυτοί που αισθάνονται πραγματικά την εσωτερική ανάγκη, μπορούν ακόμα ν' αποκτήσουν την εμπειρία μιας άμεσης συνάντησης με τις μεγάλες εκτάσεις, να νιώσουν την απόλυτη ελευθερία της μοναξιάς, την ησυχία, τους ρυθμούς, τις διαστάσεις, τους κινδύνους και τους νόμους της φύσης. Η ποιότητα λοιπόν της έννοιας της «αγριότητας» έγκειται, πάνω απ' όλα στην δυνατότητά της να επιτρέψει μια δημιουργική σχέση ανάμεσα στον πολιτισμένο άνθρωπο και το φυσικό περιβάλλον και ακριβώς, ο βαθμός αυθεντικότητας αυτής της σχέσης είναι που δίνει ένα μη εφήμερο χαρακτήρα, στην έννοια της περιπέτειας. Η έννοια της αγριότητας της φύσης και της επιβίωσης της, έχει μια ιδιαίτερη σημασία, για τις σύγχρονες κοινωνίες που ζουν οι περισσότεροι ορειβάτες και όπου οι άνθρωποι, τείνουν ολοένα και περισσότερο να αποκοπούν από το φυσικό τους περιβάλλον, ν' αλλάξουν τις συμπεριφορές και τις ανάγκες τους και να περιορίσουν την αυτονομία που έχουν, στο να λαμβάνουν απολαύσεις ή να συγκινούνται. Η μόλυνση των «συνειδήσεων» είναι

λιγότερο ορατή, από την μόλυνση των σκουπιδιών. Γι' αυτό και είναι βαριά η ευθύνη των επώνυμων ανθρώπων, που δεν κινητοποιούνται για αυτή σωτηρία των βουνών, αφού στο παράδειγμα τους μιμούνται πολλοί άλλοι που τους έχουν σαν πρότυπο.

Η παγκόσμια λοιπόν κοινότητα των ορειβατών και οι σύλλογοι στους οποίους και ανήκουν έχουν τις ιστορικές ευθύνες για την σταδιακή καταστροφή της «αγριότητας» της φύσης και των βουνών. Η έλλειψη ενιαίας αντιμετώπισης του προβλήματος της αυτοκαταστροφής του περιβάλλοντος φαίνεται από την διοργάνωση πολυάριθμων αποστολών στις Άνδεις και στα Ιμαλάια, χωρίς να υπάρχει πρόνοια για τα σκουπίδια που θα αφήσουν, ούτε για την πολιτισμική επίδραση στους ντόπιους πληθυσμούς. Η άγνοια, η αδιαφορία και η μη κινητοποίηση, έστω και αν πολλές φορές είναι έμμεση ή αθέλητη, δεν μπορούν σε καμιά περίπτωση να δικαιολογηθούν. Η επιθυμία που είναι θεωρητικά κατανοητή- πολλών συλλόγων ν' ανεβάσουν στα βουνά, ολοένα και περισσότερους ανθρώπους, οδήγησε σταδιακά σε έναν άκρατο καταναλωτισμό. Αντί η φύση να πλησιάζει την κοινωνία, η κοινωνία της κατανάλωσης πλησίασε τη φύση, με την δημιουργία καταφυγίων, ξενοδοχείων και εστιατορίων, την κατασκευή τελεφερίκ κ.τ.λ.

Γι' αυτό λοιπόν κάθε μελλοντική κατασκευή ή επέκταση καταφυγίων, δεν θα πρέπει να γίνεται με βάση την ζήτηση σε θέσεις ύπνου, αλλά με βάση την ικανότητα που έχει ένα βουνό, να δεχτεί έναν αριθμό ανθρώπων, χωρίς να διαταραχτεί η «αγριότητα» της φύσης του και των οικοσυστημάτων της. Επιπλέον θα πρέπει να αποφευχθεί κάθε μελλοντική κατασκευή κατά μήκος των ορειβατικών διαδρόμων, στις κορυφές των βουνών και σε κάθε τοποθεσία που θα μπορούσε να προσβάλει την αισθητική του περιβάλλοντος.

Η έννοια της αγριότητας επίσης προσβάλλεται με

την ανεξέλεγκτη κατασκευή μηχανικών μέσων ανάβασης (τελεφερίκ, κ.τ.λ.) που οφείλεται στην λογική της χωρίς όρια ανάπτυξης του σκι-πίστας. Επιπλέον κρίνεται απαραίτητο ν' απαγορευτεί η χρήση ελικοπτέρων, που συνηθίζετε (τουλάχιστον στις Άλπεις) να χρησιμοποιούν πολλοί σκιέρ για να προσεγγίσουν κάποια κορυφή. Είναι επίσης σημαντικό να γίνει μια προσπάθεια για ν' αντιληφθεί η κοινή γνώμη ότι τα βουνά δεν είναι απλοί χώροι αναψυχής και αθλητικών δραστηριοτήτων, αλλά και χώροι, όπου έχει επιβιώσει η άγρια φύση. Η επαφή μας με την φύση όμως είναι πιο άμεση στους αγριότοπους, σε περιοχές πολύ ορεινές που δεν έχουν δεχτεί καμία «αναπτυξιακή» παρέμβαση του ανθρώπου. Οι πρωτοπόροι της προστασίας της φύσης αρχικά είδαν τους αγριότοπους σαν περιοχές αναψυχής. Για κυνήγι και πεζοπορία. Σαν ευκαιρία αναβίωσης του πνεύματος των πρωτοπόρων αποίκων. Σαν δοκιμή των πατροπαράδοτων αμερικάνικων αρετών της επιβίωσης και της σκληραγώγησης. Πίστευαν ότι ο George Evans έγραφε το 1904, «η άγρια φύση θα σε κυριεύσει. Θα σου βάλει καλό αίμα. Θα σε κάνει άνδρα». Στο ημερολόγιο της Πολιτείας της Άμμου - ο Aldo Leopold γράφει:

«Οι αγριότοποι είναι καταφύγια για τις πρωτόγονες τέχνες της πεζοπορικής διάσχισης και του κανό. Υποθέτω ότι μερικοί θα επιθυμούσαν να συζητήσουν το αν πρέπει να κρατήσουμε αυτές τις πρωτόγονες τέχνες ζωντανές. Εγώ δεν το συζητώ. Ή το ξέρεις μέσα σου ή είσαι πολύ, πολύ γέρος». (Φύση και οικολογία, τεύχος 26, 1996, σελ. 44)

Πολλοί οικολόγοι και βιολόγοι σήμερα θεωρούν ότι κύρια αξία της άγριας φύσης δεν έγκειται στην σκληραγώγηση επίδοξων εξερευνητών. Απλώς για να διατηρηθεί η εγχώρια βιολογική ποικιλία του ρόλου της. Παρ' όλα αυτά η διατήρηση της πρωτόγονης εμπειρίας για τον ανθρώπινο επισκέπτη, το ξύπνημα ξεχασμένων αχρησιμοποίητων μυών, το βίωμα αρχαίωνων ενστίκτων και η αναζήτηση οραμάτων, παραμένουν

σημαντικός δευτερεύων σκοπός.

Οι υπηρεσίες που είναι υπεύθυνες για τους αγριότοπους, δεν έχουν προστατεύσει επαρκώς την ανάγκη γι' αυτή την πρωτόγονη αναψυχή. Το ερώτημα λοιπόν είναι πως θα μπορέσει η υπηρεσία δασών να διαχειριστεί τις ήδη υπό προστασία περιοχές, έτσι ώστε να παρέχουν τη μέγιστη πρόκληση στον επισκέπτη που το επιθυμεί. Ο νόμος περί προστασίας του 1904 επιτρέπει την ανάπτυξη και τα τεχνικά βοηθήματα προς διευκόλυνση των επισκεπτών στους αγριότοπους. Αυτά περιλαμβάνουν την κατασκευή και συντήρηση μονοπατιών, πινακίδων, λεπτομέρειες, χάρτες και φυλλάδια, τη χρήση μηχανοποιημένων οχημάτων για αναζήτηση και διάσωση, μόνιμες εστίες φωτιάς σε κατασκηνώσεις, αποχωρητήρια, αποβάθρες, υδραγωγεία, γέφυρες και εποχιακές διαμορφώσεις, ιδιαίτερα την άνοιξη. Οι περισσότεροι πεζοπόροι θέλουν και προσδοκούν μερικά από αυτά τα τεχνικά βοηθήματα. Είναι ευνόητο ότι σε πολυσύχναστες ή ευαίσθητες περιοχές, τα μονοπάτια, οι κατασκηνώσεις και τα αποχωρητήρια, είναι αναγκαία για να περιοριστεί η ζημιά στο οικοσύστημα.

Η αποτυχία της υπηρεσίας δασών έγκειται στο ότι δεν αναγνώρισε το γεγονός ότι χρειάζεται ένα εύρος πρόκλησης για το πεζοπόρο. Μερικοί από εμάς μερικές φορές θέλουμε να δοκιμάσουμε το σώμα και το πνεύμα μας ενάντια σε αληθινούς αγριότοπους και μας προσβάλλουν ακόμη και τα μονοπάτια και οι πινακίδες.

Δεν θα πρέπει λοιπόν να γίνεται εκμετάλλευση όλων των αγριότοπων μόνο γι εύκολες εμπειρίες. Δεν πρέπει όλες οι περιοχές να προσφέρουν εύκολη πρόσβαση και ασφάλεια. Αυτό που χρειάζεται είναι ένα εύρος διαχείρισης από καλά μονοπάτια και όλα τα συνεπακόλουθα σε μέρη. Στην ακραία περίπτωση μπορούμε να έχουμε αληθινούς αγριότοπους όπου ο πεζοπόρος θα στηρίζεται αποκλειστικά στις δυνάμεις

του.

Ένα πρόγραμμα διαχείρισης, γι' αυτές τις πρωτόγονες περιοχές θα συμπεριλάμβανε μερικούς τολμηρούς κανόνες όπως:

ΟΧΙ ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ: Να μην κατασκευάζονται καινούρια μονοπάτια και τα υπάρχοντα να αφεθούν χωρίς συντήρηση μέχρι να εξαφανιστούν. Τα μόνα μονοπάτια να είναι αυτά που δημιουργούνται από το πέρασμα των πεζοπόρων και των ζώων. Να απαγορεύεται η βοσκή.

ΟΧΙ ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ: Όχι πινακίδες για μονοπάτια, χιλιομετρικές αποστάσεις ή προσδιορισμό τοποθεσιών, οπουδήποτε στον αγριότοπο. Στα σημεία εισόδου, η μόνη επιτρεπτή πινακίδα να πληροφορεί για τα όρια της περιοχής και να προειδοποιεί τον επισκέπτη ότι εισέρχεται σε αρχέγονο τόπο.

ΟΧΙ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΕΙΣ: Όχι αποβάθρες, κατασκηνώσεις και τα παρόμοια. Οι πύργοι πυροπροστασίας, διοικητικό κτίρια, φράκτες κ.τ.λ. να αφαιρεθούν ή να αφεθούν στη φθορά του χρόνου. Οι πεζοπόροι θα πρέπει να εφαρμόζουν τον κανόνα της άορατης κατασκήνωσης (δηλ. εξαφάνιση κύκλων φωτιάς όχι κόψιμο βλάστησης, όχι σκουπίδια κ.λ.π., ο οποίος φυσικά πρέπει να εφαρμόζεται σε όλες τις δασικές περιοχές.

ΟΧΙ ΧΑΡΤΕΣ: Η υπηρεσία διαχείρισης να μην εκδίδει χάρτες ή φυλλάδια για την περιοχή. Σε χάρτες που καλύπτουν μεγαλύτερες περιοχές η εν λόγω τοποθεσία να είναι ένα λευκό σημείο, χωρίς ακόμα και τοπογραφικά χαρακτηριστικά, όπως ποτάμια και οροσειρές. Οι επισκέπτες να αποθαρρύνονται από το να έχουν παλιούς χάρτες μαζί τους. Οι περιοχές που έχουν σχεδιαγράμματα, μας κάνουν να ξεχνάμε πως να βρίσκουμε αυθόρμητα το δρόμο μας και αμβλύνουν τα ένστικτα μας.

ΟΧΙ ΟΔΗΓΟΙ: Δεν θα επιτρέπονται οι επί πληρωμής οδηγοί. Οι επισκέπτες θα μπαίνουν μόνοι και θα αντιμετωπίζουν τον αγριότοπο, με βάση τις ικανότητες και γνώσεις τους .

ΚΥΝΗΓΟΙ: Όσοι επιθυμούν να δοκιμάσουν την τύχη τους, θα επιτρέπεται να κυνηγούν με τόξο, μαχαίρι και πέτρα.

ΟΧΙ ΔΙΑΣΩΣΗ: Ο επισκέπτης της αρχέγονης περιοχής θα πρέπει να βασίζεται μόνο στις ικανότητες που για επιβίωση. Δεν επιτρέπεται η οργανωμένη και μηχανοποιημένη αναζήτηση και διάσωση. Εάν π.χ. σπάσεις το πόδι θα πρέπει να συρθείς μόνος σου, να σε μεταφέρουν οι φίλοι σου ή ακόμη και να πεθάνεις. Ο βουνίσσιος John Colter δεν χρειάστηκε ελικόπτερα, το 1808, όταν περπάτησε γυμνός 150 μίλια για να σωθεί.

Αυτού του είδους η διαχείριση βέβαια απαιτεί ομοσπονδιακούς νόμους που να απαλλάσσουν τις κρατικές υπηρεσίες από ευθύνη για ατυχήματα. Η αναγκαία αυτή νομοθεσία έχει ήδη καθυστερήσει πολύ. Ο φόβος μήνυσης από διάφορους που πρώτα προκαλούν και μετά τραυματίζονται από αρκούδες, ελάφια και τάρανδους, έχει οδηγήσει το εθνικό Πάρκο yellow stone στο να εκτελεί τα «προβληματικά» ζώα . Κανένας επισκέπτης Εθνικού Πάρκου Δε θα πρέπει να περιμένει προστασία από τους φυσικούς κινδύνους. Δε θα επιτρέπονται μηνύσεις με τη δικαιολογία ότι δεν ήξεραν π.χ. ότι ένας τάρανδος ενός τόπου είναι επικίνδυνος.

ΟΧΙ ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ: Σε μερικές τέτοιες περιοχές ακόμη και τα μοντέρνα φορητά μηχανήματα θα απαγορεύονται. Τα φωτεινά χρώματα (σκηνές, ρουχισμός) θα πρέπει ν' αποφεύγονται.

Γι' αυτούς λοιπόν που διψούν για περιπέτεια, μερικοί αγριότοποι ορεινού χώρου θα πρέπει να έχουν τέτοια διαχείριση έτσι ώστε να παρέχουν την ανώτατη δυνατή αρχέγονη εμπειρία. Ανάμεσα στις ιδανικές

περιοχές, γι αυτό το σκοπό, είναι όσες είναι ήδη άγριες και δέχονται λίγους επισκέπτες. Δεν χρειάζεται να είναι μεγάλες και απόμακρες. Συνοπτικά, αυτού του είδους η τοποθέτηση προσφέρει αισθητική, λευκά σημεία στο χάρτη, προστασία στη φύση, αναψυχή, πρόκληση αλλά και μάθηση. Ο μεγάλος δάσκαλος ,η φύση, ελεύθερη μας μαθαίνει τα μυστικά της μήπως θα ήταν σωστό να τα υιοθετήσουμε;(Φύση και οικολογία, τεύχος 26, 1996, σελ.40)

Γ. Η ανάγκη υιοθέτησης ενός διαφορετικού τρόπου σκέψης που να οδηγεί στην ορεινή ανάπτυξη

Δύσκολα θα βρεθεί στις μέρες μας άνθρωπος που θα αμφιβάλλει για τη θλιβερή διαπίστωση ότι το φυσικό περιβάλλον μας μολύνεται και καταστρέφεται επικίνδυνα. Απορροφημένοι όμως από τα πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα το οποία κυριαρχούν στην επικαιρότητα εδώ και πολλά χρόνια, οι σύγχρονοι άνθρωποι δεν αντιλαμβάνονται ότι συντελείται γύρω τους μία βαθμιαία όσο και διαρκής καταστροφή, η οποία τελικά αν δεν ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα θα μας παρασύρει όλους στον όλεθρο, και μαζί μας ίσως και κάθε μορφή ζωής στον πλανήτη. Αν είχαμε αντιληφτεί και συνειδητοποιήσει την βαθμιαία και ύπουλη αυτή καταστροφή που συντελείται ίσως θα είχαμε αλλάξει προ καιρού τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων μας και τα δελτία των ειδήσεων που ακούμε, ίσως και τα κηρύγματα των εκκλησιών μας και τα προγράμματα διδασκαλίας των σχολείων μας να είχαν πάρει άλλα περιεχόμενα, με λόγια να είχαμε ξανασκεφτεί σοβαρά όλη την

ιεράρχηση των προτεραιοτήτων μας σε κάθε τομέα της ζωής. Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος του ορεινού χώρου αλλά και γενικότερα συνεπάγεται υψηλό ανθρώπινο κόστος. Ενώ οι οικολόγοι προειδοποιούν για τις ζημιές που προκαλούνται από την πίεση του πλανητικού οικοσυστήματος, χρειάστηκαν κοινωνικοί αγωνιστές όπως ο Μέντες, για να φανερωθεί ότι ο φόρος της περιβαλλοντικής υποβάθμισης είχε συνήθως πληρωθεί δυσανάλογα από ανθρώπους συχνά στο περιθώριο της κοινωνίας, εξαθλιωμένους και χωρίς εφόδια για να προστατέψουν τους εαυτούς τους.

Η υπερβολική τεχνολογική ανάπτυξη στις μέρες μας δημιούργησε ένα εντελώς ανθυγιεινό περιβάλλον για τη ζωή, τόσο από φυσική όσο και από διανοητική άποψη. Η μολυσμένη ατμόσφαιρα, οι ενοχλητικοί θόρυβοι, η συγκοινωνιακή συμφόρηση, τα δηλητηριώδη χημικά κατάλοιπα, οι κίνδυνοι από τις ακτινοβολίες και οι πολυάριθμες άλλες πηγές του φυσικού και ψυχολογικού στρες, αποτελούν για τους περισσότερους από εμάς αναπόσπαστα στοιχεία της καθημερινότητας. Όλες αυτές οι πολύπλευρες και πολυπρόσωπες απειλές για την υγεία μας δεν είναι τυχαία υποπροϊόντα της τεχνολογικής προόδου : είναι έμφυτα χαρακτηριστικά του οικονομικού μας συστήματος, που κατέχεται από την υψηλή τεχνολογία αποβλέποντας στην αύξηση της παραγωγικότητας.

Αλλά εκτός από τους άμεσους κινδύνους για την υγεία μας, μπορούμε να διακρίνουμε, ν' ακούσουμε και να μυρίσουμε μια σειρά από άλλες απειλές ενάντια στην ευημερία μας, που ενδεχόμενα είναι πιο επικίνδυνες, εφόσον στοχεύουν σε μια ευρύτερη κλίμακα, τόσο από την άποψη του χώρου όσο και από εκείνη του χρόνου. Η ανθρώπινη τεχνολογία δρα αποσυνθετικά και ανατρεπτικά ενάντια στις οικολογικές διεργασίες που συντηρούν το οικολογικό περιβάλλον και εξασφαλίζουν τις προϋποθέσεις για την ύπαρξή μας.

Τούτο βασικά σημαίνει ότι πρέπει να σταματήσουμε να προσλαμβάνουμε ως τοπικό και να αρχίσουμε να το προσλαμβάνουμε ως οικουμενικό. Δεν υπάρχει κάτι που θα μπορούσε να χαρακτηρίσει κανείς «εθνικό οικολογικό πρόβλημα». Δεν υπάρχει καν κάτι που θα μπορούσε να ονομαστεί ευρωπαϊκό, αμερικάνικό, ή ουσιαστικό οικολογικό πρόβλημα. Πρέπει να μάθουμε να σκεπτόμαστε με τρόπο που να υπερακοντίζει τα όποια γεωγραφικά όρια. Γνωρίζουμε βέβαια γιατί βρισκόμαστε στην πορεία αυτή της σύγκρουσης με τη μοίρα μας: είναι επειδή οι βιομηχανίες, τα εργοστάσια, οι καλλιεργητές μέθοδοι, τα αυτοκίνητα και τα αεροπλάνα μας γέμισαν και επιβαρύνουν όλο και περισσότερο το φυσικό περιβάλλον με υπερβολικές ποσότητες τοξικών ουσιών. Παρ' όλα αυτά εξακολουθούμε ν' απογυμνώνουμε τα λιγιστά κατάλοιπα των δασών με ρυθμό που ούτε πιστευτός γίνεται ούτε κατανοητός.

Το μήνυμα είναι προφανές : Εάν δεν θέλουμε να καταστραφεί η γη ολοκληρωτικά δεν έχουμε άλλη επιλογή παρά ν' αλλάξουμε τον τρόπο ζωής μας σε παγκόσμια κλίμακα. Πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι είναι ανάγκη ν' αντικαταστήσουμε τη μαζική εκβιομηχάνιση, τη μαζική χρήση του αυτοκινήτου και του αεροπλάνου και τόσα άλλα που θεωρούμε σήμερα απαραίτητα για την «ευζωία» με κάτι άλλο πιο απλό και λιτό ίσως και ασκητικό.

Πρέπει ν' αρχίσουμε αμέσως να εφαρμόζουμε αυτά που οι «συντηρητικοί» δεν κατόρθωσαν ποτέ να κάνουν, δηλαδή ν' αρχίσουμε να προστατεύουμε τις πλουτοπαραγωγικές πηγές του πλανήτη μας, να συντηρούμε τα βιολογικά του είδη και να κάνουμε οικονομία με ποικίλους τρόπους, αντί να ενδίδουμε στις κάθε είδους σπατάλες και υπερβολές. Με άλλα λόγια πρέπει να γίνουμε ικανοί να εξοικονομούμε κάθε μορφής ενέργεια, με μόνη εξαίρεση τη δική μας ανθρώπινη, αναγνωρίζοντας ότι στόχοι όπως η

Γίνεται επομένως αντιληπτό ότι πρέπει απαραίτητα να προστατευθεί η φύση καθώς και τα βασικά πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα του ανθρώπου. Γιατί οι περιβαντολόγοι κατάλαβαν πως η υπεράσπιση των βασικών κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων είναι ο καλύτερος δρόμος προστασίας του περιβάλλοντος. Για την οικολογία η κύρια διαφορά μεταξύ των πολιτικών δικαιωμάτων και των αντιστοίχων κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών είναι ότι τα πρώτα είναι περισσότερο διαδικαστικά ενώ τα δεύτερα περισσότερο υλικά. Οι άνθρωποι χρησιμοποιούν τα ατομικά τους δικαιώματα (όπως π.χ. η ελευθερία λόγου) για να προστατέψουν τα σχετικά με το περιβάλλον δικαιώματα της κοινότητας. Τα περιβαντολογικά και τα ανθρωπιστικά κινήματα μάχονται και για τις δύο ομάδες δικαιωμάτων. Τα δικαιώματα της κοινότητας συνδυάζουν ηθικές και επιστημονικές παραμέτρους για την προστασία της ζωής. Εξυπηρετούν τη βασική προϋπόθεση απόκτησης αυτών που οι άνθρωποι προσδοκούν από το περιβάλλον όπως ο καθαρός αέρας και το νερό.

Πέρα όμως από τον κλασικό τύπο προστατευτισμού της φύσης και η έννοια της ιερότητας των βουνών, τα οποία έπαιξαν διαχρονικά τον ρόλο του καταφυγίου για τον ελληνισμό, αφ' ετέρου Δε τον τόπο λατρείας των πρωτόγονων μας και γι' αυτό θα πρέπει να προστατευθούν και όχι μόνο εξαιτίας της πλούσιας και άγριας φύσης που διαθέτουν. (Κάπρα, 1984, σελ. 289)

Πριν όμως αρχίσουμε να μιλάμε για το πως μπορεί ν' αντιμετωπιστεί η οικολογική κρίση στον ορεινό χώρο αλλά και γενικότερα, ή για το ποιοι χειρισμοί απαιτούνται γι' αυτό, πρέπει να δούμε τόσο την κρίση όσο και τους χειρισμούς, από τη σωστή οπτική γωνία. Τούτο βασικά σημαίνει ότι πρέπει να σταματήσουμε να προσλαμβάνουμε ως τοπικό και να αρχίσουμε να το προσλαμβάνουμε ως οικουμενικό. Δεν υπάρχει κάτι που θα μπορούσε να χαρακτηρίσει κανείς

«εθνικό οικολογικό πρόβλημα». Δεν υπάρχει καν κάτι που θα μπορούσε να ονομαστεί ευρωπαϊκό, αμερικάνικό, ή ουσιαστικό οικολογικό πρόβλημα. Πρέπει να μάθουμε να σκεπτόμαστε με τρόπο που να υπερακοντίζει τα όποια γεωγραφικά όρια. Γνωρίζουμε βέβαια γιατί βρισκόμαστε στην πορεία αυτή της σύγκρουσης με τη μοίρα μας: είναι επειδή οι βιομηχανίες, τα εργοστάσια, οι καλλιεργητές μέθοδοι, τα αυτοκίνητα και τα αεροπλάνα μας γέμισαν και επιβαρύνουν όλο και περισσότερο το φυσικό περιβάλλον με υπερβολικές ποσότητες τοξικών ουσιών. Παρ' όλα αυτά εξακολουθούμε ν' απογυμνώνουμε τα λιγоста κατάλοιπα των δασών με ρυθμό που ούτε πιστευτός γίνεται ούτε κατανοητός.

Το μήνυμα είναι προφανές : Εάν δεν θέλουμε να καταστραφεί η γη ολοκληρωτικά δεν έχουμε άλλη επιλογή παρά ν' αλλάξουμε τον τρόπο ζωής μας σε παγκόσμια κλίμακα. Πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι είναι ανάγκη ν' αντικαταστήσουμε τη μαζική εκβιομηχάνιση, τη μαζική χρήση του αυτοκινήτου και του αεροπλάνου και τόσα άλλα που θεωρούμε σήμερα απαραίτητα για την «ευζωία» με κάτι άλλο πιο απλό και λιτό ίσως και ασκητικό.

Πρέπει ν' αρχίσουμε αμέσως να εφαρμόζουμε αυτά που οι «συντηρητικοί» δεν κατόρθωσαν ποτέ να κάνουν, δηλαδή ν' αρχίσουμε να προστατεύουμε τις πλουτοπαραγωγικές πηγές του πλανήτη μας, να συντηρούμε τα βιολογικά του είδη και να κάνουμε οικονομία με ποικίλους τρόπους, αντί να ενδίδουμε στις κάθε είδους σπατάλες και υπερβολές. Με άλλα λόγια πρέπει να γίνουμε ικανοί να εξοικονομούμε κάθε μορφής ενέργεια, με μόνη εξαίρεση τη δική μας ανθρώπινη, αναγνωρίζοντας ότι στόχοι όπως η οργανική γεωργία, η γενική αναδάσωση και η κοινωνική ζωή, που βασίζονται κυρίως σε μη βιομηχανοποιημένες μορφές συνθέτουν αναπόφευκτες επιταγές που είναι καλό ν' ακολουθήσει η ανθρωπότητα.

Επίσης πρέπει να ξεκαθαρίσουμε πως τίποτα απ' όλα αυτά δεν έχει γίνει τυχαία. Αντίθετα αποτελούν συνέπεια του γεγονότος ότι επιτρέψαμε στον εαυτό μας να κυριαρχηθεί από ένα τρόπο σκέψης που πρωτοεμφανίστηκε πριν από 400 χρόνια περίπου στην Ευρώπη και που έχει από τότε ουσιαστικά καθορίσει τη στάση μας ιδιωτική και δημόσια. Γι' αυτό λοιπόν δεν πρόκειται ν' αλλάξει ο τρόπος της ζωής μας αν δεν απαρνηθούμε ολοκληρωτικά αυτόν τον τρόπο σκέψης και αν δε δούμε τα πράγματα μέσα από ένα άλλο πρίσμα. Αυτή είναι η ουσία της υπόθεσης. Γιατί το οικολογικό δεν είναι ένα πρόβλημα που αφορά τον τρόπο σκέψης μας. Μεταχειριζόμαστε τον πλανήτη με έναν τρόπο απάνθρωπο, επειδή αντιμετωπίζουμε τα πράγματα και τους εαυτούς μας μ' ένα τρόπο απάνθρωπο. Για να μπορέσουμε λοιπόν να χειριστούμε το οικολογικό πρόβλημα, πρέπει να αλλάξουμε την εικόνα που έχουμε για τον εαυτό μας και για τον κόσμο. Αν δεν αλλάξει η ποιότητα των αξιών μας- το τι θεωρούμε σωστό και τι λάθος - η θεωρία και η πρακτική της σωτηρίας της φύσης, όσο καλοπροαίρετες και εάν φαίνονται δεν θα αγγίξουν την ουσία του προβλήματος. Στην καλύτερη περίπτωση, θα γίνουν απόπειρες για ν' αντιμετωπιστούν τα συμπτώματα, όχι όμως και οι αιτίες. Είναι βέβαια αξιοθαύμαστες κάποιες προσπάθειες; ηρωικές, μοναχικές συχνά όμως καταδικασμένες. Η κάθε χειρονομία προς αυτή την κατεύθυνση, όσο αδύναμη και αν φαίνεται είναι σημαντική και μπορεί να έχει ανυπολόγιστες συνέπειες.

Αλλά η πρακτική που έχει ως αφετηρία έναν λανθασμένο τρόπο σκέψης εύκολα αποδεικνύεται αντιπαραγωγική, αφού συμπτώματα μόνο αντιμετωπίζει. Αυτός είναι ο λόγος που μια αποτελεσματική λύση του οικολογικού προβλήματος προϋποθέτει καταρχήν ν' αλλάξουμε την εικόνα που έχουμε για τον εαυτό μας και για τον κόσμο. Ο λανθασμένος αυτός τρόπος σκέψης έχει να κάνει με μια κοσμοθεωρία που καθορίζει

ολόκληρη τη δομή, θεωρητική και πρακτική, της σύγχρονης επιστήμης. Αυτό που χαρακτηρίζει αυτή την κοσμοθεωρία είναι η καθαρά ποσοτική πρόσληψη της φύσης, όπως επίσης και ολόκληρου του κόσμου. Τα μόνα πράγματα που θεωρεί αληθινά-πραγματικά-είναι όσα μπορούν να μετρηθούν, δηλαδή όσα μπορεί κανείς να συλλάβει χρησιμοποιώντας τις τεχνικές των μαθηματικών. Όλα τα άλλα -όλα όσα δεν πιάνονται στα δίκτυα των αριθμών η επιστημονική κοσμοθεωρία τα εισπράττει ως άσχετα με την ανθρώπινη γνώση και την κατανόηση του κόσμου. Η ποιότητα δηλαδή και όλα όσα βασίζονται στις αξίες την τελειότητα, την αρμονία, το νόημα, την ομορφιά, το σκοπό όλα αυτά θεωρούνται άσχετα προς την επιστημονική κατανόηση του «αληθινού» αντικειμενικού κόσμου. Όλα, συμπεριλαμβανομένου και του ανθρώπινου μυαλού, έχουν φτιαχτεί σύμφωνα με το μοντέλο μιας μηχανής κατασκευασμένης βάσει αναγωγών, αναλύσεων και υπολογισμών. Αυτό είναι, με λίγα λόγια, το πρότυπο της κοσμοθεωρίας που έχει προωθηθεί, διαδοθεί και συντηρηθεί, συνειδητά ή ασυνείδητα, από τους επιστήμονες και από εκατομμύρια άλλους ανθρώπους που έχουν υποστεί πλήση εγκεφάλου από αυτούς. Αυτό ακόμα είναι το αίτιο της βιομηχανικής και τεχνολογικής κόλασης στην οποία ζούμε, όπως επίσης και της οικολογικής καταστροφής που τη συνοδεύει.

Δημιουργούμε έτσι την αυτό εικόνα που λέει ότι είμαστε ζώα δίποδα που το πεπρωμένο και οι ανάγκες μπορούν να εκπληρωθούν καλύτερα, αν διεκδικήσουν τα κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά τους συμφέροντα. Και επειδή βλέπουμε τη φύση - τον ονομάζουμε έξω κόσμο- σαν τίποτα περισσότερο από ένα έξω ανθρώπινο, απρόσωπο αγαθό, μια άψυχη πηγή τροφής, πρώτων υλών πλούτου, εξουσίας και ούτω καθεξής, πιστεύουμε ότι έχουμε το δικαίωμα να την εξουσιάζουμε, να την κατακτούμε, να την εκμεταλλευόμαστε, να την αναπλάθουμε και να την

μεταχειριζόμαστε όπως νομίζουμε- χρησιμοποιώντας κάθε επιστημονική ή μηχανική τεχνική που μπορούμε να επινοήσουμε για να ικανοποιήσουμε το συμφέρον μας, την ιερόσυλη μας περιέργεια ή τη λυσσασμένη μας επιθυμία για κυριαρχία. Αυτή λοιπόν η κοσμοθεωρία και η αυτό εικόνα οφείλονται σε μια απώλεια μνήμης, στο γεγονός ότι ξεχάσαμε ποιοι είμαστε. Έτσι φτάσαμε σε ένα σημείο άγνοιας και ανοησίας που δεν έχει προηγούμενο στην ιστορία του ανθρώπινου γένους. Η αναπόδραστη συνέπεια αυτής της λογικής είναι ότι αναγκαζόμαστε ν' ακολουθήσουμε ένα δρόμο, κάθε βήμα του οποίου σημαδεύετε από την πτώση μας σε συνεχώς μεγαλύτερη άγνοια της ίδιας μας της φύσης και κατά συνέπεια σε συνεχώς μεγαλύτερη της φύσης του υπόλοιπου κόσμου. Όσο επιμένουμε σ' αυτό το δρόμο, είμαστε καταδικασμένοι να προχωρούμε στα τυφλά, με συνεχώς επιταχυνόμενο ρυθμό, προς μια ολοκληρωτική απώλεια οντότητας, μια ολοκληρωτική απώλεια ελέγχου, που οδηγεί στην τέλεια αυτό αναστροφή. Τίποτα δεν μπορεί να σταματήσει αυτή τη διαδικασία εκτός από μια πλήρη αντιστροφή πορείας μια μεταβολή στον τρόπο που βλέπουμε το εαυτό μας και επομένως και τον γύρο κόσμο. (Σέρραρντ, 1990, σελ. 52)

Το ερώτημα λοιπόν είναι τι αυτό εικόνα και τι εικόνα του κόσμου πρέπει να βάλουμε στη θέση εκείνου του αθεϊστικού, χρεοκοπημένου προτύπου, δηλαδή του αψύχου μύθου που μας παρουσιάζει η σύγχρονη επιστήμη. Βέβαια το καινούριο πρότυπο θα έχει να κάνει μ' ένα διαφορετικό τρόπο ζωής που θα σέβεται τη φύση και δεν θα βλέπει σαν κάτι το απρόσωπο, άψυχο ή ανόργανο, που έχουν οι άνθρωποι το δικαίωμα να χειρίζονται, να εξουσιάζουν ή να εκμεταλλεύονται, παίζοντας μαζί της για να ικανοποιήσουν τις όποιες ανάγκες τους - τη δίψα τους για εξουσία τον εγωισμό και τη ματαιοδοξία τους.

Αντίθετα το νέο πρότυπο θεωρεί τη φύση σαν θείο δημιουργήμα, ως κάτι πλήρης σοφίας, κάτι που είναι

φορέας εσωτερικής ή ψυχικής ζωής. Αναγνωρίζει και στη φύση μια ιδιότητα ιερή, μια αδιόρατη υπερβατική παρουσία. Οι άνθρωποι του νέου τρόπου ζωής διαισθάνονται ότι το κάθε μέρος της γης ολόκληρου του κόσμου είναι ιερό. Κάθε φύλο, κάθε κόκκος άμμου ή χώματος, κάθε πουλί, ζώο ή αστέρι, ο αέρας και κάθε έντομο είναι ιερά, έχουν ζωή. Ο χυμός στα δέντρα είναι το ίδιο ιερός με το δικό τους αίμα. Τα δάση, τα βουνά, οι λίμνες, τα χωράφια, οι θάλασσες, οι μεγάλες πεδιάδες, ακόμα και οι έρημοι δεν προσλαμβάνονται ως «πλουτοπαραγωγικές πηγές» κατάλληλες για εκμετάλλευση προσλαμβάνονται ως τρόποι ζωής. Οι άνθρωποι αυτοί δεν εμπορεύονται συνειδητά την ίδια τη φύση. Ποτέ (και όχι επειδή τους λείπουν οι τεχνικές γνώσεις) δεν θα ξεκοίλιαζαν συνειδητά τη Γη, για να δοκιμάσουν ατομικές ή υδρογόνου βόμβες ποτέ δε θα βεβήλωναν τους ουραμούς με το θόρυβο και τη βρωμιά αεροπλάνων και διαστημοπλοίων ποτέ δε θα δηλητηρίαζαν τα ποτάμια, τις λίμνες, τις θάλασσες και τα υπόγεια νερά χύνοντας μέσα τους χημικές ουσίες ή τοξικά απόβλητα. Ούτε θα βίαζαν τη γη με κάποιους από τους χιλιάδες άλλους τρόπους, με τους οποίους τη βιάζουμε εμείς τώρα.

Αυτός ο τρόπος σκέψης και αυτή η αίσθηση της ιερότητας τόσο του ανθρώπου όσο και της φύσης, όπως επίσης το δέος και ο σεβασμός που προκαλούν, χαρακτηρίζονται σήμερα συχνά ως πρωτόγονες αντιλήψεις ή ως στάσεις βασισμένες σε προλήψεις. Θεωρείται ότι ανήκουν στην προεπιστημονική εποχή και ότι πρεσβεύονται μόνον απ' όσους δεν κατάφεραν, για οποιοδήποτε λόγο, να μπουν στον 21ο αιώνα.

Πάντως το συμπέρασμα που βγαίνει απ' όλα αυτά είναι το εξής: Η μόνη αληθινή ^{λύση} για το οικολογικό πρόβλημα είναι να σταματήσουμε να διαφθείρουμε τον εαυτό μας. Είναι να ξαναβρούμε την αίσθηση της αληθινής μας οντότητας και αξιοπρέπειας της αυτό εικόνας μας ως ιερών υπάρξεων, ως αθάνατων

πλασμάτων. Η εσφαλμένη αυτό εικόνα συνεπάγεται εσφαλμένη εικόνα του κόσμου και οι δυο μαζί συνεπιφέρουν την τιμωρία μας και την τιμωρία του κόσμου. Όταν ξανά βρούμε την αίσθηση της ιερότητας μας θα ξαναβρούμε την αίσθηση της ιερότητας του γύρω κόσμου- και τότε θα φερθούμε σ' αυτόν με το δέος και την ταπεινότητα που θα έπρεπε να διαθέτουμε όταν μπαίνουμε σε έναν ιερό ναό, ένα χώρο αγάπης και ομορφιάς, στον οποίο πραγματοποιούμε τις λατρευτικές μας τελετές.

Αυτό λοιπόν που πρέπει να καταλάβουμε, τώρα είναι ότι η συνείδηση του εαυτού μας και το πως φερόμαστε στον εαυτό μας ανακλώνται στην συνείδηση μας της φύσης και στο πως φερόμαστε απέναντι της. Αν αναγνωρίσουμε την ιερή πραγματικότητα στον εαυτό μας, θα αναγνωρίσουμε και την ιερή πραγματικότητα στη φύση, θα δούμε τότε τους εαυτούς μας και τη φύση ως μέρη ενός μοναδικού ενοποιημένου συνόλου.

Πριν λοιπόν προχωρήσουμε σε προτάσεις για την ανάπτυξη του ορεινού χώρου πρέπει να γνωρίσουμε τα στοιχεία που επιδρούν στην ορεινή ανάπτυξη.

2. Τα στοιχεία που επιδρούν στην ορεινή ανάπτυξη

Τα δάση κινδυνεύουν από αφανισμό. Το κυνήγι έχει καταστρέψει τις αλυσίδες του οικοσυστήματος. Το κλίμα έχει διαφοροποιηθεί έτσι ώστε να δυσκολεύονται να εφαρμοστούν διάφορα ορεινά προγράμματα.

Πρέπει κάτι να γίνει και γρήγορα. Σε μία ενδιαφέρων πρόσκληση καλούνται να συμμετάσχουν ώστε να ξανά-υπάρξουν κοντά στη φύση οι άνθρωποι, με την ορειβάσια.

A. Η ορεινή ανάπτυξη: Μια προσπάθεια προσδιορισμού της ορεινής ανάπτυξης μέσω κάποιων προτεινόμενων για τη διατήρηση, προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος του ορεινού χώρου

Οι ορεινές περιοχές είναι απαραίτητο να ευνοούνται από μια ιδιαίτερη πολιτική που καθορίζεται από τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης και ν' αντιμετωπίζει το σύνολο των προβλημάτων είτε οικονομικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και περιβαλλοντικά είναι αυτά. Σκοπός είναι η δημιουργία καταλλήλων συνθηκών ζωής μεταξύ των πληθυσμών των ορεινών περιοχών με σεβασμό πάντα στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Κάθε ορεινός χώρος έχει τις δικές του ομορφιές και ιδιαιτερότητες που για να αναδειχτούν πρέπει πρώτα να στηριχτούμε στις τοπικές και περιφερειακές αρχές, που βρίσκονται πιο κοντά στα εδάφη, και στους κατοίκους αυτών των περιοχών και γνώνωρίζουν καλύτερα τα προβλήματα και

τις ανάγκες της κάθε περιοχής. Γι' αυτό λοιπόν είναι σημαντικό να ενθαρρύνεται η συνεργασία με τέτοιους φορείς και να υποστηρίζονται καλύτερα οι πρωτοβουλίες που θα μπορούσαν ν' αναλάβουν. Προκειμένου λοιπόν να μιλάμε για ορεινή ανάπτυξη πρέπει να συσταθεί ένα γενικό πρόγραμμα στα πλαίσια μιας χωροταξικής πολιτικής, το οποίο θα λαμβάνει υπόψη του όλους τους τομείς που χαρακτηρίζουν τον ορεινό χώρο. Το πρόγραμμα λοιπόν είναι δυνατόν να περιλαμβάνει τους εξής τομείς:

ΓΕΩΡΓΙΑ: Στον τομέα αυτό θα ήταν καλό να υπάρξει μια αγροτική πολιτική προσαρμοσμένη στις ορεινές ζώνες που θα ευνοεί τις τοπικές οικογενειακές αγροτικές επιχειρήσεις. Επιπλέον θα μπορούσαν να παρθούν νομικά, φορολογικά, και οικονομικά μέτρα που θα επιτρέπουν:

α. Την διαφύλαξη των αγροτικών εδαφών και των βοσκοτόπων και κυρίως στα ψηλά βουνά και το εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων.

β. Τον αγώνα κατά της διάβρωσης των ακαλλιέργητων εδαφών, τη μη εκμετάλλευση των βοσκοτόπων, την κατάτμηση των αγροτεμαχίων και την ενθάρρυνση των συνεταιρισμών

γ. Την αποζημίωση των ζημιών που προκαλούνται από φυσικούς κινδύνους

δ. Την διαφοροποίηση την παραγωγή και την εμπορευματοποίηση των προϊόντων ποιότητας και τη δημιουργία κινήτρων ποιότητας για τα προϊόντα των ορεινών περιοχών

ε. Την ανάπτυξη του αγροτουρισμού

στ. Την ενθάρρυνση των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, ευνοώντας έτσι τη δημιουργία νεαρών αγροτών και ρυθμίζοντας τα δικαιώματα διαδοχής

ζ. Την ανάπτυξη των αγροτικών συνεταιρισμών, των

συνεταιριστικών δομών και οργανώσεων καθώς και των επιχειρήσεων τυποποίησης των χαρακτηριστικών προϊόντων κάθε περιοχής.

Ένα τέτοιο πρόγραμμα θα έχει σκοπό να υποστηρίξει τις αγροτικές πρωτοβουλίες συμβάλλοντας στη διαφύλαξη, τη διάσωση και τη βελτίωση του περιβάλλοντος.

ΔΑΣΟΝΟΜΙΑ: Το πρόγραμμα στον τομέα της δασονομίας θα προωθεί:

α) Ολοκλήρωση της απογραφής και χαρτογράφησης των δασών και των άλλων φυσικών πόρων, της οριοθετήσεως και κτηματογράφησης των δασών και των δασικών εκτάσεων και της ταξινόμησης των δασικών εδαφών της περιοχής, ώστε να υπάρχουν αξιόπιστα στοιχεία για την κατάρτιση μελετών και προγραμμάτων ανάπτυξης των δασών και του ορεινού χώρου

β) Αποτελεσματική προστασία των δασών, κυρίως από τις πυρκαγιές, με την οργάνωση συστήματος για την πρόληψη, καταστολή και αντιμετώπιση των πυρκαγιών, την κατάρτιση σχεδίων αντιπυρικής προστασίας, την διάνοιξη επαρκών αντιπυρικών λωρίδων, την προμήθεια κατάλληλου και αναγκαίου εξοπλισμού, τη σύγχρονη οργάνωση της υπηρεσίας προστασίας δασών και την καλλιέργεια φιλοδασικού πνεύματος

γ) Αύξηση και επέκταση των δασών με εκτεταμένες αναδασώσεις. Τα προγράμματα θα εκπονούνται κατόπιν μελετών, φροντίζοντας να χρησιμοποιούνται κατά προτίμηση τα ντόπια είδη και να αποφεύγονται κάθε μονοκαλλιέργεια και κάθε άναρχη δεντροφύτευση

δ) Έλεγχος των φυσικών δασοφυτεύσεων, συνέπεια την εγκατάλειψη της εκμετάλλευσης των αγροτικών εδαφών και των βοσκοτόπων, έτσι ώστε ν' αποφευχθεί το κλείσιμο των τοπίων και η αλλοίωση του κάλλους τους.

Στα πλαίσια λοιπόν μιας φροντίδας για την

προστασία του περιβάλλοντος του ορεινού χώρου πρέπει όλες οι προσπάθειες να οδηγούν στη συντήρηση των δασών και στη ανανέωση του δασικού δυναμικού.

ΣΤΕΓΗ: Σχετικά με την στέγη των κατοίκων ορεινών περιοχών το πρόγραμμα θα έχει σκοπό:

α) Να ρυθμίζεται κάθε φορά ανάλογα με την περίπτωση, η δημιουργία εξοχικών κατοικιών

β) Να προωθείται η ανακαίνιση κατοικιών και η αναστήλωση εγκαταλειμμένων κτιρίων, πάντα όμως με το σεβασμό στην αισθητική και τα παραδοσιακά υλικά, ιδίως μέσω οικονομικών ενισχύσεων

γ) Να εξασφαλιστεί μια ποιότητα κατοικίας και μια αρχιτεκτονική προσαρμοσμένη και ενσωματωμένη στο τοπίο

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: Σχετικά με την τουριστική πολιτική και τις επιπτώσεις της στις ορεινές περιοχές η δημιουργία ενός οργανωμένου προγράμματος θα είχε ως στόχους:

α) Να γίνει αντιληπτή και κατανοητή η ισορροπία ανάμεσα στην αναγκαία τουριστική ανάπτυξη και στις δυνατότητες των υποδομών και των υπηρεσιών που ήδη υπάρχουν, διατηρώντας την ποιότητα του τοπίου και του περιβάλλοντος και διαφυλάσσοντας την παραδοσιακή αρχιτεκτονική και τα παραδοσιακά υλικά.

β) Να παρακινηθούν και να στηριχτούν πρωτοβουλίες σχετικές με τον αγροτικό τουρισμό καθώς και άλλες τουριστικές δραστηριότητες, που σέβονται όμως το φυσικό, οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον.

γ) Να υπάρξουν κάποια επιμέρους προγράμματα έτσι ώστε οι αρμόδιοι του τουριστικού τομέα να αποκτήσουν εξειδίκευση που θα τους καταστήσει ικανούς ν' ανταποκριθούν στις ανάγκες του σύγχρονου τουρισμού και να μπορέσουν να εγγυηθούν υπηρεσίες και παροχές ποιότητας.

δ) Να ευνοηθεί η «πολύ εποχικότητα» για να υπάρξει στη συνέχεια μια πολύ-δραστηριότητα και να

αποφευχθεί η υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων των ορεινών περιοχών, η οποία είναι η ασυνέπεια μιας υπερβολικής εποχικής συγκέντρωσης.

ε) Να ρυθμιστεί η άσκηση ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων που δεν βλάπτουν την ισορροπία του φυσικού περιβάλλοντος και να ευαισθητοποιηθούν οι τουρίστες ως προς τους κινδύνους που έχουν ορισμένες αθλητικές δραστηριότητες.

Αν τα παραπάνω ληφθούν σοβαρά υπόψη από τις τοπικές και περιφερικές αρχές τότε είναι δυνατό να επιτευχθεί μια ισορροπημένη τουριστική ανάπτυξη, η οποία να σέβεται το περιβάλλον και την αξία της ορεινής κληρονομιάς.

ΥΠΟΔΟΜΕΣ, ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ:
Σχετικά με τις υποδομές, τους εξοπλισμούς και τις δημόσιες υπηρεσίες η οργάνωση του προγράμματος θα είναι τέτοια έτσι ώστε:

α. Οι ορεινές ζώνες να μην υποστούν αρνητικές επιπτώσεις σε σχέση με τις άλλες αγροτικές ή αστικές ζώνες. Επίσης η έννοια της αποδοτικότητας και μόνο δεν πρέπει να οδηγεί στην κατάργηση ενός εξοπλισμού ή μιας υπηρεσίας που βρίσκεται σε κάποιον ορεινό οικισμό

β. Το πρόγραμμα θα περιλαμβάνει μέριμνα για να παρέχουν στις ορεινές κοινότητες βασικές υποδομές όπως είναι η ηλεκτροδότηση, το τοπικό οδικό δίκτυο, η ύδρευση τα σχολεία, τα νοσοκομεία, η αποχέτευση, οι τηλεπικοινωνίες, ιδίως αυτές που βασίζονται στις σύγχρονες τεχνολογίες και είναι ευκολότερο να εγκατασταθούν σε περιοχές με ανώμαλο ανάγλυφο.

Προκειμένου να διευκολυνθεί η μετακίνηση των κατοίκων ορεινών περιοχών, η καλή λειτουργία της διασυνοριακής αγοράς εργασίας, η διαπεριφερειακή κυκλοφοριακή κυκλοφορία και η διεθνής διέλευση, καθώς και η ασφάλεια των ντόπιων πληθυσμών, θα πρέπει το πρόγραμμα να προβλέπει:

i) Εισαγωγή των ορεινών περιοχών στο ευρωπαϊκό δίκτυο επικοινωνιών και μεταφορών

ii) Να δημιουργηθεί στις ορεινές περιοχές ένα γενικό σχεδιάγραμμα βάση του οποίου θα προσανατολίζεται και θα ρυθμίζεται η επικοινωνία και οι επείγουσες μεταφορές χωρίς βέβαια να παραμελούνται τα ιδιαίτερα προβλήματα που συνδέονται με την επικοινωνία με τα νησιά, στα πλαίσια της ιδιαίτερα για μια εδαφική συνέχεια

iii) Να αναπτυχθούν κατά προτεραιότητα οι σιδηροδρομικές μεταφορές και η κατασκευή σύγχρονων σιδηροδρομικών δικτύων, προσαρμοσμένων στο έδαφος της περιοχής καθώς και στο τοπίο

iv) Στο πρόγραμμα θα περιλαμβάνονται επίσης μια σειρά από μέτρα που θα έχουν σαν στόχο τη διατήρηση και τη βελτίωση της οργάνωσης των εξοπλισμών και των δημόσιων υπηρεσιών στις ορεινές περιοχές και την εγγύηση στους κατοίκους ότι θα έχουν άμεση πρόσβαση στις βασικές υπηρεσίες όπως η υγεία, η εκπαίδευση, οι δημόσιες τοπικές μεταφορές, το ταχυδρομείο, οι τηλεπικοινωνίες καθώς και η ασφάλεια. Για το σκοπό αυτό θα ήταν ωφέλιμα αν η περίπτωση το απαιτεί, να δημιουργηθεί ένα οργανωτικό σχεδιάγραμμα των δημόσιων υπηρεσιών ή να εισαχθούν τρόποι αυτοδιοίκησης.

ΕΝΕΡΓΕΙΑ: Στον ενεργειακό τομέα το πρόγραμμα αποσκοπεί:

α) Στην αξιοποίηση των ενδογενών πόρων και στη εκμετάλλευση του υδροηλεκτρικού δυναμικού με τρόπο βέβαια συμβατό προς τ³ περιβαλλοντικές απαιτήσεις

β) Στην προώθηση της ανάπτυξης εναλλακτικών και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

γ) Στην διευθέτηση των εγκαταστάσεων παραγωγής ενέργειας, με σεβασμό πάντα στο περιβάλλον

δ) Να βοηθηθούν οι ορεινές κοινότητες να επωφεληθούν από τους υδροηλεκτρικούς τους πόρους.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ: Στον τομέα αυτό σκοπός του προγράμματος είναι η υπεράσπιση και η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς των ορεινών περιοχών και η προώθηση μιας πολιτιστικής δυναμικής. Συγκεκριμένα αποβλέπει στα εξής:

i) Στην καταγραφή και την γνωστοποίηση της ιστορικής κληρονομιάς των ορεινών περιοχών.

ii) Στην προστασία και την ανάπτυξη των παραδόσεων και των τύπων πολιτιστικής έκφρασης των ορεινών περιοχών, των ντόπιων γλωσσών στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Χάρτας των τοπικών και μειονοτικών γλωσσών.

iii) να ενισχυθεί η πολιτιστική ταυτότητα του ορεινού πληθυσμού και να προωθηθεί η συνεταιριστική ζωή.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ, ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ: Το πρόγραμμα ανάπτυξης ορεινών περιοχών στον τομέα της εκπαίδευσης θα προασπίζει το δικαίωμα και την ισότητα στην εκπαίδευση. Συγκεκριμένα:

α) Θα εξασφαλίζει την διατήρηση των σχολικών εγκαταστάσεων στις ορεινές περιοχές και θα υπάρχει οργάνωση ανάλογα με τις ανάγκες του χώρου, με σκοπό κυρίως να αποφεύγεται η μεταφορά παιδιών σε μεγάλες αποστάσεις. Η εκπαίδευση θα οργανωθεί με βάση τις σύγχρονες εκπαιδευτικές τεχνολογίες

β) θα υπάρχει μέριμνα για την προσέλευση στον ορεινό χώρο ειδικευμένων επιμορφωτών και κατάλληλων επιμορφωτικών προγραμμάτων, ιδίως στους τομείς της ορεινής γεωργίας, οικοτεχνίας και των προηγμένων τεχνολογιών

γ) θα αποτελέσει σημαντικό βήμα η ανάπτυξη της τεχνικής και επαγγελματικής κατάρτισης στις ορεινές περιοχές τόσο στο επίπεδο της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας όσο και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

δ) Αν κριθεί απαραίτητο το πρόγραμμα θα περιλαμβάνει επιμέρους ειδικά προγράμματα, που θα βοηθήσουν την έρευνα στα πλαίσια ιδίως της διαπεριφερειακής συνεργασίας

ε) Βέβαια είναι σημαντική και η δημιουργία προγραμμάτων που θα αποσκοπούν στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των κατοίκων για το φυσικό ορεινό περιβάλλον τους.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: Όσον αφορά το περιβάλλον η δημιουργία ενός προγράμματος για την ανάπτυξη του ορεινού χώρου θα μπορούσε να περιλαμβάνει τα εξής:

α. Μέτρα για την εξασφάλιση της προστασίας και της διαχείρισης των εδαφών του νερού και του αέρα, την αποκατάσταση των τοποθεσιών και των τοπίων καθώς και τη διαχείριση της χλωρίδας, της πανίδας και των βιοτόπων τους.

β. Περιορισμός των κατασκευών, των εξοπλισμών και άλλων επιβλαβών για το περιβάλλον δραστηριοτήτων που να είναι δυνατόν να αποφευχθούν ακόμα και ν' απαγορευτούν

γ. Δημιουργία μιας διεθνούς, επιστημονικής, τεχνικής και πολιτικής συνεργασίας με σκοπό την εξασφάλιση της διαχείρισης και διαφύλαξης του ορεινού περιβάλλοντος στην Ευρώπη

δ. Ανάπτυξη δικτύων βιογενετικών αποθεμάτων και προστασία των απειλούμενων βιοτόπων στις ορεινές περιοχές, και εντατικοποίηση της συνεργασίας με τα ήδη υπάρχοντα δίκτυα

ε. Την εμπάθυνση των μελετών για τα οικολογικά όρια χρήσης των εδαφών στις ορεινές περιοχές

στ. Να παρθούν αποτελεσματικά μέτρα κατά των φυσικών κινδύνων όπως οι πυρκαγιές, η διάβρωση των εδαφών και οι πλημμύρες

ζ. Μελέτη συστημάτων προστασίας κατά της υδρολογικής κατάρρευσης, καθώς και πρόληψη και αγώνα κατά των δασικών πυρκαγιών

η. Την ευνόηση των αναπτυξιακών δραστηριοτήτων και σχεδίων των ορεινών ^{περιοχών} που είναι ιδιαίτερα ευνοϊκά για το περιβάλλον.

- Δημιουργία μιας διεθνούς συνεργασίας προκειμένου να εξασφαλιστεί μια διαχείριση σύμφωνη προς τους υδάτινους πόρους, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στη διευθέτηση των υδάτινων ορεινών ρευμάτων και των ορεινών λιμνών, καθώς και στο πρόβλημα της κατανάλωσης νερού, στα πλαίσια της παραγωγής ενέργειας ή άλλων χρήσεων.

Γίνεται λοιπόν κατανοητό ότι οι εκάστοτε ενδιαφερόμενες κυβερνήσεις, με την υποστήριξη και της διεθνούς κοινότητας, πρέπει να ετοιμάσουν και να θέσουν σε λειτουργία προγράμματα ανάπτυξης σε εθνική ή τοπική βάση. Αυτά τα προγράμματα γενικά πρέπει να περιλαμβάνουν την ενίσχυση της δυνατότητας σε εθνικό επίπεδο για την υποστήριξη της ορεινής ανάπτυξης και προετοιμασίας μακροπρόθεσμων σχεδίων ορεινής δράσης. Τα σχετικά σχέδια και προγράμματα καλό είναι να τονίσουν τις μακροπρόθεσμες περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές επιδράσεις. Τα προγράμματα θα πρέπει επίσης να συμπεριλάβουν και στρατηγικές ανάπτυξης σχετικές με τις επιδράσεις στις ορεινές κοινότητες και οικοσυστήματα των συστημάτων παραγωγής και χρήσης της γης, του τουρισμού, της πολιτικής, των μεταφορών καθώς και της παραγωγής και χρησιμοποίησης ενέργειας. Αυτές οι πρωτοβουλίες είναι σημαντικό να συμπεριλάβουν τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων, των κτηματιών, των γυναικών, των τοπικών κοινοτήτων και των μη κυβερνητικών οργανισμών. (Φύση και οικολογία, 1989, σελ. 15)

ΕΝΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΟΡΕΙΝΟΥ ΧΩΡΟΥ «Ο ΤΑΥΓΕΤΟΣ»

Ο ορεινός όγκος του ανατολικού Κεντρικού Ταυγέτου με την σπάνια χλωρίδα, την πανίδα, τις αναρίθμητες πηγές, τα φαράγγια και τα σπήλαια, τους ορεινούς παραδοσιακούς οικισμούς, τα καλντερίμια και τα μονοπάτια, τις αρχαιότητες με προεξέχουσα τη βυζαντινή καστροπολιτεία του Μιστρά, τις βυζαντινές εκκλησίες, τα μοναστήρια και εξωκλήσια, τα παραδοσιακά τοπικά προϊόντα και τον ντόπιο πολιτισμό, που εκδηλώνεται κυρίως με πανηγύρια και γιορτές συνθέτουν όλα αυτά ένα μοναδικό σύνολο, μια κληρονομιά που πρέπει να διατηρηθεί και ν' αναδειχτεί σε μοχλό ανάπτυξης με την ήπια τουριστική αξιοποίηση.

Η προκαταρτική μελέτη έγινε από τον Ελληνικό ορειβατικό σύλλογο Σπάρτης και με τις προτεινόμενες κατωτέρω επεμβάσεις επιδιώκεται η διατήρηση, προστασία και ανάδειξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και η ήπια τουριστική αξιοποίηση και ως εκ τούτου η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της περιοχής .

Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις είναι οι παρακάτω:

i. Ειδική περιβαλλοντική μελέτη: Η ανάγκη προστασίας του Ταυγέτου προκύπτει από επιστημονικές εργασίες όπως ο <<κατάλογος Προτεινόμενων προς ένταξη περιοχών στο δίκτυο «φύση 2000» που συνέταξε στο διάστημα Ιούνιος 1994-Μάιος 1995 το «μουσείο Γουλανδρή φυσικής Ιστορίας» και το Ελληνικό κέντρο βιοτόπων / υγροτόπων>>. Η περιοχή του Ταυγέτου προτείνεται μεταξύ άλλων για προστασία και ανάπτυξη σε έγγραφο της «Ελληνικής Εταιρείας προστασίας της

φύσης» και στην «Πρόταση για τη δημιουργία Εθνικού Δρυμού στο όρος Ταύγετος». Η εργασία θα περιλαμβάνει την καταγραφή της πλούσιας και σπάνιας χλωρίδας και πανίδας της περιοχής με έμφαση στα σπάνια είδη, την χαρτογράφηση της βλάστησης, την καταγραφή των φυσικών στοιχείων και αξιοθέατων (όπως π.χ. αιωνόβιων δέντρα πηγές, φαράγγια, σπήλαια κ.λ.π.) την χαρτογράφηση των κυρίων μονοπατιών και την ιστορική αναδρομή για τη φύση του Ταύγετου και την πρόταση για την δυνατότητα επανεισαγωγής ειδών.

ii. Υποδομή πρόσβασης και διακίνηση επισκεπτών: Στη ζώνη των 1000 μ περίπου και στη διεύθυνση βορρά - νότου εκτείνεται ο ορεινός δυτικός οδικός άξονας που είναι χωματόδρομος σε πολύ καλή κατάσταση και με τον οποίο συνδέονται όλοι οι ορεινοί οικισμοί. Ένα δίκτυο καλτεριμιών σε σχεδόν καλή κατάσταση συνδέει τους ορεινούς οικισμούς με τις έδρες των κοινοτήτων στους πρόποδες του βουνού. Τέλος ένα πολύ πυκνό δίκτυο μονοπατιών και ορεινών διαδρομών συνδέει όλους τους οικισμούς, τα μοναστήρια, τα αναρίθμητα ξωκλήσια, τις αναρίθμητες πηγές, τις κορυφές, τα βοσκοτόπια, τα σπήλαια και τα δάση της περιοχής.

Τα έργα που προτάθηκαν για την ανάπτυξη και βελτίωση των παραπάνω είναι τα εξής:

α) Συντήρηση- βελτίωση του ορεινού δυτικού άξονα:

Ο άξονας είναι χωματόδρομος πλάτους 6μ περίπου και έχει καλή βατότητα. Τα έργα που προτείνονται είναι πλακοσκεπές και σωληνωτοί οχετοί για την απορροή των όμβριων και την προστασία του δρόμου, διάστρωση δανείων για την βελτίωση της επιφάνειας του καταστρώματος και τοπικές διαπλατύνσεις στους συνδετήριους δρόμους Αναβρυτής -Σοχά, δυτικός άξονας -Σοχά- Σωτήρα -Ανώγεια

β) Επισκευή και συντήρηση των καλτεριμιών :

Οι εργασίες που προτείνεται να γίνουν είναι

συμπλήρωση των καλτεριμιών στα σημεία που έχουν καταστροφές, επισκευή των υπολοίπων τμημάτων και επισκευή των τοίχων ξερολιθιάς στα σημεία που έχουν χαλάσει. Οι εργασίες θα γίνουν με πέτρα συλλέκτη της περιοχής και θα γίνει χρήση κονιαμάτων για την στερέωση των λίθων. Τα υλικά θα μεταφέρονται με ζώα

γ) Επισκευή και συντήρηση μονοπατιών:

Οι απαιτούμενες εργασίες ανάλογα με τη σπουδαιότητα και την κατηγορία του μονοπατιού είναι το καθάρισμα από κλαδιά και φυτά, η τοπική μόρφωση με τσάπα ή φορητό κομπρεσέρ, η κατασκευή τοιχίων από ξερολιθιά για τη στερέωση του μονοπατιού, η τοποθέτηση συρματοσχοινού σε ορισμένες επικίνδυνες διαδρομές, η κατασκευή αναβαθμών με κορμούς σε γαιώδη ανηφοριά μονοπάτια και η κατασκευή ξύλινων γεφυριών

iii. Υποδομή φιλοξενίας επισκεπτών: Η κύρια υποδομή φιλοξενίας των επισκεπτών βρίσκεται κυρίως στη Σπάρτη και δευτερεύοντος στο Μιστρά και στην Τρύπη. Υπάρχει μεγάλη έλλειψη υποδομής για την φιλοξενία επισκεπτών στον ορεινό όγκο. Εκεί υπάρχουν οι κοινοτικοί ξενώνες Αναβρυτής (σε υψόμετρο 800μ), Σόχας (σε υψόμετρο 850 μ) Κουμουστάς (ύψος 700μ) και το καταφύγιο του ΕΟΣ Σπάρτης, συνολικής δυναμικότητας 45 κλινών. Από τα παραπάνω καταλύματα, ο κοινοτικός ξενώνας της Αναβρυτής είναι δυναμικότητας 20 ατόμων και βρίσκεται σε καλή κατάσταση. Ο κοινοτικός ξενώνας στη Σόχα είναι δυναμικότητας 9 ατόμων και είναι σε υποτυπώδη κατάσταση. Χρειάζεται να αλλαχθούν τα σιδερένια κουφώματα με ξύλινα, να γίνει επίστρωση δαπέδων με μάρμαρο, βάψιμο και κατασκευή βοηθητικών χώρων. Ο κοινοτικός ξενώνας στη Κουμουστά χρειάζεται περίφραξη με λιθόστηχο τοίχο, υδραυλική και ηλεκτρική εγκατάσταση και πλακόστρωση του περιβάλλοντος χώρου. Το καταφύγιο του ΕΟΣ Σπάρτης σε υψόμετρο

1650 μ βρίσκεται σε καλή κατάσταση, έχει δυνατότητα φιλοξενίας 24 ατόμων και χρειάζεται επέκταση ώστε να δύναται να φιλοξενήσει 36 επιπλέον άτομα. Με την σχεδιαζόμενη επέκταση προβλέπονται αποθήκη τροφίμων και υλικού, νιπτήρες W.C. και δωμάτιο φύλακα στο ημιυπόγειο, κυλικείο και αίθουσα φαγητού στο ισόγειο και κοιτώνες 36 ατόμων στον όροφο.

Η παραπάνω υποδομή δεν είναι αρκετή, αναμένεται όμως να βελτιωθεί με την ένταξη νέων καταλυμάτων που θα δημιουργηθούν και από ιδιωτική πρωτοβουλία.

iv. Δημιουργία αναρριχητικού πάρκου: Το φαράγγι της μεγάλης Λαγκάδας απ' όπου διέρχεται η εθνική οδός Σπάρτης- Καλαμάτας και στο οποίο βρίσκεται το σπήλαιο βάραθρο του Καιάδα, εκτός από διαδρομή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, αποτελεί τουλάχιστο στο τμήμα που βρίσκεται μεταξύ των διοικητικών ορίων των κοινοτήτων Τρύπης και Λογγάστρας- με το πλούτο και την ποικιλία των βράχων και των Σπηλαιών που το κοσμούν- ένα ξεχωριστό, φυσικά προικισμένο αναρριχητικό - σπηλαιολογικό πάρκο. Η προτεινόμενη παρέμβαση έχει κύριο στόχο την εκμετάλλευση της ποικιλίας του ανάγλυφου του φαραγγιού ώστε να δημιουργηθεί ένα αναρριχητικό πάρκο με τη «φιλοσοφία» και τις προδιαγραφές των Ευρωπαϊκών αναλόγων. Ένα αναρριχητικό πεδίο για να προσελκύσει το ενδιαφέρον των αναρριχητικών θα πρέπει να διαθέτει κατ' αρχήν 100-200 διαδρομές μέσου ύψους 20μ «καθορισμένες επιμελώς ασφαλισμένες» και βαθμολογημένες. Η επιλογή, χάραξη, καθαρισμός και τοποθέτηση των ασφαλειών θα γίνει από έμπειρους αναρριχητές- εκπαιδευτές που θα 'πρεπε ν' αναλάβουν συνολικά την εργασία επί του βράχου. Οι επιπλέον εργασίες που απαιτούνται είναι :

α) Αποκατάσταση ή δημιουργία (όπου δεν υπάρχει) πρόσβασης με καθορισμό (κλάδεμα) κ.λ.π. προς τα επιλεγόμενα συγκροτήματα βράχων, εντός του οροθετημένου χώρου. Επίσης αποψίλωση του χώρου

περιμετρικά των βράχων σε ακτίνα τουλάχιστον 2-4μ (ανάλογα με το ύψος της διαδρομής)

β) Εξοπλισμός κάθε συγκροτήματος διαδρομών με βιβλίο για τη καταγραφή κάθε ανάβασης βέλη σηματοδοτήσεως για την έναρξη κάθε διαδρομής, πινακίδα- χάρτη με τις διαδρομές και την βαθμολογία τους

γ) Διαμόρφωση μικρών σπηλαίων σε χώρους προσωρινών καταλυμάτων

δ) Εξωραϊσμός χώρου στάθμευσης επί της εθνικής οδού, στα όρια του αναρριχητικού πάρκου

ε) Διαμόρφωση χώρων στάθμευσης επί της εθνική οδού με παράλληλη τοποθέτηση πινακίδων- χαρτών με την θέση την απόσταση κ.λ.π. πληροφορίες (όπως π.χ. προσανατολισμός σε σχέση με τον ήλιο κ.λ.π.) για κάθε συγκρότημα διαδρομών. Επιθυμητή θα ήταν η μεταφορά πόσιμου νερού από την πλησιέστερη πηγή, πρόχειρα «κιόσκια» και ίσως κάποιο τηλέφωνο ανάγκης.

ν. Λοιπά έργα υποδομής: Σ' αυτή τη κατηγορία υπάγονται:

α) Η σήμανση του οδικού δικτύου: Η σήμανση θα γίνει με πυκνό δίκτυο πληροφοριακών πινακίδων και δεικτών που θα τεθούν στις αφετηρίες, τις διασταυρώσεις και σε επίκαιρα σημεία των διαδρομών. Οι πινακίδες θα είναι ξύλινες ή μεταλλικές. Ενδεικτικά αναφέρονται: πινακίδα- χάρτης, πινακίδα- έναρξης ή διακλάδωσης μονοπατιού, πινακίδα - βέλος ενδεικτική κατεύθυνσης, πινακίδα- πληροφοριακή αξιοθέατου, πινακίδα -πληροφοριακή διαδρόμων.

β) Η αναστήλωση του εξωκλήσιου του προφήτη Ηλία στην κορυφή του Ταϋγέτου: « Το ξωκλήσι του Αι-Ηλία και το προσκείμενο συγκρότημα των κελιών που σε επάλληλες βαθμίδες καλύπτουν όλη την έκταση του μικρού επιπέδου της κορυφής αποτελεί ένα ιδιαίτερο σημαντικό στοιχείο της ιστορικής, πολιτιστικής και

αρχιτεκτονικής Παράδοσης της περιοχής. Εγκατεστημένα σ' ένα χώρο όπου έχει όλες τις προϋποθέσεις για να ταυτιστεί με το « Ταλειόν » του Πausανία, όπου λατρευόταν ο Ήλιος -Απόλλων με θυσίες αλόγων και τελετές μύησης εφήβων, αποτελεί τόπο συνάθροισης και πανηγυριού όλων των χωριών της περιοχής την παραμονή της εορτής του προφήτη Ηλία. Χωρίς πρωτοβουλία, παρότρυνση ή οργανωτική ευθύνη κάποιου συλλογικού φορέα ή εκκλησιαστικής αρχής, εκατοντάδες προσκυνητές πραγματοποιούν πολύωρες πορείες από τα χωριά της Βασιλικής, της Μεσσηνιακής Μάνης και της Λακωνικής κοιλάδας για να γιορτάσουμε με ξεχωριστό τρόπο τη γιορτή του Αι-Ηλία. Η πρόταση αναστήλωσης του μικρού ναού -και ίσως κάποιων από τα κεντρικά κελιά- αποσκοπεί, πρώτα απ' όλα στη συντήρηση ενός σημαντικού-συμβολικά και ουσιαστικά- μνημεία και στη διάσωση του για τις επόμενες γενιές. Σήμερα, εκτός από τους τοίχους του ναού που σώζονται μέχρι ύψος 2 μέτρων, διατηρούνται ολόκληρα μόνο δυο από τα κελιά που το περιβάλλουν. Από άλλα σώζονται μόνο τα θεμέλια ενώ κάποιων άλλων τα τοιχεία φθάνουν στο ύψος του ενάμιση μέτρου. Στην προσπάθεια της διαφύλαξης των παραδοσιακών αρχιτεκτονικών στοιχείων κατά την επιχειρούμενη αναστήλωση πολύτιμη θα σταθεί η επιστημονική στήριξη της εφορίας βυζαντινών αρχαιοτήτων Σπάρτης. Οι εργασίες που θα γίνουν θα καθοριστούν από κοινού με την Εφορία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και θα αφορούν κυρίως την αναστήλωση του εξωκλήσιου και των κελιών.

γ) Αναπλάσεις χώρων: Στην κατηγορία αυτών των εργασιών αναφέρεται:

- Η καλλιέργεια πηγών, η κατασκευή παραδοσιακών κλινών στο χώρο των πηγών, η ανάπλαση των πηγών με χτίστες πεζούλες, πάγκους και πλακοστρώσεις και η πιστή αναπαράσταση πηγής διαμορφωμένης για πότισμα ζώων. Υπολογίζεται να αναπλαστούν 15

περίπου χώροι πηγών

- Η στοιχειώδης συντήρηση έργων ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και ιστορικής αξίας όπως γεφύρια, υδρόμυλοι κ.λ.π.

- Ο καθορισμός, η διαμόρφωση και η ανάπλαση σπηλαίων

- Η ανάπλαση εξωτερικών χώρων μοναστηριών και εξωκλησιών με διαβρώσεις, πλακοστρώσεις τοιχών και πεζουλιών από λιθοδομή. Ενδεικτικά αναφέρονται οι χώροι ιερού ναού της Παναγίας στη Σοχά και της ιεράς Μονής Ζαγκούνας,.

δ) Κατασκευή προσωρινών καταλυμάτων: Κατά μήκος του ανατολικού οδικού άξονα στη συμβολή με τους οδικούς άξονες προς τους ορεινούς οικισμούς ή τα κύρια μονοπάτια, καθώς και σε επίκαιρα σημεία των κύριων μονοπατιών θα κατασκευαστούν πέντε προσωρινά καταλύματα. Τα καταλύματα θα είναι λιθόκτιστες κατασκευές ενός εσωτερικού χώρου. Ο χώρος εσωτερικά και περιμετρικά θα φέρει λιθόκτιστο πάγκο και τζάκι. Η είσοδος θα είναι ανοικτή χωρίς κουφώματα. Η στέγη θα είναι ξύλινη και μπροστά θα σχηματίζει πρόβολο πλάτους 1.50μ κάτωθεν του οποίου θα υπάρχει λιθόκτιστος πάγκος. Σε ορισμένα καταλύματα στον εξωτερικό τοίχο κάτω από το πρόβολο θα τοποθετηθούν πληροφοριακές πινακίδες-χάρτες.

vi. Κατασκευή παρατηρητηρίου άγριας ζωής: Το κτίριο θα είναι λιθόκτιστο διώροφο υπερυψωμένο. Στο υπερυψωμένο ισόγειο θα υπάρχει εξώστης - παρατηρητήριο και εσωτερικά τζάκια, κουζίνα, w.c., τραπεζαρία, και 4-6 κλίνες. Στον όροφο θα κατασκευαστεί παρατηρητήριο. Η ύπαρξη ενός τέτοιου χώρου στην υποαλπική -αλπική ζώνη επιτρέπει την προσωρινή διαμονή και διευκολύνει την εργασία επιστημονικών ομάδων μελέτης της χλωρίδας, ορνιθοπανίδας, γεωλογικών φαινομένων κ.λ.π. Στην χειμερινή περίοδο σε έκτακτες περιπτώσεις θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και ως καταφύγιο ανάγκης

από κινδυνεύοντας ορειβάτες.

@ Δημιουργία κέντρου περιβαλλοντικής ενημέρωσης Ταυγέτου: Το κέντρο αυτό θα δημιουργηθεί σε χώρο του δημοτικού σχολείου Αναβρυτής. Γι' αυτό το σκοπό θα χρησιμοποιηθούν δυο κενές αίθουσες του σχολείου, στις οποίες θα δημιουργηθεί και υποδομή για την προβολή διαφανειών και την διδασκαλία μαθημάτων οικολογικού περιεχομένου.

@ Δημιουργία μουσείου παραδοσιακών δραστηριοτήτων και ιστορίας της περιοχής: Το μουσείο προτείνεται να κατασκευαστεί σε κοινοτικό κτίριο της κοινότητας Παλαιοπαναγιάς που είναι η κυριότερη είσοδος για την περιοχή των υψηλών κορυφών του Ταυγέτου. Στο μουσείο θα συγκεντρωθούν αντικείμενα, φωτογραφίες και κείμενα που αφορούν τις παραδοσιακές ασχολίες των κατοίκων της περιοχής (σιδεράδες, πεταλωτές, χτίστες φούρνων, υφαντουργοί, παραγωγοί τσίπουρου, βυρσοδέψες κ.λ.π.) Στο χώρο κατά καιρούς θα παραδίδονται μαθήματα απ' όλο τους λιγαστούς εναπομείναντες μαστόρους για τη διατήρηση και καταγραφή της τέχνης και θα αποδίδονται ηχητικά σχετικές διηγήσεις των παλαιότερων.

@ Δημιουργία πρατηρίων διάθεσης παραδοσιακών και οικολογικών προϊόντων: Τα πρατήρια προτείνεται να κατασκευαστούν σε κοινοτικούς χώρους των κοινοτήτων Μιστρά και Ξηροκαμπίου που παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη εμπορική κίνηση. Θα διατίθενται χαλιά, εργόχειρα, βαρέλια, παραδοσιακά γλυκά, (δίπλες, κομπόστες κ.λ.π.) κτηνοτροφικά προϊόντα (χυλοπίτες κ.λ.π.) αρωματικά φυτά (τσάι, ρίγανη, κ.λ.π.) και οικολογικά προϊόντα. Οι εργασίες που θα γίνουν αφορούν την κατασκευή και εγκατάσταση ψυγείων, πάγκων και εκθετηρίων.

@ Πληροφόρηση επισκεπτών: Η προτεινόμενη περιοχή είναι ήδη αρκετά γνώστη στους πεζοπορικούς - ορειβατικούς κύκλους και στην Ευρώπη, επειδή «διατρέχεται» από το ευρωπαϊκό μονοπάτι Μεγάλων

διαδρομών «Ε4» και το εθνικό μονοπάτι «032» και περιγράφεται σε διάφορους εξειδικευμένους οδηγούς. Χαρακτηριστικό είναι πως όλα τα γραφεία παροχής υπηρεσιών σε ξένους πεζοπόρους, που επισκέπτονται την Ελλάδα, περιλαμβάνουν στα προγράμματα τους διαδρομές στον Ταύγετο. Για την πληροφόρηση των επισκεπτών προτείνονται:

α) Έκδοση φυλλαδίου -χάρτου της περιοχής

β) Έκδοση αναλυτικού πληροφοριακού οδηγού για την πραγματοποίηση πεζοπορικών, ορειβατικών ή αναρριχητικών διαδρομών

γ) Εικονογραφημένη έκδοση μελέτης για την οικολογική σπουδαιότητα του Ταυγέτου και την ανάγκη προστασίας του

δ) Έκδοση αφισών και καρτ- ποσταλ για την ενημέρωση των επισκεπτών και την προβολή της περιοχής.

Τέλος αναφέρουμε ότι στην περιοχή εντάσσεται και η Βυζαντινή Καστροπολιτεία του Μιστρά για την οποία υπάρχει πλούσιο συγγραφικό και φωτογραφικό υλικό.

(Μελέτη «Ταυγέτου», 1995)

82. Μεικτό δάσος σημύδας και ελάτης στη Β. Ελλάδα

Β. ΤΑ ΔΑΣΗ

Απ' την αρχή η ανθρωπότητα ξετίμησε τα δάση και τους απέδωσε θείες ιδιότητες. Η σιγαλιά του δάσους, ο τρόπος δηλ. αυτός της εκφράσεως ενός πολυπληθούς συνόλου δέντρων, τα οποία έχουν ψυχή και αισθαντικότητα, ενέπνεε στους πρώτους ανθρώπους το δέος, το φόβο και η σιγή του αυτή λαμβάνοντας ως μυστήριο μη επιδεχόμενο ουδεμία εξήγηση. Αλλά και ο θόρυβος μέσα στο δάσος από τους ανέμους πάλι και αυτός προκαλούσε το δέος και αποδιδόταν σε συνειδητή ενέργεια του δάσους και έτσι τα δάση λάμβαναν υπερφυσικές ιδιότητες και πίστευαν ότι σε κάθε δέντρο κατοικεί και μια νύμφη. Γι' αυτό και οι αρχαίοι λάτρευαν τα δάση και τα δέντρα ως θεότητες και πρόσφεραν θυσίες, προσφορές εξευμενισμού και φιλίας. Από πάντα η ανθρωπότητα συνειδητοποίησε τη μεγάλη συμβολή των δασών στην πνευματική, ηθική και υλική ζωή του ανθρώπου και ποτέ δεν έπαυσε να βρίσκεται με τα δάση όχι απλά σε φιλικές αλλά εγκάρδιες σχέσεις. Η ποίηση τραγούδησε το μυστήριο που τα περιβάλλει. Η τέχνη αποκάλυψε τις χαρές και της λύπες τους. Η μουσική αποκρυστάλλωσε σε ήχους τους ρυθμούς και τις αρμονίες τους. Η βαθυστόχαστη διάνοηση ερμήνευσε τη γλώσσα και τα ιδανικά τους. Η φιλοσοφία σκέφτεται και εμπνέεται από τη δροσιά της σκιάς τους.

Ενώ οι οικολογικές συνθήκες στην πατρίδα μας ευνοούν την ανάπτυξη των δασών σχεδόν στο σύνολο (99,5%) της επιφάνειας της, το σημερινό ποσοστό δάσωσης της χώρας είναι πολύ μικρό σε σχέση με εκείνο στις χώρες της Ευρώπης, ιδίως στις ορεινές, που μοιάζουν με την Ελλάδα, όπως π.χ. η Πορτογαλία

(26,4%) και η Ισπανία (25,6%).(Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, 1983,σελ.23)

Η μισή περίπου επιφάνεια (45%) της Ελλάδας παρόλο που είναι κατάλληλη για την ανάπτυξη των δασών, προσφέρεται για την άσκηση της δασοπονίας και προορίζεται από το σύνταγμα και τους νόμους για το σκοπό αυτό εντούτοις, παραμένει γυμνή και ανεκμετάλλευτη ή υποβαθμισμένη παραγωγικά. Η μορφή και η σύνθεση των Ελληνικών δασών εξαρτάται κυρίως από τη γεωγραφική τους θέση. Στις νότιες περιοχές κυριαρχούν τα κωνοφόρα, ενώ χαμηλότερα κυριαρχούν είδη δρυός. Πέρα όμως από τη διαφοροποίηση που υπάρχει λόγω της γεωγραφικής θέσης υπάρχει διαφοροποίηση και προς το υψόμετρο, από τους πρόποδες έως την κορυφή των ψηλών βουνών. Τα δασικά λοιπόν οικοσυστήματα του ορεινού χώρου αποτελούνται από πολυάριθμα δασικά είδη, με κυρίαρχα τα δρυ, τα πεύκα τα έλατα τις οξιές και τις καστανιές. Αυτό όμως που θα πρέπει να τονιστεί είναι ότι η κατανομή των οργανισμών δεν είναι ομοιόμορφη σε όλες τις περιοχές. Οι οργανισμοί προτιμούν θέσεις ευνοϊκές για την ανάπτυξη και την αναπαραγωγή τους.

Τα φυτά που καθορίζουν τη φυσιογνωμία των διάφορων οικοσυστημάτων επικρατούν σε καθορισμένο υψόμετρο, ενώ η μετάβαση από τον ένα τύπο οικοσυστήματος στον άλλο γίνεται χωρίς απότομες μεταβολές. Δηλ. οι οργανισμοί έχουν πλατύ φάσμα εξάπλωσης. Έτσι, τα μακί, επικρατούν σε υψόμετρο 480μ περίπου, το έλατο στα 800μ, η μαύρη Πεύκη γύρω στα 1000μ, η οξιά στα 1200μ και το ρόμπολο στα 1900περίπου μέτρα. Παράδειγμα επίσης μιας τέτοιας διαφοροποίησης συναντάται στον Όλυμπο. Εκεί τα φρύγανα αναπτύσσονται μέχρι τα 300 περίπου μέτρα υψόμετρο, τα μακί μέχρι τα 830μ, η μαύρη Πεύκη από 450 μέχρι 1470μ περίπου το έλατο από 580μ μέχρι 1020μ. Στην ορεινή ζώνη της νότιας Ελλάδας και ειδικά στην Κρήτη με τις ξηρότερες συνθήκες, πάνω από τα

μακί απαντάται το κυπαρίσσι και το σορενδάμνι. Στην πελλσο και τη στερεά Ελλάδα περισσότερο συνηθισμένο είναι το κεφαλλονίτικο έλατο. Όταν όμως οι εδαφικές συνθήκες το επιτρέπουν, αναπτύσσοντας δάση μαύρης Πεύκης ανάμικτα με έλατα. Στις ψυχρότερες και υγρότερες συνθήκες της ορεινής Βόρειας Ελλάδας κυριαρχούν οι οξιές και τα έλατα, δηλ. δασικά στοιχεία κεντροευρωπαϊκού χαρακτήρα. (Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, 1989, σελ15)

α. Προσφορά των δασών ως συντελεστής ανάπτυξης του ορεινού χώρου.

Η προσφορά των δασών γενικά είναι τεράστια. Μόνο οφέλη μπορείς να διαπιστώσεις από τα δάση. Στον ορεινό χώρο η ύπαρξη δασών και η σωστή διαχείριση τους μπορεί να βοηθήσουν στην ανάπτυξη της ορεινής περιοχής. Γενικά ο ρόλος όλων των τύπων των δασών είναι σημαντικός. Είτε φυσικά δάση, είτε εμφυτευμένα, είτε γεωργικές καλλιέργειες και φυτείες, πρέπει να προστατεύονται λόγω της σημαντικής δυνατότητας συμβολής τους στην παροχή τόσο καύσιμης ύλης όσο και βιομηχανικής ξυλείας αλλά και παροχής των απαραίτητων τροφίμων για τη διατήρηση και προαγωγή της ανθρώπινης επιβίωσης. Συγκεκριμένα η προσφορά των δασών συνίσταται στα εξής:

α) Προστατευτική επίδραση: Από τις διάφορες μορφές της φυσικής βλάστησης, που ευδοκιμούν στον Ελλαδικό χώρο, η δασική βλάστηση και ιδίως το δάσος προσφέρουν την καλύτερη προστασία στο έδαφος. Η ύπαρξη του δάσους αναγκάζει τα νερά της βροχής και του χιονιού να απορρέουν αργά και διαμέσου του

εδάφους με αποτέλεσμα να μειώνεται η συρτική δύναμη του απορρέοντος νερού και να περιορίζεται ή να εξουδετερώνει η απόσπασση γεωυλικών από το έδαφος. Το πυκνό πλέγμα του ριζικού συστήματος των δασοσυστάδων, που διασωλυνώνει το έδαφος, λειτουργεί σαν φυσικός οπλισμός, αυξάνει την αντοχή του. Η κάλυψη της δασικής επιφάνειας με στρώμα φύλων εμποδίζει την άμεση επαφή του νερού της βροχής με την εδαφική επιφάνεια και αποτρέπει την απόπλυση του εδάφους. Τα νερά της βροχής, που διέρχονται μέσα από το στρώμα των φύλων είναι καθαρά και δεν φράζουν τους εδαφικούς πόρους όπως συμβαίνει με τις σταγόνες που πέφτουν σε γυμνό έδαφος. Η διήθηση και διακίνηση του νερού διευκολύνεται στο χώρο του δασικού εδάφους λόγω της έντονης διασωλήνωσης του από τις ρίζες δασικών δέντρων και θάμνων. Μετά τη σήψη των ριζών, ποικιλότητες που εναπομένουν στο έδαφος είναι πολυάριθμες και επιτρέπουν τη συγκράτηση σημαντικής ποσότητας νερού της βροχής. Η προστατευτική ικανότητα των δασικών συστάδων έγκειται στην αποτροπή της ανάπτυξης εντατικών χειμαρικών φαινομένων. Η προστατευτική όμως επίδραση των ελληνικών δασών εξαρτάται κυρίως από τη μορφή τους και από τα δασοπονικά είδη που τα συγκροτούν. Τα αείφυλλα δάση (Πεύκης, ελάτης) προσφέρουν συνεχή προστασία σε σχέση με τα φυλλοβόλα δάση (δρυός, οξιάς κ.λ.π.) που η προστατευτική επίδραση τους περιορίζεται κυρίως στο διάστημα από την άνοιξη έως το φθινόπωρο. Ο προστατευτικός ρόλος των δασών καθορίζεται επίσης και από τις βοτανικές και δασοκομικές ιδιότητες των δέντρων τους πλεονεκτούν γονικά, τα σκιοφύτα, τα βαθύρριζα, και τα βελονόφυτα (κωνοφόρα) δασοπονικά είδη σε σχέση με τα πλατύφυλλα (Μουσείο Γουλιανδρή, 1989, σελ.62)

β) Αντιρρυπαντική επίδραση των δασών: Με την αλόγιστη βιομηχανική και κυρίως με τη χρήση υγρών

και στερεών καυσίμων ως πηγής ενέργειας αλλά και από άλλες βιομηχανικές διεργασίες εκλύονται στη χώρα μας κάθε χρόνο μεγάλες ποσότητες επιβλαβών ουσιών, που διοχετεύονται στον αέρα, στο νερό και το εδάφους, με αποτέλεσμα τη ρύπανση του Ελλαδικού χώρου γενικά τη μείωση της γεωργικής και δασικής παραγωγής και την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής σε βαθμό που να γεννιούνται ερωτηματικά ακόμη και για την επιβίωση μας στο μέλλον. Εκτιμάται ότι κάθε χρόνο η ατμόσφαιρα της γης δέχεται περίπου 20000000τόνους αερολυμάτων με μορφή τόσο στερεών τεμαχιδίων όσο και αερίων. Η δασική μας βλάστηση και ιδίως το δάσος μπορούν να επηρεάσουν τους ρύπους αυτούς, δηλαδή να ασκήσουν σημαντική αντιρρυπαντική επίδραση και ν' αποτρέψουν τις επιβλαβείς επιπτώσεις, συμβάλλοντας έτσι στη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος. Το δάσος ως παράγοντας απορρύπανσης επιδρά κατά δύο τρόπους:

1. ασκεί σοβαρή φυσικό μηχανική επίδραση, γιατί συγκρατεί σωματίδια της ατμόσφαιρας (σκόνη) στην επιφάνεια των φύλλων, των κλαδιών και του φλοιού των δέντρων, των θάμνων και των χόρτων του δάσους. Υπολογίζεται ότι ένα εκτάριο δάσους Πεύκης μπορεί να συγκροτήσει έως 64 τόνους σκόνης. Συνεπώς δρα σαν ένα τεράστιο φίλτρο, απαλλάσσοντας την ατμόσφαιρα από αιωρούμενα σωματίδια. Μειώνει την ταχύτητα του ανέμου και αναγκάζει τα στερεά σωματίδια σε καθίζηση. Δημιουργεί καθοδικά ρεύματα αέρα, επειδή η επιφάνεια της κομοστέγης του δάσους ψύχεται κατά τη διάρκεια της νύχτας περισσότερο απ' ότι η επιφάνεια του εδάφους με συνέπεια να κατέρχονται από τα υψόμετρα ατμοσφαιρικά στρώματα μάζες του μολυσμένου αέρα και μειώνουν την πυκνότητα συγκέντρωσης των σωματιδίων αυτών. Εμποδίζει την αντιστροφή των θερμοκρασιών και έτσι αποτρέπει τον εγκλωβισμό αερίων μαζών και τη δημιουργία «νέφους».

2. Ασκεί σημαντική βιοχημική δράση, γιατί ρυπαίνει

την ατμόσφαιρα με το μεταβολισμό των δέντρων και των άλλων χλωροφυλλούχων φυτών του. Ένα μέρος λ.χ. του διοξειδίου του θείου καθώς και άλλων οξειδίων απορροφώνται και συγκροτούνται από τα φύλλα και τις βελόνες των δέντρων. Το μέγεθος της απορρυπαντικής επίδρασης του δάσους, που είναι σημαντικό, εξαρτάται από το δασοπονικό είδος. Έχει αποδειχτεί ότι ένα εκτάριο δάσους ερυθροελάτης μπορεί ν' απορροφά διοξείδιο του θείου και αλλά οξείδια μέχρι 250 κιλά στο εκτάριο, ένα δάσος λεύκης μέχρι 193 κιλά στο εκτάριο κ.α. Η αντιρρυπαντική επίδραση των δασών είναι αυτή που συντελεί στην καθαρή ατμόσφαιρα και τον καθαρό αέρα του ορεινού χώρου

γ) Η αναψυχής επίδραση των δασών : Τα δάση και γενικότερα το δασικό περιβάλλον της Ελλάδας προσφέρονται ιδιαίτερα για την ικανοποίηση των αναγκών αναψυχής του λαού μας. Οι συνηθισμένες δραστηριότητες αναψυχής στη χώρα μας είναι οι περίπατοι, οι ορειβάσεις, οι κατασκηνώσεις, τα υπαίθρια γεύματα, οι εκδρομές, και οι χιονοδρομίες. Η αναψυχής επίδραση των δασών και των δασικών εκτάσεων δεν είναι απεριόριστη. Έχει αποδειχτεί, ότι όταν η χρήση του δάσους για αναψυχή γίνεται εντατική, αλλοιώνεται ο χαρακτήρας των δασικών περιοχών, ιδίως από άποψη ποικιλομορφίας και αισθητικών αξιών και δημιουργούνται προβλήματα στη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος. Η διατήρηση λόγου χάρη της πανίδας και η ανάπτυξη θηραμάτων επηρεάζονται δυσμενώς από την εντατική αναψυχή και ιδιαίτερα από το κυνήγι, μερικά μάλιστα θηράματα μπορεί να εκλείψουν παντελώς, αν δεν υπάρχει έλεγχος. Πάντως, η παραγωγή ξύλου καθώς και οι υλοτομικές εργασίες στο δάσος δεν εμποδίζουν την αναψυχή

δ) Οικονομική σημασία των Ελληνικών δασών: Η οικονομική σημασία των Ελληνικών δασών από άποψη παραγωγής της πατρίδας μας είναι πολύ σημαντική.

Η απασχόληση στη δασοπονία είναι μερική για το μεγαλύτερο ποσοστό των εργαζομένων σ' αυτήν και γι' αυτό συμπληρωματική της απασχόλησης τους σε άλλους τομείς της παραγωγής και κυρίως στον αγροτικό τομέα. Από το σύνολο των απασχολούμενων, λιγότερο του 10% απασχολείται στη μη δημόσια δασοπονία, η οποία από άποψη έκτασης αποτελεί το 22% των δασών και των δασικών εκτάσεων μας. Με εξαίρεση 2000 άτομα περίπου που απασχολούνται στην παραγωγή ρητίνης (ιδίως στην πεδινή ζώνη), οι υπόλοιποι απασχολούνται κυρίως στον ορεινό και ημιορεινό χώρο. Η απασχόληση στη δημόσια δασοπονία κατανέμεται περίπου 37% στις φυτωριακές αναδασωτικές και κατά το υπόλοιπο 36% σε άλλα είδη εργασιών (προστασία περιβάλλοντος, δασική οδοποιία, ορεινή υδρονομεία, θηραματοπονία κ.λ.π.) Χαρακτηριστική είναι -για λόγους στενότητας των πιστώσεων- παντελής σχεδόν έλλειψη καλλιεργητικών μέτρων σε δάση από τα οποία δεν προκύπτει εμπορεύσιμο ξύλο. Είναι ένας τομέας που αφήνει τεράστια περιθώρια αύξησης της απασχόλησης στον ημιορεινό και ορεινό χώρο και παράλληλα, επιταχύνει και την ποσοτική αύξηση και την ποιοτική βελτίωση της παραγωγής ξύλου. Η μη άμεση όμως δυνατότητα ρευστοποίησης του αποτελέσματος- απόδοσης του είδους; αυτού των επενδύσεων, σε συνδυασμό με τη συνεχή σχεδόν στενότητα των διαθέσιμων για τη δασοπονία πιστώσεων, λόγω των άλλων προτεραιοτήτων της πολιτείας στη χρηματοδότηση της οικονομίας, δεν επιτρέπουν ούτε τη βελτίωση της παροχής μεγαλύτερης απασχόλησης στον ορεινό και ημιορεινό πληθυσμό ούτε τη βελτίωση της παραγωγής και τη μείωση των εισαγωγών ξύλου. Η απασχόληση στη δασοπονία αποτελεί το 1,19% της συνολικής απασχόλησης και το 3,72% της απασχόλησης στην πρωτογενή παραγωγή. Η ορεινή οικονομία για να συμβάλει όσο το δυνατόν περισσότερο στην ανάπτυξη

του ορεινού και ημιορεινού χώρου, είναι απαραίτητο να δημιουργήσει σταθερή και κατά το δυνατό μέγιστη απασχόληση των κατοίκων αυτού και αντίστοιχα, σίγουρο και ικανοποιητικό εισόδημα. Η απασχόληση στον ορεινό χώρο δεν μπορεί να στηριχτεί αποκλειστικά σε ένα από τους τρεις κύριους τομείς, τα δάση, την κτηνοτροφία και τη γεωργία, αλλά και στους τρεις μαζί. (Μουσείο Γουλιανδρή Φυσικής Ιστορίας, 1989, σελ. 54-64)

β. Εχθροί των δασών και κατά επέκταση του ορεινού χώρου

α. Βλάβες των δασών από τους παράγοντες του περιβάλλοντος.

Ο σοβαρότερος εχθρός του δάσους είναι η ξηρασία. Αυτή κάνει δασικά δέντρα να υποφέρουν τόσο, ώστε να προσβάλλονται δευτερογενώς από φλοιοφάγα έντομα. Η ξηρασία είναι εχθρός και των φυσικών αναγεννήσεων και των αναδασώσεων, γιατί προκαλεί την ξήρανση των φυτωρίων. Άλλες βλάβες που προκαλούνται στα δάση είναι οι ανεμορριπίες και οι ανατροπές μεμονωμένων δέντρων ή ακόμη και ολόκληρων δασικών συστάδων, που οφείλονται σε ισχυρους ανέμους, καθώς επίσης και οι χιονοθλάσεις δέντρων ή και δασοσυστάδων, που προκαλούνται από το βάρος της χιονομάζας.

β. Βλάβες των δασών από παράσιτα, ιούς, βακτήρια, μύκητες:

Ιδιαίτερα βλαπτικός είναι ο ημιπαράσιτος θάμνος γνωστός ως ιξός, που παρασιτεί στην ελάτη. Προκαλεί σοβαρές βλάβες ιδίως στα δέντρα μεγάλης ηλικίας επειδή αυτά φύονται σε αποπλυμένα εδάφη και υποφέρουν πρωτογενώς από ξηρασία, ενώ είναι λιγότερο βλαπτικός στα υπόλοιπα, καλύτερα ελατοδάση μας. Στη χώρα μας εμφανίζεται επίσης και το παράσιτο γνωστό μας ως γκι, που προσβάλλει κυρίως τις δρυς, τις καστανιές κ.λ.π. είναι όμως μικρότερης σημασίας από άποψη βλαπτικότητας. Οι προσβολές από ιούς και βακτήρια στα δασικά φυτά είναι ελάχιστες, ενώ οι φυτοπαθολογικές προσβολές τους από μύκητες είναι σημαντικές. Πάντως στις χώρες της μέσης και Βόρειας Ευρώπης με το υγρότερο κλίμα οι φυτοπαθολογικές ασθένειες των δασών είναι περισσότερες απ' ότι στην Ελλάδα. Οι επικίνδυνες ασθένειες των δασικών δέντρων στη χώρα μας είναι οι εξής:

Η ολλανδική ασθένεια της φτελιάς της χώρας μας, η μελάνωση της καστανιάς, που νεκρώνει αργά και σταθερά τις καστανιές, ο καρκίνος, που προσβάλλει και αυτός τις καστανιές και προέρχεται από την Κίνα - Ιαπωνία. Αρχικά εξαπλώθηκε και στη χώρα μας. Πρόκειται για μια πολύ επικίνδυνη ασθένεια. Στην Ελλάδα εμφανίζεται σε καστανιές στο Πήλιο και τελευταία στο Μεσολόγγι. Τέλος υπάρχει και ο καρκίνος του κυπαρισσιού που πρόκειται για παλιά, γνωστή αρρώστια που δραστηριοποιήθηκε τα τελευταία χρόνια, για άγνωστη μέχρι σήμερα αιτία, και νεκρώνει τα κυπαρίσσια. Υπάρχουν, τέλος αρκετές εκατοντάδες μύκητες, που προκαλούν διάφορες ασθένειες στα δασικά δέντρα. Μεταξύ αυτών συμπεριλαμβάνονται και δεκάδες ξυλοσηπτικοί μύκητες, που προκαλούν σήψεις των δέντρων και των ξύλων.

γ. Βλάβες των δασών από δασικά έντομα :

Υπάρχουν αρκετές χιλιάδες δασικά έντομα, που προσβάλλουν τα δασικά δέντρα της Ελλάδας. Αρκετά

από αυτά δημιουργούν κατά περιόδους κυρίως με την επίδραση ευνοϊκών κλιματικών και άλλων συνθηκών - επιθυμίες που προκαλούν σοβαρές βλάβες. Από τα πιο κοινά δασικά έντομα είναι η πευκοκάμπια, που προσβάλλει τα πεύκα και δημιουργεί τις γνωστές άσπρες φωλιές. Είναι πολύ κοινό, όχι όμως επικίνδυνο έντομο. Η καταπολέμηση του γίνεται κυρίως σε δάση - πάρκα. Στη χώρα μας διαπιστώθηκε ότι κατά τα ξηρά έτη, δηλ. εκείνα με λιγότερες βροχοπτώσεις, τα δασικά δέντρα, όπως της Πεύκης, της ελάτης κ.λ.π. υποφέρουν από έλλειψη υγρασίας στο έδαφος, προσβάλλονται δευτερογενώς από διάφορα φλοιοφάγα και ξυλοφάγα έντομα και νεκρώνονται κατά χιλιάδες. Από τα 400 περίπου έντομα που προσβάλλουν τα δρυοδάση, θα έπρεπε να αναφέρουμε λόγω της ιδιαίτερης βλαπτικότητας τους, το βλαπτικό του πουρναριού, λεπιδόπτερα *Porthetria dispar*, που κάθε λίγα χρόνια με την μορφή επιδημίας, κατατρώνει τα πουρνάρια στη χώρα μας και συνεπώς, ανταγωνίζεται τα κατσίκια, τα οποία βοσκούν κυρίως στους πουρναροτόπους. Υπάρχουν επίσης, δεκάδες κηκιδόμηγες (που δημιουργούν περίεργους αλλά και εντυπωσιακούς όγκους πάνω στα φύλλα, και κλαδιά της δρυός) καθώς και πολλά άλλα ξυλοφάγα έντομα.

δ. Βλάβες των δασών από πυρκαγιές:

Η θερμή και ξερή περίοδος που χαρακτηρίζει το κλίμα της χώρας μας το καλοκαίρι και το φθινόπωρο, ευνοεί τις πυρκαγιές των δασών, οι οποίες για τον λόγο αυτόν εμφανίζονται στην Ελλάδα από τους προϊστορικούς ακόμη χρόνους. Η χώρα μας πριν από 47 χρόνια καλύπτονταν σε ποσοστό 40 % από δάση. Σήμερα το ποσοστό αυτό έχει μειωθεί στο 19%. Μόνο την τελευταία δεκαετία έχουν σημειωθεί περίπου 14000 πυρκαγιές, οι οποίες έχουν καταστρέψει 5,5 εκατομμύρια στρέμματα δάσους, ενώ αναδασώθηκαν περίπου 45000 στρ. Είναι εντυπωσιακό το γεγονός ότι με εξαίρεση την Κύπρο η Ελλάδα έχει των υψηλότερο

μέσο όρο δασικών εκτάσεων που καίγονται από κάθε πυρκαγιά σε σύγκριση με τις υπόλοιπες μεσογειακές χώρες. Το 90% των πυρκαγιών οφείλεται σε ανθρώπινους παράγοντες, ένα 5,7% σε κεραυνούς και το υπόλοιπο σε άλλους παράγοντες (ανάφλεξης) κ.λ.π. Το μυστήριο που περιβάλλει συχνά την εκδήλωση των πυρκαγιών δίνει αφορμή για φορτισμένες ερμηνείες και φήμες για «πυρομανής», ύποπτους τουρίστες, ακόμα και ξένους πράκτορες. Η άποψη ότι πολλές πυρκαγιές οφείλονται στη δράση εγκληματιών και παραφρόνων έχει αρνητικές επιπτώσεις, γιατί παραπλανεί την κοινή γνώμη και την εμποδίζει να συνειδητοποιήσει τη δική της ευθύνη δηλ. τον παράγοντα της απροσεξίας. Οι στατιστικές έρευνες και αναλύσεις για τις αιτίες των πυρκαγιών δείχνουν ότι ποσοστό 6-12% οφείλεται σε εμπρησμό, 4-6% σε κακή συντήρηση των ηλεκτρικών πυλώνων και καλωδίων και 45-65% σε αμέλεια και απροσεξία.

ε. Βλάβες των δασών από την ρύπανση του περιβάλλοντος :

Οι βλάβες στα δάση, όπως και στις λίμνες και τα ποτάμια, προκαλούνται από τους γνωστούς ρυπαντές, διοξείδιο του θείου, οξειδία του αζώτου, υδροφθόριο, όζον κ.λ.π. που προέρχονται από τους καπνούς των εργοστασίων, τις κεντρικές θερμάνσεις, τα αυτοκίνητα κ.τ.λ. Οι ρυπαντές αυτοί αποτελούν τις κύριες αιτίες της όξινης βροχής. Λέγοντας όξινη βροχή εννοούμε εκείνη που έχει δείκτη p.h.(μονάδα μέτρησης οξύτητας) μικρότερο από 5,6 (οι συνηθισμένες βροχές έχουν δείκτη p.h. που κυμαίνονται μεταξύ 5,6 -6). Το διοξείδιο του θείου που παράγεται από τα εργοστάσια οξειδώνεται στην ατμόσφαιρα και παρέχει τριοξείδιο του θείου, το οποίο με το ατμοσφαιρικό νερό μετατρέπεται σε θεϊκό οξύ, που κάνει τη βροχή όξινη. Και το διοξείδιο του αζώτου μετατρέπεται με το νερό της ατμόσφαιρας σε νιτρικό οξύ, που κάνει επίσης τη βροχή όξινη. Στις βιομηχανικές χώρες το διοξείδιο του θείου

ήταν αρχικά η κύρια αιτία σχηματισμού της όξινης βροχής. Μετά' τη λήψη όμως μερικών πρώτων μέτρων στις πηγές δημιουργίας του η ποσότητα του περιορίστηκε. Έτσι σήμερα το διοξείδιο του αζώτου που εκλύεται από τα αυτοκίνητα, θεωρείται η κυριότερη αιτία δημιουργίας της όξινης βροχής.

στ. Βλάβες από καταπατήσεις:

Σοβαρές καταστροφές προκαλούνται στα δάση και γενικότερα στη δασική βλάστηση από καταπατήσεις των δασικών εκτάσεων και συστάδων, εκχερσώσεις, μετατοπίσεις ορίων, πυρκαγιές. Οι καταπατητές επιδιώκουν, κατά κανόνα, τη δημιουργία καλλιεργήσιμων ή βοσκήσιμων εκτάσεων σε βάρος του δάσους και την οικοπεδοποίηση των δασικών εκτάσεων. Κατά κανόνα, τέτοιες ενέργειες αποβλέπουν στην ανέργεση παράνομων οικοδομημάτων και ιδίως κατοικιών μόνιμης ή θερινής διαμονής. Πρέπει επίσης να σημειωθούν και οι βλάβες που προκαλούνται στα ελληνικά δάση από λαθροϋλοτομίες. Οι οποίες αποβλέπουν κυρίως στην προμήθεια καυσόξυλων ή Χριστουγεννιάτικων δέντρων, ακόμη και χρήσιμου ξύλου, καθώς και από την κατασκευή κακών τεχνικών έργων όπως π.χ. διάνοιξη δρόμων κ.α.

ζ. Βλάβες από τη βοσκή :

Η ανάπτυξη του δάσους δεν επηρεάζεται μόνο από τα άγρια ζώα, τα οποία αναπτύσσοντας φυσικά στο δασικό περιβάλλον, αλλά και από τα ήρεμα ζώα, που οδηγούνται για βοσκή από τον άνθρωπο. Παρ' όλο που η βοσκό-ικανότητα της δασικής βλάστησης είναι μικρή σε σύγκριση με άλλες φυτοκοινωνίες, εντούτοις τα αποτελέσματα της βοσκής, τουλάχιστον στη χώρα μας εξακολουθούν να είναι έντονα. Τα ζώα που βοσκούν μέσα στο δάσος καταπατούν τα νεαρά φυτώρια, τρώγουν ή σπάζουν τους ακραίους και τους πλάγιους βλαστούς των φυτωρίων και δεντρολιων, προκαλούν ζημιές στο φλοιό και τις ρίζες των δεντρολλίων και των

δέντρων, αλλοιώνουν τη σύνθεση της υποβλάστησης, προκαλούν συμπίεση των ανωτέρω στρωμάτων του εδάφους με αποτέλεσμα την αύξηση της επιφανειακής απορροής τη διατάραξη της υδατικής οικονομίας του εδάφους και τη διάβρωση του. Τελικά δεν αλλοιώνουν μόνο τη σύνθεση της υποβλάστησης αλλά και των ιδίων των δασοσυστάδων. Στα σπερμοφυή δάση οξιάς, ελάτης, μαύρης Πεύκης κ.λ.π. η υπερβόσκηση οδήγησε σε εξαφάνιση της αναγέννησης, σε υπεργήρανση των συστάδων, υποβάθμιση του εδάφους και τελικά σε βαθμιαία εξαφάνιση τους. Ωραία παραγωγικά δάση έγιναν με τον τρόπο αυτό δασοσκεπή λιβάδια, βοσκότοποι και τελικά άγονες εκτάσεις, που δεν είναι πια κατάλληλες ούτε για βοσκή. Τις μεγαλύτερες ζημιές προκαλούν τα γίδια. Ακόμη και όταν υπάρχουν αρκετές πόες για τη διατροφή τους, κατατρώγουν εύκολα φύλλα και βλαστάρια από τα νεαρά νεόφυτα και δενδρύλλια, εξαφανίζοντας εντελώς τη φυσική αναγέννηση των συστάδων. Αλλά και τα ζώα βοοειδή και πρόβατα, δεν είναι λιγότερο επιδημία για το δάσος. Τα πρώτα επιφέρουν σοβαρές ζημιές κατατρώγοντας τις κορυφές και τα πλαϊνά κλαδιά των δενδρυλλίων, ή πληγώνοντας τις ρίζες των δέντρων, με αποτέλεσμα τη δημιουργία εισόδου μυκήτων. Τα πρόβατα εκτός από την καταστροφή που επιφέρουν στην αναγέννηση, προκαλούν επίσης -επειδή βόσκουν σε κοπάδια - και ισχυρή συμπίεση του εδάφους. Γενικά, η συνύπαρξη βοσκής και δάσους, τουλάχιστον στα σπερμοφυή δάση και στα περνοφυή που βρίσκονται σε αναγωγή, είναι οικολογικά ανεπίτρεπτη και οικονομικά ασύμφορη.

(Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, 1989, σελ.31-35)

Γ. ΤΟ ΚΛΙΜΑ

Το ορεινό κλίμα στο ορεινό χώρο έχει κάποιες ιδιαιτερότητες και οι συνθήκες πολλές φορές δυσκολεύουν τη ζωή των ορεισύβιων πληθυσμό και των φυτών. Έχει διαπιστωθεί ότι στα ψηλά υπάρχει λιγότερο διοξείδιο του άνθρακα για την τροφή των φυτών με τη φωτοσύνθεση, και συχνά - κυρίως σε επίπεδα πάνω απ' τα σύννεφα - λιγότεροι υδρατμοί για να φτιάξουν την υγρή ατμόσφαιρα που χρειάζεται πολλά φυτά και ασπόνδυλα για να ζουν άνετα. Καταρχήν τα βουνά ενεργούν σαν φράκτες στην μετακίνηση των μαζών του αέρα και ιδιαίτερα εκείνων που περιέχουν μεγάλες ποσότητες υδρατμών και που για το λόγο αυτό κινούνται πιο χαμηλά προς την επιφάνεια της γης.

Οι συστηματικοί άνεμοι - οι άνεμοι που οφείλονται στην κίνηση κυκλώνων, αντικυκλώνων και άλλων μεταβαλλόμενων συστημάτων ατμοσφαιρικής πίεσης-φτάνουν στη μεγαλύτερη δύναμη τους στα ψηλά. Ένα μόνο αεράκι στις πεδιάδες μπορεί να είναι η μόνη ένδειξη μιας ανεμοθύελλας που μαίνεται στις κορυφές. Οι καταβατικοί ή καθοδικοί άνεμοι είναι όγκοι ψυχρού αέρα που κατρακυλούν στις πλαγιές, σπρωγμένοι από το βάρος τους. Με ήπια μορφή ξεσπούν σχεδόν κάθε βράδυ στις ανοικτές κοιλάδες, καθώς ο ήλιος παύει να βλέπει τις πλαγιές και κρύος αέρας μαζεύεται στον πυθμένα της κοιλάδας. Με την πιο άγρια μορφή τους κατεβαίνουν σφυρίζοντας στις κοιλάδες, και κάποτε θερμαίνονται με τη συμπίεση και επιταχύνονται καθώς προχωρούν.

Οι άνεμοι ασκούν συνήθως μια μεγάλη ποικιλία από βλαβερές επιδράσεις στα ορεινά φυτά και ζώα, αν και οι περισσότερες κοινωνίες των ανεμόδαρτων βουνών υποφέρουν λίγο. Εντούτοις όμως και τα φυτά και τα ζώα έχουν αναπτύξει τις αμυντικές στρατηγικές τους. Τα

φυτά αγκαλιάζουν το έδαφος σφικτά, ή αναπτύσσονται σε πυκνές συστάδες, ενισχύοντας και προστατεύοντας το ένα το άλλο. Το χειμώνα όταν το έδαφος είναι παγωμένο και το νερό ακίνητο ακόμη και τα ελαφρά αεράκια μπορούν να σκοτώσουν τα φύλλα, στεγνώνοντάς τα εντελώς. Οι βίαιοι άνεμοι πολύ περισσότερο καταστροφικοί γιατί ξεκολλούν την τύρφη, μετακινούν το χώμα και κάποιες φορές εκθέτουν το γυμνό έδαφος στη διάβρωση των θερινών βροχών. Πολύ συχνά αυτό συμβαίνει στα ψηλά βοσκοτόπια, όπου ο άνθρωπος βόσκει υπερμεγέθη κοπάδια από πρόβατα, κασίκες και βοοειδή. Η πρώτη ζημιά γίνεται από τις πάμπολλες οπλές και τα δόντια, που γδέρνουν την τύρφη την ανοίγουν και αφήνουν τον αέρα να περάσει μέσα.

Επίσης η θερμοκρασία και οι υετοί είναι ένα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ορεινού κλίματος. Έχει παρατηρηθεί πως στις πλαγιές των βουνών η θερμοκρασία πέφτει με περίπου 1°C κατά 200 μ ύψος με πολλές τοπικές διαφορές. Όταν λοιπόν μια μάζα υγρού και ζεστού αέρα που έρχεται από τη θάλασσα, συναντήσει μια οροσειρά πάνω, ας πούμε, από 1000μ και αυτό πάλι ανάλογα με το γεωγραφικό πλάτος, τότε οι υδρατμοί συμπυκνώνονται και υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει ένα στέρεο σωματίδιο που ενεργεί σαν πυρήνας, πέφτουν σαν υετός. Και αυτό εξηγεί για ποιο λόγο στα βουνά ακόμα και στον ισημερινό υπάρχει πάντοτε βροχή και πολλές φορές και χιόνι και παγετώνες. Στην πίσω όμως μεριά των οροσειρών, ο υετός είναι συνήθως πολύ λιγότερος, πράγμα που εξηγεί γιατί βρέχει πιο πολύ στην Ήπειρο παρά στη Θεσσαλία και πιο πολύ στην Πάτρα από την Αθήνα. Κατά τη διάρκεια της ημέρας τα βουνά ζεσταίνονται πιο γρήγορα από τα χαμηλώματα και γι' αυτό ο αέρας από τα χαμηλώματα ανεβαίνει προς τις πλαγιές, ενώ τη νύχτα συμβαίνει το αντίθετο. Η πλευρά των βουνών που στρέφεται προς το εσωτερικό της περιοχής και

μακριά από τη θάλασσα, δέχεται πολύ λιγότερο υετό. Αυτό το βλέπουμε στην Ελλάδα καθαρά διασχίζοντας την από τα Γιάννενα προς τη Λάρισα, όπου οι πολλές βροχές και τα χιόνια πέφτουν ως το Μέτσοβο και όσο κατεβαίνουμε προς την πεδιάδα της Θεσσαλίας τόσο λιγότερη βροχή και χιόνια βρίσκουμε ως την Λάρισα. Στη Δυτική πάλι πλευρά του Ολύμπου και του Κίσαβου, ο υετός είναι πολύ λιγότερος από την ανατολική πλευρά, πράγμα που το παρατήρησε και ο λαϊκός ποιητής που λέει πως <<Όλυμπος και Κίσαβος τα δυο βουνά μαλώνουν το πιο θα ρίξει την βροχή και πιο θα ρίξει το χιόνι>>. Και φυσικά ο Όλυμπος έχει πιο πολύ υετό επειδή είναι ψηλότερος. Το ίδιο παρατηρούμε επίσης στο Πήλιο, όπου η χλωρίδα της Ανατολικής πλευράς είναι πιο πλούσια και διάφορη από τη χλωρίδα της δυτικής, επειδή η ανατολική δέχεται περισσότερο υετό μια και βρίσκεται σε σχετικά ανοικτή θάλασσα, όπως το Αιγαίο. Χαρακτηριστικό λοιπόν όλων των Ηπείρων και περιοχών που έχουν βουνά και οροσειρές που γειτονεύουν με την θάλασσα, είναι το ότι συνήθως οι πλευρές που στρέφονται προς την θάλασσα είναι πιο υγρές και πιο δασωμένες, επειδή δέχονται πολύ υετό. Το μειονέκτημα από πλευράς οικονομίας νερού είναι το πως το νερό αυτό τρέχει πάλι προς τη θάλασσα, ενώ στο πίσω μέρος μπορεί να είναι ημίξερο ή και έρημος.

Το κάλυμμα των νεφών και τα επίπεδα υγρασίας και ακτινοβολίας είναι παράγοντες που συνδέονται στενά μεταξύ τους στο περιβάλλον του βουνού. Καθώς ορθώνονται ψηλά μέσα στη κατώτερη ατμόσφαιρα, τα βουνά περνούν από αέρα που κερδίζει σταθερά σε σχετική υγρασία καθώς ψυχραίνεται με την αύξηση του ύψους. Στο λεγόμενο επίπεδο των νεφών ο αέρας είναι διάβροχος, οι υδρατμοί συμπυκνώνονται σε ορατά σταγονίδια και υπάρχει μόνιμη βαριά ομίχλη, βροχή ή χιόνι. Επειδή δεν υπάρχουν υδρατμοί, σκόνη και γύρη, ο αέρας ψηλά στα βουνά έχει κρυστάλλινη διαύγεια, και επιτρέπει αυτή την έξοχη ορατότητα που

συνδέουμε συχνά με τις ορεινές περιοχές.

Οι περισσότερες ορεινές περιοχές το φθινόπωρο και το χειμώνα υφίσταται βαριές βροχοπτώσεις. Έτσι δημιουργούνται εκτεταμένα χιονοπεδία, με βάθος αρκετά μέτρα, που δεν λιώνουν ούτε την άνοιξη. Με την πρώτη ματιά το χιόνι θα φαινόταν περισσότερο μάλιστα παρά ευλογία για τους ορεινούς οργανισμούς. Το παχύ χιόνι μπορεί να στερήσει σε πολλά από τα μεγαλύτερα φυτοφάγα ζώα την τροφή το χειμώνα, και το χιόνι που πέφτει εκτός εποχής μπορεί να σκοτώσει βουνίσια πουλιά και θηλαστικά, ή τουλάχιστον να διαταράξει τους κύκλους αναπαραγωγής τους την άνοιξη. Αυτό έχει μεγάλη σημασία αφού ήδη κάποια είδη ζωής είναι προς εξαφάνιση λόγω του κυνηγιού (Περιβαλλοντική εγκυκλοπαίδεια, τα βουνά, 1980, τόμος 12)

21. Φωτιά σε δάσος.

22. Καμένο πευκοδάσος στην Αττική.

Δ. ΚΥΝΗΓΙ: Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΕΧΘΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΝΙΔΑΣ ΤΟΥ ΟΡΕΙΝΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΧΩΡΟΥ

Το κυνήγι αυτή η άχρηστη και αντιοικολογική δραστηριότητα είναι κυρίως υπεύθυνο, για την καταστροφή της ελληνικής φύσης και για την καλλιέργεια της βίας στην ίδια μας τη ζωή. Είναι μια άχρηστη δραστηριότητα, γιατί δε συνδέεται τουλάχιστο, ⁷ανάπτυγμένες χώρες της Δύσης, με τις άμεσες βιοτικές ανάγκες του ανθρώπου και φυσικά δεν είναι άθλημα, γιατί η έννοια του αθλήματος προϋποθέτει συμμετοχή και σίγουρα κανένας κυνηγός δε ρώτησε π.χ. έναν λαγό ή μια πέρδικα αν «αθλούνται» με το να τους πυροβολεί κανείς.

Το κυνήγι είναι άμεσα και έμμεσα μια αντιοικολογική δραστηριότητα γιατί:

Διαιωνίζει την οικολογική ανήθικη ανθρωποκεντρική εικόνα του ανθρώπου κυρίαρχα της φύσης.

Γιατί η εξόντωση των εντομοφάγων πουλιών έχει επιπτώσεις στην ίδια την υγεία των δασών και των οικοσυστημάτων.

Γιατί η αύξηση του πληθυσμού των τρωκτικών, εξαιτίας της επικήρυξης, ως «επιβλαβών» των φυσικών διωκτών τους, έχει άμεσες επιπτώσεις στις ανθρώπινες δραστηριότητες.

Γιατί οι κυνηγοί μολύνουν και γεμίζουν σκουπίδια την φύση, με τους δεκάδες - εκατοντάδες τόνους μολύβδου και πλαστικού που περιέχουν τα φυσίγγια τους.

Γιατί οι κυνηγοί ευθύνονται άμεσα και έμμεσα, για πολλές πυρκαγιές που καταστρέφουν τα ελληνικά δάση.

Γιατί η νέα, εναλλακτική, στάση των ανθρώπων των

πόλεων απέναντι στη φύση και τη ζωή πρέπει να είναι η οικολογική φυσιολατρία.

Το κυνήγι είναι βέβαια και μια αντιδημοκρατική δραστηριότητα, γιατί η ελληνική πανίδα ανήκει σε όλους τους Έλληνες, οι οποίοι δεν ρωτήθηκαν ποτέ αν συμφωνούν με την εξόντωσή της. Καλλιεργεί επίσης τη βία στη φύση και στη ζωή, γι' αυτό είναι σίγουρα ένας προθάλαμος του πολέμου, αφού «εκπαιδεύει» τα πιο άγρια ένστικτα του ανθρώπου, ως είδους και «διδάσκει» μέσα από την πρακτική του, όλα εκείνα τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν αρνητικά τη σύγχρονη κοινωνία μας:

- Τον δόλο (μέσα από τα καρτέρια και τις παγίδες)
- Τον φθόνο για τα θηράματα του διπλανού,
- Τη νομή και κατοχή πραγμάτων που δεν μας ανήκουν,
- Τον ανθρώπινο εγωισμό, τη σκληρότητα και την απανθρωπιά.

Το κυνήγι έφτασε πια σε ένα οριακό επίπεδο στην Ελλάδα. 113 είδη πουλιών και 10 είδη θηλαστικών απειλούνται πια με εξαφάνιση. Σε πρώτη λοιπόν φάση απαιτείται αυστηρός έλεγχος και περιορισμός της κυνηγετικής ασυδοσίας.

1. Να δημιουργηθούν άμεσα νομαρχιακές επιτροπές κυνηγετικού ελέγχου, με τη συμμετοχή φυσιολατρών, επιστημόνων, κυνηγών των εκπροσώπων της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, για τον έλεγχο της κυνηγετικής δραστηριότητας στο χώρο.

2. Να ψηφιστεί ένας νέος και σύγχρονος νόμος για το κυνήγι που να δέχεται την οικολογική διάσταση του προβλήματος, να κατοχυρώνει το δικαίωμα όλων των πολιτών στη φύση και στη πανίδα της και να χαρακτηρίζει ως κακούργημα τη δολοφονία των σπάνιων ειδών.

3. Να δημιουργηθεί ένα νέο σώμα (εντελώς ανεξάρτητο από τους κυνηγετικούς συλλόγους) φύλαξης και προστασίας της ελληνικής πανίδας, με στόχο την

πάταξη του λαθροκυνηγού

4. Να απαγορευτούν οι γενικές άδειες που επιτρέπουν στους αστούς κυνηγούς να εξοντώνουν, μαζικά, ζώα και πουλιά, σε μεγάλες αποστάσεις από τα αστικά κέντρα και οι τοπικές άδειες να γίνονται μετά από αυστηρές εξετάσεις.

5. Να απαγορευτεί αυστηρά το κυνήγι από τις 10 Φεβρουαρίου μέχρι την 1η Οκτωβρίου, περίοδο μετανάστευσης και αναπαραγωγής της άγριας πανίδας.

Σε δεύτερη φάση θα πρέπει να γίνει δημοψήφισμα για τη συνέχιση ή την απαγόρευση του κυνηγιού, αφού προηγηθεί ανοικτός και δημοκρατικός διάλογος μέσα στην ελληνική κοινωνία.

Πρέπει λοιπόν να σταματήσουμε την ανθρωποκεντρική θεώρηση της φύσης και των ζώων και να αλλάξουμε τη συμπεριφορά μας προς τη γη, που δεν πρέπει να τη σκεφτόμαστε μόνο με οικονομικούς όρους. Γιατί αυτή η γη, η γη μας, το κοινό μας σπίτι, είναι μια κοινότητα πλασμάτων και διαδικασιών, της οποίας οι άνθρωποι είναι, και πρέπει να είναι ισότιμα μέλη, και όχι απλά κάποιο μέρος στο οποίο κατοικούμε και το οποίο διαχειριζόμαστε ανάλογα με τα δικά μας κριτήρια.

Όμως το να είναι κανείς μέλος ή πολίτης της βιοτικής κοινότητας συνεπάγεται ευθύνες, τις οποίες ο ανθρωποκεντρικός μας πολιτισμός και η κατανόηση της φύσης σύμφωνα με τον δυτικό τρόπο σκέψης αγνοούν. Αποκηρύσσοντας αυτές τις ευθύνες, οι άνθρωποι έχουν αποσταθεροποιήσει την παγκόσμια βιοτική κοινότητα, απειλώντας τη βιωσιμότητα πολλών ειδών, εξοντώνοντας μερικά από αυτά και τελικά υποβαθμίζοντας τόσο τη φυσική όσο και την πνευματική διάσταση της ανθρώπινης ύπαρξης, με πράξεις ανήθικες και αντιοικολογικές όπως το κυνήγι.

Είναι λοιπόν αυτή η ανάγκη για μια νέα ηθική απέναντι στη γη για μια οικολογική ηθική απέναντι στη φύση, στη ζωή και στα ζώα.

Είναι καιρός ν' αναπτύξουμε, ως είδος και ως κοινωνία, τα πολιτικά εκείνα μέσα, που θα μας επιτρέψουν να επανορθώσουμε τις ζημιές, που έχουμε προξενήσει, και να συντηρήσουμε τα φυσικά οικοσυστήματα που τελικά στηρίζουν τη ζωή όλων μας. Είτε ζούμε στο χωριό είτε σε ένα διαμέρισμα στην πόλη, είμαστε όλοι τελείως συνυφασμένοι στον ιστό για το είδος μας, εκείνο του συνεταίρου κάθε μορφή ζωής και όχι εκείνον του καταστροφέα. (Νέα οικολογία, 1990, σελ. 43).

Ε. ΟΡΕΙΒΑΣΙΑ: Μια δραστηριότητα που φέρνει σε άμεση επαφή με τον ορεινό χώρο

Η γοητεία που ασκεί το βουνό και οι ομορφιές του είναι τόσο παλιά⁹⁵⁰ και η ίδια η φύση. Οι δασωμένες πλαγιές, άλλοτε χιονισμένες και άλλοτε καταπράσινες μαγνητίζουν το βλέμμα και οι απρόσιτες κορυφές προκαλούν τον άνθρωπο να υπερνικήσει τους κινδύνους και το μυστήριο του αγνώστου και να τις κατακτήσει. Η Ελλάδα με το συναρπαστικό της ορεινό ανάγλυφο, κρύβει στις πλαγιές των βουνών της μικρούς παραδείσους που μας περιμένουν να τους ανακαλύψουμε.

Ορειβασία όπως άλλωστε λέει και η ίδια η λέξη, σημαίνει περπάτημα στο βουνό. Σε μια εποχή που η σωματική άσκηση και η φυγή από την καθημερινή ρουτίνα της πόλης δεν είναι απλώς χόμπι, αλλά

επιτακτική ανάγκη, οι ορεινές πεζοπορίες αποτελούν ίσως την ιδανικότερη επιλογή, καθώς συνδυάζουν αρμονικά την καλλιέργεια του σώματος με την αναψυχή. Πρόκειται για μια δραστηριότητα που προσφέρει μια ολοκληρωμένη αερόβια άσκηση ενώ ταυτόχρονα μας δίνει την ευκαιρία να εξερευνήσουμε πανέμορφα τοπία και να ξεχάσουμε για λίγο τους γρήγορους, κουραστικούς ρυθμούς της καθημερινότητας.

Παρ' όλο που στόχος κάθε ορειβατικής προσπάθειας είναι συνήθως η κατάκτηση της κορυφής αυτό Δε σημαίνει ότι πρέπει να «πατήσεις» το Έβερεστ ή τον δικό μας Όλυμπο για ν' απολαύσεις μια εξόρμηση στο βουνό. Άλλωστε δεν είναι μόνο η κατάκτηση αυτή που μετράει, αλλά η προσπάθεια, γι' αυτό είναι λάθος να χαρακτηρίζει κανείς την ορειβασία πολύ δύσκολο ή ακόμα και επικίνδυνο άθλημα. Αν θέλουμε να πάρουμε το «βάπτισμα» του βουνού συνδυάζοντας αρμονικά τη σωματική άσκηση με την πνευματική χαλάρωση και την απόλαυση της φύσης δεν χρειάζεται να φτάσουμε στα άκρα. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να έχουμε μια μέτρια φυσική κατάσταση και να ξεκινήσουμε σταδιακά. Ένα απλό περπάτημα σε κάποια ομαλή πλαγιά είναι ότι πρέπει να ξεκινήσουμε την ενασχόληση μας με την ορειβασία.

Όμως ο επίδοξος ορειβάτης πρέπει να γνωρίζει ότι ακόμα και ένα απλό περπάτημα στο βουνό διέπεται από κάποιους κανόνες. Φυσικά, οι κανόνες αυτοί θεσπίστηκαν όχι για να περιορίζουν αλλά για να μας προστατεύουν. Καλό είναι λοιπόν να τους γνωρίσουμε και να τους σεβόμαστε, έτσι ώστε ν' αποφεύγουμε τις τυχόν δυσάρεστες εκπλήξεις (για μας αλλά και για το περιβάλλον) και ν' απολαύσουμε ανενόχλητοι το μεγαλείο της ορεινής φύσης.

Έτσι λοιπόν πριν ξεκινήσουμε μια πεζοπορία πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι όσο όμορφο και αν είναι το βουνό -όπως άλλωστε κάθε φυσικό περιβάλλον- κρύβει

κάποιους κινδύνους. Ο χρυσός κανόνας της ενασχόλησης με οποιαδήποτε υπαίθρια δραστηριότητα είναι ότι ποτέ δεν πρέπει να είμαστε μόνοι. Δεν είναι τυχαίο ότι ακόμη και οι έμπειροι ορειβάτες κινούνται πάντα σε ομάδες. Για λόγους ασφάλειας λοιπόν, στην ενασχόληση μας με το βουνό θα πρέπει να είμαστε κοινωνικοί. Άσχετα με την φυσική μας κατάσταση σε κάθε πεζοπορία θα πρέπει να διατηρούμε σταθερό το βηματισμό μας τόσο στην ανάβαση και την κατάβαση όσο και στα επίπεδα κομμάτια της διαδρομής που θα επιλέξουμε. Αυτό θα βοηθήσει στην καλή λειτουργία της αναπνοής και θα αποφευχθεί η καταπόνηση.

Πάντως εκτός από το γεγονός ότι είναι μια πολύ καλή άσκηση, η ορειβασία θα μας δώσει τη δυνατότητα να πλησιάσουμε τις ομορφιές της φύσης με δραστηριότητες, όπως η παρατήρηση πουλιών και φυτών. Ταυτόχρονα οι πιο τολμηροί έχουν την ευκαιρία να ασχοληθούν με άλλες παράλληλες δραστηριότητες όπως π.χ. την αναρρίχηση βράχου, το canyoning (διάσχιση φαραγγιών με την βοήθεια σχοινιών κ.α.). Ας μη ξεχνάμε άλλωστε, ότι ακόμη και σε δύσκολες ορειβατικές αποστολές οι δυο ^{αυτές} δραστηριότητες είναι συνήθως απαραίτητες για την επίτευξη του στόχου, την κατάκτηση δηλ. της κορυφής. (Αδεσμευτος τύπος, 1997, σελ. 38)

3. Η νομοθεσία των ευρωπαϊκών χωρών και της Ελλάδας

Ένας από τους βασικούς στόχους της περιβαλλοντικής νομοθεσίας είναι να προάγει την αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των στοιχείων που συντελούν την φύση έτσι ώστε να επιτευχθεί μια ομαλή συνύπαρξη.

Η ανάπτυξη πρέπει να είναι «σταθερή, διαρκής, μη πληθωριστική και σεβόμενη το περιβάλλον»

A. Η πολιτική της E.E. για το περιβάλλον όπως απορρέει από το κείμενο της συνθήκης.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών η E.E. εφαρμόζει κοινή πολιτική και λαμβάνει κοινά μέτρα σε διάφορους τομείς.

Στόχοι και αρχές

Η περιβαλλοντική πολιτική της E.E. έχει τους ακόλουθους στόχους (άρθρο 130 P Συν. E.E.):

- διατήρηση, προστασία, βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος
- προστασία της υγείας του ανθρώπου
- συνετή και ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων
- προώθηση μέτρων για την αντιμετώπιση σε διεθνές επίπεδο των περιφερειακών μέτρων για την αντιμετώπιση σε διεθνές επίπεδο των περιφερειακών ή παγκοσμίων προβλημάτων περιβάλλοντος

Η περιβαλλοντική πολιτική της E.E. λαμβάνει υπόψη της την ποικιλομορφία των καταστάσεων στις διάφορες περιοχές της κοινότητας και στηρίζεται σε τρεις βασικές αρχές:

της προφύλαξης και πρόληψης

της καταπολέμησης των καταστροφών του περιβάλλοντος στην πηγή δημιουργίας τους

και στην αρχή « ο ριπών - πληρώνει», που σημαίνει πως ο υπεύθυνος για την πρόκληση ρύπανση, πληρώνει για να καθαρίσει το περιβαλλον

Κατά την άσκηση της περιβαλλοντικής πολιτικής πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα:

1. τα διαθέσιμα επιστημονικά και τεχνικά δεδομένα
2. τα πλεονεκτήματα μειονεκτήματα που μπορούν να προκύψουν από την ανάληψη δράσης για το περιβάλλον ή από την απουσία δράσης
3. η οικονομική ανάπτυξη των περιοχών της
4. οι διαφορετικές συνθήκες του περιβάλλοντος στις περιοχές της Ε.Ε.

Τα προγράμματα δράσης για το περιβάλλον έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

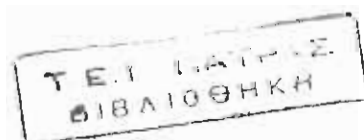
- εστιάζεται στις ουσίες και τις δραστηριότητες που εξαντλούν τους φυσικούς πόρους ή βλάπτουν καθ' οιονδήποτε τρόπο το περιβαλλον, και δεν περιμένει να ανακύψουν πρώτα, τα προβλήματα για να τα αντιμετωπίσει εκ των υστέρων (προληπτικό χαρακτήρας)

- προσπαθεί να αποτελέσει έναυσμα για αλλαγές στις σημερινές τάσεις και πρακτικές, οι οποίες είναι καταστροφικές για το περιβάλλον

- αποβλέπει στην αλλαγή της κοινωνικής συμπεριφοράς μέσω δημιουργίας πνεύματος κοινής ευθύνης μεταξύ όλων των τομέων της κοινωνίας

Στους τομείς αυτούς προλαμβάνει: η δημόσια διοίκηση, οι δημόσιες και ιδιωτικές επιχειρήσεις, το ευρύ κοινό

- εκτιμά ότι δεν απαιτείται νομοθεσία, σε κοινοτική ή εθνική κλίμακα, για όλες τις ενέργειες. Οι ενδιάμεσοι και οι απώτεροι στόχοι δεν αποτελούν κατ' ανάγκη

νομικές υποχρεώσεις αλλά είναι επιδόσεις και επιτεύγματα που πρέπει να υλοποιηθούν για να δρομολογηθεί η πορεία προς την αειφόρο ανάπτυξη

- αντιμετωπίζει τα διάφορα περιβαλλοντικά θέματα όχι ως πρόβλημα αλλά ως συμπτώματα κακής και καταχρηστικής διαχείρισης

** Τα δικαιώματα των Ελλήνων πολιτών προς τα κοινοτικά όργανα σε περίπτωση παράβασης των κοινοτικών περιβαλλοντικών διατάξεων

Από την πολιτική και την νομοθεσία της Ε.Ε. για το περιβάλλον, απορρέουν δικαιώματα για τους Έλληνες πολίτες και τις οργανώσεις πολιτών στην περίπτωση που υπάρχουν υποψίες ότι δεν τηρείται η κοινοτική νομοθεσία για το περιβάλλον

α) Το δικαίωμα πληροφόρησης. Η κατοχύρωση του δικαιώματος των πολιτών και οργανώσεων πολιτών για πληροφόρηση όσον αφορά το περιβάλλον, έχει θεσμοθετηθεί με σχετική Κοινοτική οδηγία, μόνο ως προς τα εθνικά όργανα (οδηγία 90/313). Παράλληλα, σε ορισμένες οδηγίες προβλέπεται η ενημέρωση και η έκφραση της γνώμης του ενδιαφερόμενου κοινού (οδηγία 85/337), για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών παρεμβάσεων στο περιβάλλον (οδηγία 81/501 «Σεβέζο»)

β) Καταγγελία προς την Ε. Ένωση έχει δικαίωμα να καταγγείλει κατ' ευθείαν στην Ε. Επιτροπή στις Βρυξέλες ή στην Αντιπροσωπεία της Ε. Επιτροπής, στην Ελλάδα, ένα γεγονός που θεωρεί ότι αποτελεί παράβαση των διατάξεων προστασία του περιβάλλοντος.

Η αρμόδια υπηρεσία της επιτροπής οφείλει αμέσως μόλις λάβει μια τέτοια καταγγελία να την στείλει στην Γενική Γραμματεία, όπου και καταχωρείται στο αρχείο

καταγγελιών, για να εξετασθούν στην συνέχεια τα περιστατικά που καταγγέλλει. Εάν η αρμόδια υπηρεσία της Επιτροπής θεωρήσει ότι υπάρχει πράγματι παράβαση κοινοτικών κανόνων περιβαλλοντικών διατάξεων, θέτει με μια επιστολή, διευκρινιστικές ερωτήσεις στην Ελλάδα.

Εάν η Ελλάδα δεν απαιτήσει εντός της προθεσμίας, που ορίζει η επιτροπή ή η απάντηση της δεν είναι ικανοποιητική, τότε η τελευταία προσφεύγει στην διαδικασία που προβλέπεται από το άρθρο 169 Σ. Ε.Ε. όποια και να είναι τα συμπεράσματα στα οποία κατά λήγει η Επιτροπή, οφείλει να ενημερώσει τον καταγγέλοντα. Έντυπο καταγγελίας περιλαμβάνεται ως παράρτημα στη παρούσα έκδοση

γ) Αναφορά στο Ε. Κοινοβούλιο (σύμφωνα με τα άρθρα 156 και 157 του Κανονισμού του Ε. Κοινοβουλίου, 9η έκδοση , Ιούνιος 1994) Οι Έλληνες πολίτες και όλοι οι πολίτες της Ε. Ένωσης καθώς και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατοικεί ή έχει την καταστατική του έδρα σε κράτος μέλος, δικαιούνται να υποβάλλουν, ατομικά ή από κοινού με άλλους πολίτες ή πρόσωπα, αναφορά στο Ε. Κοινοβούλιο για θέματα που εμπίπτουν στους τομείς δραστηριοτήτων της Ε.Ε. για θέματα που εμπίπτουν στους τομείς δραστηριοτήτων της Ε.Ε. και τα οποία τους αφορούν άμεσα. Οι αναφορές προς το Ε. Κοινοβούλιο πρέπει να περιέχουν το όνομα, την ιδιότητα, την ιθαγένεια και την κατοικία καθενός από τους υπογράφοντες. Οι αναφορές που πληρούν τις προϋποθέσεις αυτές κατοχυρώνονται ^{σε} γενικό πρωτόκολλο. Αν δεν πληρούν τις ανωτέρω προϋποθέσεις αρχειοθετούνται και ο λόγος αρχειοθέτησης γνωστοποιείται στον αναφέροντα. Οι αναφορές που εγγράφονται στο πρωτόκολλο παραπέμπονται στην επιτροπή αναφορών του Ε. Κοινοβουλίου, η οποία εξετάζει κατά πόσο οι αναφορές εμπίπτουν στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της Ε.Ε. Οι αναφορές που χαρακτηρίζονται και η μη αποδεκτές από

την επιτροπή αρχειοθετούνται και η αιτιολογική απόφαση κοινοποιείται στον αναφέροντα. Η επιτροπή αναφορών μπορεί να συστήσει στον αναφέροντα να απευθυνθεί στην αρμόδια Ελληνική αρχή ή στον αρμόδιο όργανο της Ε.Ε. Η επιτροπή αναφορών μπορεί να αποφασίσει να προβεί στις ακόλουθες ενέργειες για τις «παραδεκτές» αναφορές :

- να συντάξει ειδική έκθεση για το θέμα
- να ζητήσει τη γνωμοδότηση άλλης επιτροπής του Ε. Κοινοβουλίου (άρθρο 147) ιδιαίτερα για αναφορές που τείνουν στην τροποποίηση ισχύοντα κανόνα δικαίου
- να οργανώσει ακροάσεις ή να αποστείλει μέλη της για επιτόπια διαπίστωση
- να ζητήσει από την Ε. Επιτροπή την επίδειξη εγγράφων, την παροχή πληροφοριών, την πρόσβαση στις υπηρεσίες της
- να υποβάλλει στο Κοινοβούλιο προτάσεις ψηφίσματος
- να ζητήσει να διαβιβαστεί η γνωμοδότησή της από τον πρόεδρο στην επιτροπή ή στο Συμβούλιο
- να πάρει θέση με όποιο άλλο τρόπο θέλει.

Η επιτροπή αναφορών πληροφορεί κάθε εξάμηνο το κοινοβούλιο για τα αποτελέσματα των εργασιών της

δ) Προσφυγή στο διαμεσολαβητή. Κάθε πολίτης της Ενώσεως ή κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατοικεί ή έχει την καταστατική έδρα του σε κράτος μέλος της Ενώσεως δικαιούται να υποβάλλει στον διαμεσολαβητή απευθείας ή μέσω βουλευτού του Ε. Κοινοβουλίου καταγγελία σχετική με περίπτωση κακής διοικήσεως των θεσμικών οργάνων ή οργανισμών πλην του δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου όταν ασκούν τα δικαιοδοτικά τους καθήκοντα. Το δικαίωμα αυτό θεσμοθετήθηκε από τη Συνθήκη για την Ε.Ε και ισχύει από το 1995. Ο διαμεσολαβητής ενημερώνει το θεσμικό όργανο ή οργανισμό στον οποίο αναφέρεται η

καταγγελία, μόλις την λάβει. Στην καταγγελία μπορεί να ζητήσει να παραμείνει η καταγγελία εμπιστευτική. Η καταγγελία πρέπει να υποβάλλεται εντός δύο ετών αφότου ο καταγγέλων έλαβε γνώση των γεγονότων. Ο διαμεσολαβητής ενημερώνει τον καταγγέλλοντα το συντομότερο για την τύχη της καταγγελίας του. Οι καταγγελίες δεν έχουν ανασταλτικό αποτέλεσμα όσον αφορά τις προθεσμίες σχετικά με την άσκηση δικαστικής ή διοικητικής προσφυγής. Τα κοινοτικά θεσμικά όργανα και οργανισμοί υποχρεούνται να παρέχουν στον διαμεσολαβητή τις πληροφορίες που τους ζητά και να του επιτρέπουν την πρόσβαση στα σχετικά έγγραφα. Μπορούν να αρνηθούν μόνο για λόγους απορρήτου, δεόντως αιτιολογημένους

ε) Ενημέρωση των Ελλήνων ευρωβουλευτών: Οι Έλληνες πολίτες μπορούν να έλθουν σε επαφή με τους ευρωβουλευτές και να τους ζητήσουν τη συνδρομή τους στην επίλυση περιβαλλοντικών προβλημάτων που τους απασχολούν. Κάθε ευρωβουλευτής έχει τη δυνατότητα είτε να υποβάλλει σχετική ερώτηση (γραπτή ή προφορική) στην Ε. Επιτροπή, είτε να υποβάλει το θέμα στον διαμεσολαβητή, είτε ακόμα , εάν πρόκειται για εξαιρετικά σοβαρό πρόβλημα να ζητήσει συνεργασία με άλλους συναδέλφους του από το ευρωκοινοβούλιο να συσταθεί προσωρινή εξεταστική επιτροπή για να εξετάσει το πρόβλημα. Για τη σύσταση της προσωρινής εξεταστικής επιτροπής απαιτείται αίτηση του 1/4 των Ευρωβουλευτών. Η προσωρινή εξεταστική επιτροπή εξετάζει καταγγελίες παραβάσεων της κοινοτικής νομοθεσίας, περιστατικά κακής διοίκησης κατά την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου. Οι εργασίες θα πρέπει να περατωθούν μέσα σε 9 μήνες το πολύ. Η προσωρινή εξεταστική επιτροπή συγκροτείται από 15, κατ' ανώτατο όριο ευρωβουλευτές και υποβάλλεται στο κοινοβούλιο έκθεση με τα αποτελέσματα των εργασιών της .(Σκούρης-Τάχος,1988)

Β. Η πολιτική της Ελλάδας

Η Ελλάδα αποτελεί μια μόνο από τις λίγες χώρες με συνταγματική πρόβλεψη σχετική με το περιβάλλον. Έτσι ως χρονική αφετηρία για την περιβαλλοντική πολιτική στο Ελληνικό πλαίσιο λαμβάνεται συνήθως το 1975, όταν το νέο σύνταγμα απήγαγε την προστασία του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος στον κύκλο των κρατικών υποχρεώσεων (άρθρο 24). Δεν είναι, ωστόσο δυνατό να θεωρηθεί ότι αυτή ήταν η πρώτη φορά που τα σχετικά θέματα προσέλκυσαν το κρατικό ενδιαφέρον. Πλευρές αυτού που σήμερα αποκαλούμε περιβαλλοντικό ζήτημα οδήγησαν από παλιά στη διατύπωση μιας βασικής νομοθεσίας από τα υπεύθυνα τομεακά υπουργεία (Γεωργίας, βιομηχανίας κ.λ.π.) ως προς τις πλευρές που σχετίζονται με τις ιδιαίτερες δραστηριότητες υπό την εποπτεία τους. (Καλλιόπη Σπανού, « Η περιβαλλοντική πολιτική στην Ελλάδα», Αθήνα 1995, σελ.116)

Στο επίκεντρο του συντακτικού νομοθέτη βρίσκεται εν πρώτοις η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, όπως καταστρώνεται στο

άρθρο 24 περ. 1 προτ.1 Συντ. όπου αναφέρεται ότι «η προστασία του φυσικού ...περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του κράτους. Ο σχετικός λιτός ορισμός διακρίνεται κάθε αυτός για την ευρυτότητα του, καταλαμβάνει δε, αναμφίβολα κάθε μορφή φυσικού περιβάλλοντος. Ορισμένα παραδείγματα αρκούν για να προσδιορίσουν και να αναδείξουν την εμβέλειά του. Στον εξεταζόμενο ορισμό υπάγονται λ.χ. η προστασία του ορεινού χώρου, των υγροβιότοπων, της χλωρίδας και της πανίδας και γενικά των ευαίσθητων και ευπαθών οικοσυστημάτων. Την έκταση της παρεχόμενης

προστασίας μπορεί ν αντιληφθεί κανείς καλύτερα αν ανατρέξει στα άρθρα 18 και 19 του ν. 1650\1986 που αναφέρονται διεξοδικά και αναλυτικά στα αγαθά τα οποία συνθέτουν το φυσικό περιβάλλον. Ειδική έκφραση που αποτελούν εξάλλου τα δάση και οι δασικές εκτάσεις, στην προστασία των οποίων αφιερώνει το σύνταγμα ειδικούς και ασυνήθιστους εκτενής ορισμούς (άρθρο 24 παρ.1 προτ.3 και 4 και άρθρο 117 παρ.3 και 4 Συντ.) (Γιώργος Παπαδημητρίου , «Η περιβαλλοντική πολιτική στην Ελλάδα, Αθήνα 1995 σελ 42)

**** Δικαιώματα των Ελλήνων πολιτών προς τις εθνικές αρχές.**

Ο έλληνας πολίτης μπορεί να προσφύγει στις Ελληνικές αρχές στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α. όταν τα αρμόδια υπουργεία έλαβαν νομοθετικά μέτρα για την εναρμόνιση της Ελληνικής με την κοινοτική νομοθεσία και φροντίζουν για την εφαρμογή αυτής της νομοθεσίας.

β. όταν τα αρμόδια υπουργεία έλαβαν νομοθετικά μέτρα για τη εναρμόνιση της Ελληνικής με της κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας, αλλά η εναρμονίσει δεν έχει γίνει σωστά.

γ. όταν η νομοθεσία δεν εφαρμόζεται στην πράξη. Δηλαδή τα αρμόδια υπουργεία έλαβαν νομοθετικά μέτρα (προεδρικά διατάγματα, υπουργικές αποφάσεις) εναρμόνισης της Ελληνικής με την κοινοτική Περιβαλλοντική Νομοθεσία, αλλά δεν επιβάλλουν την τήρηση της. Επίσης όταν οι κανονισμοί που εφαρμόζονται άμεσα χωρίς λήψη νομοθετικών μέτρων) δεν τηρούνται στην πράξη λόγω αδράνειας υπηρεσιών

δ. όταν τα αρμόδια υπουργεία αδράνησαν και δεν έλαβαν νομοθετικά μέτρα (προεδρικά διατάγματα ή

υπουργικές αποφάσεις για την εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας στην οδηγία ή απόφαση. Στην περίπτωση αυτή για να επικαλεστεί ο έλληνας πολίτης τη διάταξη οδηγίας ή απόφασης στα ελληνικά δικαστήρια πρέπει να έχει η διάταξη « άμεση ισχύ»

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ:

Τα δικαιώματα που έχει ενδιαφέρουν ανάλογα με το αν έγινε ή όχι εναρμόνιση του Ελληνικού προς το κοινοτικό Δίκαιο και με το εάν εφαρμόζεται τα νομοθετικά μέτρα που έλαβαν οι αρμόδιες αρχές για την εναρμόνιση.

α. Όταν με πρωτοβουλία των αρμόδιων υπουργείων έχουν εκδοθεί τα αναγκαία νομοθετικά μέτρα (Π. Δ/τα ή υπουργικές αποφάσεις) για την εναρμόνιση του ελληνικού προς το κοινοτικό Δίκαιο και τα αρμόδια υπουργεία εφαρμόζουν σωστά αυτά τα μέτρα, τότε εάν ο πολίτης διαπιστώσει παράβαση των μέτρων από άλλους πολίτες (πρόκειται για παράβαση Ελληνικού Δικαίου αφού το Κοινοτικό δίκαιο έχει «ενσωματωθεί» στο Ελληνικό) έχει τρεις δυνατότητες:

-να μεταφέρει εγγράφως την παράβαση της νομοθεσίας στο υπουργείο που είναι αρμόδιο για την εφαρμογή της ώστε το υπουργείο να ελένξει εάν πράγματι τηρείται η νομοθεσία και να επιβάλει τις προβλεπόμενες κυρώσεις,

-εάν υπέστη ζημιά από την παράβαση της νομοθεσίας, μπορεί ο πολίτης να εγείρει αγωγή αποζημίωσης στα αστικά δικαστήρια, κατά του ιδιοκτήτη ή της επιχείρησης από τις ενέργειες των οποίων ζημιώθηκε. Σύμφωνα με βασική διάταξη του αστικού Κώδικα (Α.Κ.αρθρ.914), «ο παρά το νόμο και υπαιτίως ζημιώσας άλλον υποχρεούται σε αποζημίωση»

Είναι επομένως δυνατή η αποκατάσταση της οικολογικής βλάβης μέσω των Α.Κ.914επ, εφόσον συμπίπτει με προσβολή προστατευταίου ιδιωτικού

έννομου αγαθού, η βλάβη του οποίου εφόσον είναι δυνατό να αποζημιωθεί περιουσιακά πρέπει σύμφωνα με το δίκαιο των αδικοπραξιών να αποκατασταθεί. Προϋποθέσεις για τη εφαρμογή των Α.Κ.914 είναι, εκτός από την παράνομη συμπεριφορά, υπαιτιότητα, η συγκεκριμένη ζημιά και η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ συμπεριφοράς και αποτελέσματος. (Ι.Κ. Καρακώστας «Η προστασία του περιβάλλοντος, Αθήνα 1995, σελ 60,73)

ΚΑΙ: Σύμφωνα με το άρθρο 29 του ν. 1650/1986, σύμφωνα με την οποία οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο προκαλεί ρύπανση ή άλλη υποβάθμιση του περιβάλλοντος υποχρεούται σε αποζημιώσει, εκτός αν αποδείξει ότι η ζημιά οφείλεται σε ανώτερη βία ή ότι προήλθε από υπαίτια ενέργεια τρίτου. Με τη διάταξη αυτή καθιερώνεται γνήσια αντικειμενική ευθύνη προκειμένου περί οικολογικών ζημιών.(Καρακώστας, «ένδικο μέσα προστασίας περιβαλλοντικών αγαθών» ΕΔ.Δ.Δ. 1990. Σελ.185)

Οι βασικότερες διατάξεις του αστικού κώδικα που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο πολίτης σε περιπτώσεις ρύπανσης του περιβάλλοντος είναι οι ακόλουθες:

- αρθρ. 57 «προσβολή της προσωπικότητας». Με το άρθρο αυτό προστατεύεται η ζωή, η σωματική και ψυχική υγεία των πολιτών : Η προσβολή του δικαιώματος χρήσεως συνίσταται στη διατάραξη από τρίτους στοιχείου περιβαλλοντικού κατά τέτοιο τρόπο ώστε είτε να αλλοιωθούν ή να καταργείται η κοινή ωφέλεια που πηγάζει από τη χρήση του συγκεκριμένου πράγματος είτε να καθίσταται αδύνατη η χρήση στοιχείων αυτού και άλλου συνδεόμενου με αυτό. Η άποψη αυτή ενισχύεται και από τις διατάξεις των Α.Κ.1007 και 1005 (Ι.Κ. Καρακώστας «η περιβαλλοντική πολιτική στην Ελλάδα» Αθήνα 1995,σελ. 54)

- αρθρ.381και382: Καταστροφή, βλάβη(μερική ή ολική) ξένου πράγματος ή δημιουργία καταστάσεως που καθιστά ανέφικτη τη χρήση του. Εάν προσβάλλεται

πράγμα που χρησιμοποιείται για κοινό όφελος ή προκαλείται φθορά ή βλάβη αρχαιολογικών ή ιστορικών μνημείων, προβλέπονται αυστηρότερες κυρώσεις

Υπάρχουν άρθρα και διατάξεις που περιλαμβάνουν και ευρύτερα θέματα περιβάλλοντος όπως:

τα άρθρα 270 και 271 για πρόκληση έκρηξης, τα 275 και 276 άρση ασφαλιστικών εγκαταστάσεων σε μεταλλεία, εργοστάσια ή σε άλλες εργασίες που η λειτουργία τους είναι επικίνδυνη για τη ζωή των εργατών, 279 δηλητηρίαση πηγών, πηγαδιών και τροφίμων, 282 δηλητηρίαση βοσκοτόπων λιμνών και λιβαδιών ή άλλων τόπων ποτίσματος ζώων, 417 διατάραξη ησυχίας με υπερβολικούς κρότους που παράγονται κατά την άσκηση κάποιου επαγγέλματος, 421 παράβαση διατάξεων που προστατεύουν τις όχθες θαλασσών, λιμνών ή ποταμών, 427 παράβαση διατάξεων που αφορούν την καθαριότητα στα νερά..., 381 καταστροφή, βλάβη ξένου πράγματος ή δημιουργία καταστάσεως που καθιστά ανέφικτη τη χρήση του...

β. Όταν έχουν εκδοθεί τα αναγκαία νομοθετικά μέτρα για την εναρμόνιση του Ελληνικού προς το κοινοτικό δίκαιο, όπως και στην προηγούμενη περίπτωση, αλλά τα αρμόδια υπουργεία αδρανούν και δεν επιβάλλουν την εφαρμογή της νομοθεσίας στην πράξη, τότε ο πολίτης έχει τέσσερις δυνατότητες που έχουν προαναφερθεί. (βλ. δικαιώματα των Ελλήνων πολιτών προς τις εθνικές αρχές)

Επιπλέον εάν υπέστη ζημιά, λόγω της αδράνειας των αρμοδίων υπουργείων να επιβάλλουν την εφαρμογή της νομοθεσίας, μπορεί να προσφύγει στα τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, στο τριμελές Διοικητικό πρωτοδικείο (αρμόδιο σύμφωνα με το Ν.1406/1983 αρθ.1 και 3) και να ζητήσει αποζημίωση από το δημόσιο, διότι ζημιώθηκε από παράλειψη των οργάνων του. Η δυνατότητα αυτή προβλέπεται στα αρθρ. 105 και 106

του εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα και προστατεύει τον πολίτη από παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του Δημοσίου Δικαίου. Ζημιά που προήλθε από νόμο αντισυνταγματικό μπορεί να δημιουργήσει ευθύνη του κράτους για αποζημίωση.

γ. Όταν έχουν εκδοθεί νομοθετικά μέτρα για την προσαρμογή του Ελληνικού προς το κοινοτικό δίκαιο αλλά τα νομοθετικά μέτρα είτε δεν καλύπτουν το σύνολο των διατάξεων της κοινοτικής Οδηγίας ή αποφάσεως φαίνονται κενά στην εναρμόνιση, είτε έρχονται σε άμεση σύγκρουση με διατάξεις της Οδηγίας ή Αποφάσεως που εναρμονίζουν τότε ο πολίτης έχει τις ακόλουθες δυνατότητες:

Έναντι άλλων πολιτών ή ιδιωτικές επιχειρήσεις, άσκηση αγωγής αποζημίωσης στατιστικά δικαστήρια και την υποβολή μηνύσεως στα ποινικά δικαστήρια.

Έναντι το κράτος, αγωγή για αποζημίωση στο τριμελές διοικητικό πρωτοδικείο για ζημιά που υπέστη από πράξη ή παράλειψη των οργάνων του δημόσιου. Την δυνατότητα να ζητήσει ανάκληση ακύρωση ή τροποποίηση της διοικητικής πράξης την οποία προσβάλλει αλλά και να προσφύγει στο Συμβούλιο Επικρατείας, υποβάλλοντας αίτηση ακύρωσης και να ζητήσει να εξετασθεί η νομιμότητα της διοικητικής πράξης την οποία προσβάλλει (προεδρικό διάταγμα ή υπουργική απόφαση). Το συμβούλιο της επικρατείας μπορεί να ακυρώσει την προσβαλλόμενη διοικητική πράξη. Τη δυνατότητα να στείλει γραπτή αναφορά στη βουλή και να εκφράσει τα παράπονα του. Τέλος, την δυνατότητα να προσφύγει στα τακτικά Διοικητικά δικαστήρια και να ζητήσει να εξεταστεί το προεδρικό Διάταγμα ή η υπουργική απόφαση την οποία προσβάλλει και από πλευράς ουσίας και από πλευράς νομιμότητας της διαδικασίας έκδοσης τους.

δ. Όταν τα αρμόδια υπουργεία για την εναρμόνιση του ελληνικού προς το Κοινοτικό Δίκαιο έχουν

αδρανήσει τελείως και η ελληνική νομοθεσία δεν έχει εναρμονιστεί με την κοινοτική οδηγία ή Απόφαση, τότε εάν η διάταξη της οδηγίας ή Απόφασης που αφορά τον πολίτη έχει «άμεση ισχύ» έχουμε τις ακόλουθες δυνατότητες:

Άσκηση αγωγής αποζημίωσης στο Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο για την τυχόν ζημιά που υπέστη.

Προσφυγή στα ελληνικά αστικά ή ποινικά δικαστήρια για να ζητήσει την απευθείας εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας ή απόφασης.

(Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, (Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ενώσεως για το περιβάλλον), «Καθήκοντα και δικαιώματα του πολίτη» Ιανουάριος 1995)

4. ΣΧΕΣΗ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Οι αξίες της κοινωνικής εργασίας και της οικολογίας συμπίπτουν και οι απώτεροι σκοποί και των δυο συμβαδίζουν. Μόνο που από τη θέση της κοινωνικής δικαιοσύνης, την οποία προασπίζεται η κοινωνική εργασία, οδηγούμαστε τώρα στη θεώρηση μιας «δικαιοσύνης» ευρύτερης - για το συμφέρον του συνόλου της ζωής στον πλανήτη του συνόλου της «Γαίας», που άμεσα εργάζεται ουσιαστικά κάθε

κοινωνικός λειτουργός.

Γι' αυτό σημαίνει ότι πρέπει να δοθεί έμφαση στη γνώση λειτουργίας της «Γαίας, της οποίας εμείς οι άνθρωποι, είμαστε κάτοικοι, το ίδιο σημαντικοί όπως οι βελανιδιές και τα φύκια, τα πουλιά ή τα ζώα... ακόμη και οι πέτρες ο αέρας, το νερό, το χώμα. Γιατί βέβαια η ζωή η δική μας δεν είναι ανεξάρτητη απ' όλα αυτά και δεν μπορούμε να ζήσουμε χωρίς αυτά. Γι' αυτό λοιπόν πρέπει να δεχτούμε την αναθεώρηση της «αναπτυξιακής» λογικής (που επέβαλε ο δυτικός τρόπος σκέψης), που ήταν σύμφωνη με τη Δαρβίνεια άποψη για την υπεροχή του ισχυρότερου- γιατί ουσιαστικά δεν υπάρχει «ισχυρότερος» αλλά διάφορα επίπεδα αλληλεξάρτησης. Η οικολογία απ' την άλλη πλευρά εισηγείται μια «επαναδιαπραγμάτευση» του ανθρώπου με την φύση, μια νέα σχέση που χαρακτηρίζεται από την «αίσθηση του ιερού». Για να γίνει όμως αυτό πράξη σημαντικό ρόλο θα παίξει η αφύπνιση του μέσου πολίτη και η αυτοοργάνωση του. Αυτοοργάνωση όχι μόνο για τη διεκδίκηση του βασικού του δικαιώματος για υγιές περιβάλλον, αλλά αυτοοργάνωση ώστε να μην αποκόβεται ο ιερός δεσμός με τον πλανήτη του και υποφέρει η «Γαία».

Σημαντική είναι εδώ η συμβολή που μπορεί να έχει η κοινωνική εργασία με τη μεθοδολογία παρέμβασης της στον κοινωνικό χώρο και ιδιαίτερα σε τομείς οργάνωσης εργασίας βάσης, με ομάδες και επιτροπές, για την οργάνωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών. Διότι μπορεί να χρησιμοποιήσει εποικοδομητικά ένα φάσμα μεθολογικών προσεγγίσεων, από τη «συνέντευξη» και τη δημιουργία κινήτρων για συμμετοχή και «συναίνεση» μέχρι την εμπλοκή στο χειρισμό της «σύγκρουσης ενδιαφερόντων» και στην προώθηση της «κοινωνικής δράσης». Τα πρότυπα της κοινοτικής οργάνωσης και της κοινωνικής δράσης, είναι σημαντικά για την έμπρακτη συμβολή της κοινωνικής εργασίας στην προώθηση της οικολογικής θεματικής στο ευρύτερο

κοινό.

Παράλληλα, η κοινωνική εργασία ως επιστήμη - ιδιαίτερα στην Ελλάδα είναι απαραίτητο να «σκύψει» στα κείμενα των στοχαστών αυτού του τόπου, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, που αποτελούν εθνική κληρονομιά και όχι μόνο. Διότι γνωρίζουμε όλοι ότι στοχαστές της Ελληνικής αρχαιότητας έχουν γίνει αφετηρία μελέτης και προβληματισμού των σημερινών περιβαλλοντικών και οικολογικών οργανώσεων όλου του κόσμου. Είναι τυχαίοι, άραγε, οι όροι «οικολογία» ή «Γαία»; Η κοινωνική εργασία επαναδιατυπώνει σήμερα αυτό που μέχρι πρόσφατα ονόμαζε «Σύστημα -Πελάτη», σ' ένα σύστημα ευρύτερο. Αυτό των «δικαιούχων πολιτών»-ή όπως αλλιώς μπορεί να το ονομάσει. Το κεντρικό σημείο στο «σύστημα» αυτό είναι το βίωμα της διαταραχής κάθε σχέσης, τόσο ανάμεσα στους ανθρώπους όσο και με το φυσικό περιβάλλον, δεδομένο που οδηγεί σε τελική υποβάθμιση τους πάντες και κανένας δεν μπορεί να μείνει έξω από αυτό το «σύστημα». Η κοινωνική εργασία θα χρειαστεί ν' αναπτύξει «φαντασία» και να εντείνει το σύνδεσμο με τα' άλλα κοινωνικά επαγγέλματα για «κοινοπραξίες» και κοινή αντιμετώπιση της «κοινωνικής αδράνειας» ή «απαθείας» που ίσως τελικά, δεν είναι τίποτε άλλο από μια εκδήλωση παραίτησης του ανθρώπου από τη προάσπιση της ίδιας της ανθρωπιάς του. Το συναίσθημα του μέσου πολίτη, που αισθάνεται τρομερά μικρός μπροστά' στα τρομερά προβλήματα που ίσως να μην βιώνει άλλο έμβιο ον στα απόβλητα του είναι μια μοναξιά που ίσως να μην βιώνει άλλο έμβιο ον στον πλανήτη. Γι αυτό το οικολογικό συναίσθημα «σκέψου συνολικά - δράσε τοπικά» είναι αίτημα των καιρών και η κοινωνική εργασία έχει ^{ευθύνη} για την οργάνωση της δικής της επιστημονικής δυνατότητας για την προώθηση προγραμμάτων « τοπικής ανάπτυξης».

Επίσης η κοινωνική εργασία μπορεί να συμβάλει στο χώρο του οικολογικού κινήματος, όπου διατυπώνεται η

ανάγκη της οργάνωσης των ομάδων, ώστε οι σημαντικές αυτές «κοινότητες» να μην διαλύονται. Η ισχυροποίηση των οικολογικών δικτύων - εθνικών και διασυνοριακών - είναι πλέον επιτακτική ανάγκη. Γι' αυτό οι κοινωνικοί λειτουργοί χρειάζεται να μελετήσουν παράλληλα, την «οικολογία του ανθρώπου», να γνωρίσουν το «δίκαιο περιβάλλοντος» και να συμβάλλουν με την αναγνωρισμένη τους επαγγελματική πρακτική στην προώθηση δικαιοπραξιών για την προάσπιση των συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων του πολίτη, που πλήττεται από τις ανεξέλεγκτες παραβάσεις.

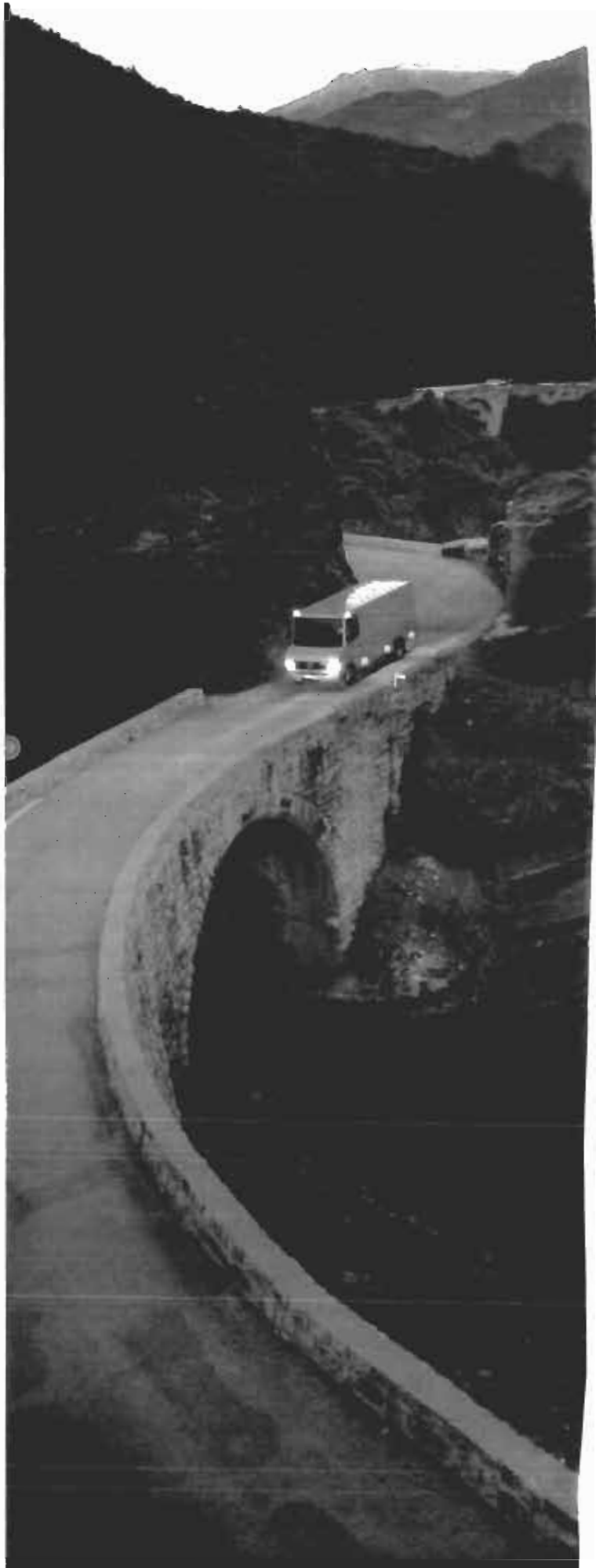
Οι κοινωνικοί λειτουργοί πρέπει να είναι παρόντες στα δρώμενα του οικολογικού- περιβαλλοντολογικού χώρου στη χώρα μας. Ως πρόσωπα και όχι μόνο ως επαγγελματίες είναι απαραίτητο να γίνουν μέλη ομάδων γειτονιάς και περιφέρειας, έστω έξω από το χώρο εργασίας τους, αν δεν μπορούν στα πλαίσια της υπηρεσίας τους. Το γεγονός ότι δεν τους βρίσκουμε συχνά στον αγώνα για την οικολογική προστασία είναι σημαντικό να μας απασχολήσει. Γιατί ειδικά ο κοινωνικός λειτουργός που στον τόπο μας είναι ο μόνος που εργάζεται επαγγελματικά με το πολύ κόσμο της «ένδεια»-απουσιάζει ως πρόσωπο και ως ειδικός από τους χώρους, όπου αυτή η ένδεια, ως 'προσπάθεια τουλάχιστο, προσεγγίζεται. Είναι μόνο γιατί οι κοινωνικοί λειτουργοί - που περισσότερο από άλλα κοινωνικά επαγγέλματα- βρίσκονται ήδη τόσο πολύ έξω στους δρόμους και στις επαρχίες, ^οσυνεχή κίνηση για να υπηρετήσουν ένα άλλο κόσμο οικονομικής και κοινωνικής ένδειας είναι συνήθως εξαντλημένοι ή γιατί δεν επαρκούν να βρεθούν και σε χώρους στους οποίους πρέπει να εμπλακούν για την αντιμετώπιση νέων προβλημάτων;

Η κοινωνική εργασία ^{μορφές} ανέκαθεν μελετά της κοινωνικής σύγκρουσης και έχει υιοθετήσει πληθώρα μεθόδων κατάργησης ή περιορισμού των συγκρούσεων μέσα στις ομάδες και τις κοινότητες. Τώρα όμως

αντιμετωπίζουμε μια νέα μορφή «βίας» προς το φυσικό περιβάλλον και θα πρέπει να διευρύνει τη θεματική της -συμπεριλαμβάνοντας σήμερα τις αναλύσεις του θέματος «βία» και να δώσει ευκαιρία άσκησης της ειρηνικής αντίστασης που ως υλικό το επεξεργάζονται διάφορες ομάδες. Έτσι θα επιτευχθεί μια σύγχρονη εμπειρία και μάθηση για το γνωστό στους κοινωνικούς λειτουργούς θέμα του χειρισμού της κοινωνικής σύγκρουσης. Οι εφαρμογές της ήπιας παρέμβασης είναι θα μπορούσαμε να πούμε περισσότερο «οικολογικές» σχετικά με τις αξίες και δεν μπορεί παρά να ενδιαφέρουν την κοινωνική εργασία, της οποίας οι αξίες, συμπίπτουν με αυτές της οικολογίας. Για αυτό και στην παρούσα μελέτη προτείνεται σαν μέσω ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης του κόσμου, μιας κινητής μονάδας, από τους κοινωνικούς λειτουργούς αφού αρμόζει στο «έργο» τους.

Σε μια από τις τελευταίες συνεντεύξεις του πριν πεθάνει, πριν από 3 περίπου χρόνια, ο γνωστός νομπελίστας κοινωνιολόγος και ιδρυτής του κλάδου της «ηθολογίας» Κόνραντ Λορετς, σχετικά με το τι χρειάζεται να κάνει ο επιστήμονας σήμερα για τον κόσμο γύρω του, είχε αναφερθεί στην ανάγκη του «κυρύττειν» -και μάλιστα «ξυπόλητος». Αυτό σημαίνει ότι η συνείδησή του σημερινού πολίτη και η αφύπνιση του είναι απαραίτητη και επιτακτική και ξεκινάει με την αλλαγή του ίδιου του προσωπικού μας τρόπου ζωής, που οφείλει να γίνεται όλο πιο λιτός και πιο ταπεινός.

(Καλοδήμου, 1993. σελ. 107)

5. Η κινητή μονάδα ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης

Κινητή μονάδα ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης κατοίκων ορεινών περιοχών ονομάζουμε ένα σύστημα το οποίο αποτελείται από ένα αυτοκίνητο όπου επισκέπτεται την ελληνική περιφέρεια και πλαισιώνεται από ειδικά καταρτισμένο προσωπικό, δανείζει βιβλία καθώς και άλλο έντυπο υλικό, κάνει προγράμματα επιμόρφωσης πάνω στο τομέα, οργανώνει συγκεντρώσεις ομιλίες και προβολές με σκοπό την ευαισθητοποίηση, ενημέρωση αλλά και κινητοποίηση των κατοίκων των περιοχών αυτών.

Μια τέτοια μονάδα θα μπορούσε κάλλιστα να επιχορηγείται μέσα απ' τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απ' το υπουργείο παιδείας και θρησκευμάτων, το υπουργείο περιβάλλοντος και χωροταξίας ή από το υπουργείο Γεωργίας. Μπορεί να δοκιμαστεί αρχικά πειραματικά και μετά την αξιολόγηση είτε ν' αποφασιστεί η συνέχιση είτε να διακοπεί αυτό το πρόγραμμα.

Η ελκυστική πλευρά μιας τέτοιας προσπάθειας όπως είναι η κινητή μονάδα είναι ότι:

@ Καθιστά το βιβλίο προσιτό σε όλους φέρνοντας το στους χώρους εργασίας και στην κατοικία τους. Ο πολιτιστικά υπανάπτυκτος πληθυσμός μπαίνει με λιγότερο δισταγμό σ ένα όχημα σταθμευμένο στη γειτονιά του. Εξάλλου η ίδια η πρωτοβουλία αυτή να προσεγγίσουμε τον κόσμο μ' αυτό τον τρόπο σε θέματα αναβάθμισης του περιβάλλοντος τους όπως και ο τρόπος προσεγγίσης τους είναι εξαιρετικά δελεαστικό.

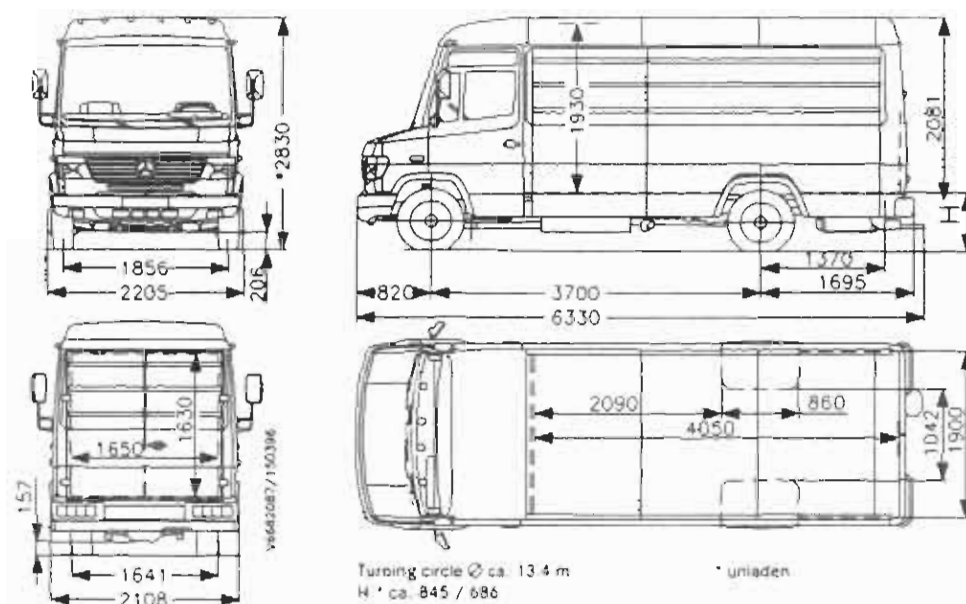
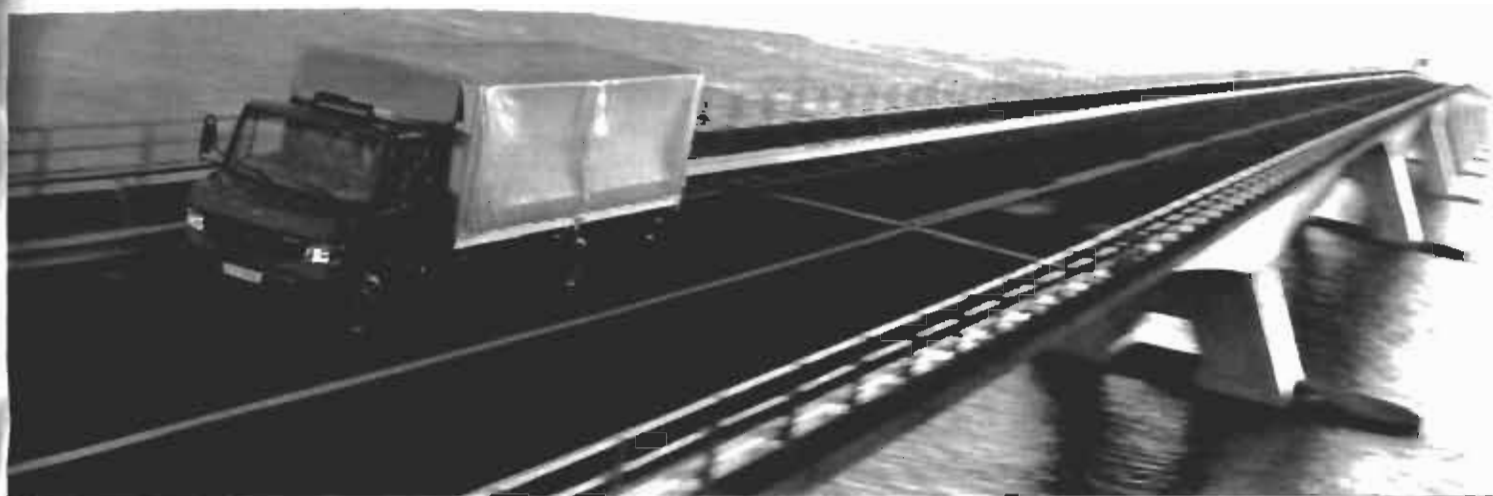
@ Ανοίγει το δρόμο για επικοινωνία με τους

τοπικούς φορείς προκειμένου να ενημερωθούν, να κινητοποιηθούν και να πάρουν θέση για την ίδρυση τοπικών σωμάτων που θα οργανωθούν κινητοποιήσεις για τις ασύστολες παρεμβάσεις στο χώρο. Επίσης διερευνά και καταγράφει αναγνώστες και την απήχηση της μονάδας σε τοπικό επίπεδο.

@ Είναι ένα καλό διαφημιστικό εργαλείο γιατί κάνει γνωστό σ' ένα καινούριο κοινό τις υπηρεσίες μιας τέτοιας μονάδας, το οποίο κοινό πολλές φορές δεν υποψιάζεται τις υπηρεσίες και τις δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει.

@ Οι λειτουργία μιας τέτοιας κινητής μονάδας είναι γρηγορότερη και φθηνότερη απ' ότι θα ήταν η δημιουργία και η λειτουργία μιας μόνιμης οργάνωσης που θα παρείχε ανάλογες υπηρεσίες. Ταυτόχρονα όμως είναι και πιο λειτουργική γιατί μπορεί να μετακινείται και να εξυπηρετεί περισσότερες περιοχές.

Θα πρέπει όμως να έχουμε υπόψη μας πληροφορίες σχετικά με όλες τις πλευρές της ζωής των μελών της εξυπηρετούμενης κοινότητας όπως την κοινωνική και οικονομική κατάσταση της κοινότητας τα κοινωνικά, οικονομικά, γεωγραφικά, μορφωτικά επαγγελματικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά της περιοχής και του πληθυσμού της, καθώς και τις συνήθειες των κατοίκων της περιοχής της εξυπηρετούμενης κοινότητας σχετικά με το διάβασμα και γενικά τον τρόπο ζωής τους. Αυτό θα βοηθήσει έτσι ώστε να γίνει ανάλυση των αναγκών και των πνευματικών ενδιαφερόντων των κατοίκων στους οποίους απευθύνεται, καθώς επίσης και στο να γίνει απόσυρση του υλικού και των μέσων που η χρησιμότητα τους έχει μειωθεί λόγω της ανταπόκρισης στις προσδοκίες του κοινού. Γενικά κάτι τέτοιο θα έχεις σαν αποτέλεσμα κατά την τελική αξιολόγηση να έχουν επιτευχθεί όσο το δυνατόν περισσότερο οι στόχοι της κινητής μονάδας. (Χαλατσής, 1997)

A. ΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΜΙΑ ΚΙΝΗΤΗ ΜΟΝΑΔΑ

Οι υπηρεσίες που είναι δυνατόν να προσφέρει μια τέτοια μονάδα είναι ο δανεισμός εντύπου και μη έντυπου υλικού η πρόσβαση σε βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων, η εκπαίδευση στη χρήση πολυμέσων (ελληνικά και ξένα cd room) και παροχή πληροφοριακού υλικού σχετικά με τις συγκεκριμένες ανάγκες των κατοίκων ειδικά πάνω σε θέματα περιβάλλοντος.

Μια κινητή μονάδα θα μπορούσε να περιλαμβάνει, επιστημονικά καταρτισμένο προσωπικό.

Η επιτυχία μιας τέτοιας πρωτοβουλίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα προσόντα των ατόμων που είναι υπεύθυνα για τη διεκπεραίωση του έργου αυτού. Το προσωπικό μπορεί ν' αποτελείται από άτομα ειδικά εκπαιδευμένα και ευαισθητοποιημένα σε θέματα περιβάλλοντος.

Αυτοί μπορεί να είναι,

- Ο οδηγός, ο οποίος φροντίζει για την ασφαλή στάθμευση του αυτοκινήτου, την επίβλεψη των μικρών μαθητών που θ' ανεβαίνουν στο αυτοκίνητο για την αποφυγή τυχόν ατυχημάτων. Επίσης όπου είναι δυνατόν ο οδηγός συνεισφέρει στην διεκπεραίωση διοικητικών εργασιών εφόσον έχει τελειώσει τα δικά του καθήκοντα.

- Ο κοινωνικός λειτουργός, εξοπλισμένος με τις κατάλληλες επαγγελματικές γνώσεις που θα του δίνουν την ικανότητα να συνεργάζεται με το υπόλοιπο επιστημονικό προσωπικό και να συμβάλλει στην οργάνωση της κινητής μονάδας. Είναι αυτός που θα πραγματοποιεί σε συνεργασία με τους δασκάλους των σχολείων εκπαιδευτικά προγράμματα. Καθώς επίσης θα διαθέτει και πνευματική

δραστηριότητα σε τομείς που αφορούν το περιβαλλον έτσι ώστε να είναι σε θέση να δίνουν τις κατάλληλες πληροφορίες στο κοινό. Τα μέσα που θα διευκολύνουν το έργο τους είναι οπτικοακουστικό υλικό, διαφόρων μορφών που μπορεί ν' αποτελέσει το πλέον κατάλληλο ή και το μοναδικό τρόπο ικανοποίησης των αναγκών λ.χ. τηλεόραση, βιντεοκασέτες, βιβλία, περιοδικά, σλάιτς, φωτογραφίες, ένθετο υλικό, κασέτες μουσικής, προσπέκτους, ντοκιμαντέρ, εκπαιδευτικές διαφάνειες που θα είναι διαθέσιμα στο προσωπικό στις διάφορες δραστηριότητες τους ή θα δανείζονται σε κάθε ενδιαφερόμενο. Ένα επίσης μέσο χρήσιμο στην κινητη μονάδα είναι και ο υπολογιστής στον οποίο θα γίνεται η καταγραφή μέσω ενός αξιόπιστου προγράμματος. Ο Η|Υ προτείνεται να είναι φορητός για την ευκολότερη μεταφορά του στη μονάδα.

*Πρωταρχικός ρόλος του προσωπικού γενικά είναι η προσέλκυση.

Το έργο της προσέλκυσης όπως και κάθε δημιουργική δραστηριότητα, είναι μια συνεχής διαδικασία επιλογής. Ο προσελκυστής επιλέγει διαρκώς μεταξύ διαφόρων τρόπων επίλυσης ενός προβλήματος, διαφόρων μεθόδων προσέγγισης μιας δεδομένης πληθυσμιακής ομάδας, διαφόρων επικοινωνιακών τεχνικών κ.τ.λ. Εάν οι επιλογές του είναι επιτυχείς η προσέλκυση θα είναι αποτελεσματική. Η επιτυχία των επιλογών αυτών, και επομένως και η αποτελεσματικότητα της μεθοδολογίας προσέλκυσης, εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από το θεωρητικό πλαίσιο μέσα στο οποίο πραγματοποιούνται. Με άλλα λόγια, από την θεωρητική υποδομή του προσελκυστή. Για τον προσελκυστή το ερώτημα <<τι είναι προσέλκυση >>, δεν αποτελεί μόνο ερώτημα γνώσης, αλλά το σπουδαιότερο, προϋπόθεση εργασίας, πλαίσιο αναφοράς, προβληματισμός, βίωμα.

Προσέλκυση ατόμων ενδιαφερόμενων κι

ευαισθητοποιημένων σε περιβαλλοντολογικά θέματα είναι η διαδικασία για την ανθρώπινη ύπαρξη, κατά την οποία ενισχύεται η ενδογενής παρώθηση του ατόμου διαμέσου της έγκυρης ενημέρωσης και επικοινωνίας και η οποία έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός σταθερά αυξανόμενου αριθμού ατόμων που θέλουν να μάθουν και να ενημερωθούν πάνω σε περιβαλλοντικά θέματα. Ο ρόλος του προσελκυστή είναι να πείθει γι' αυτά που λέει, να συγκινεί, να παρακινεί και να ενημερώνει. Πρέπει να δίνεται μεγάλη σημασία στην ενδογενή παρώθηση του ατόμου που αφορά στη βαθιά, συνειδητή και διαρκή ευαισθητοποίηση του ατόμου από παράγοντες που δρουν στον εσωτερικό του κόσμο. (σύστημα αξιών, αρχές, αίσθημα κοινωνικής ευθύνης, αλtruισμός, ανθρωπισμός). Αντίθετα η εξωγενής παρώθηση είναι κατά κύριο λόγο προϊόν επιρροής τρίτων (π.χ. συγγενικού φιλικού περιγυρου). Η αποτελεσματική προσέλκυση ενισχύει την ενδογενή παρώθηση του ατόμου. Ο προσελκυστής δηλ. δεν αρκείται στο να πείσει το άτομο να σέβεται και να προστατεύει το περιβάλλον, αλλά προσπαθεί να το βοηθήσει ν' ανακαλύψει μέσα στον ίδιο του τον εαυτό τις προϋποθέσεις (γνωστικές και συναισθηματικές) που το κάνουν να επιθυμεί να προστατεύει το περιβάλλον. Με δυο λόγια, η προσέλκυση δεν επιβάλλει στο άτομο μια βούληση εξωτερική (εξωγενή), αλλά φέρνει στην επιφάνεια τη δική του, εσωτερική επιθυμία για σεβασμό και προστασία του περιβάλλοντος.

Το προσωπικό γενικά πρέπει να έχει το ίδιο επαγγελματικό επίπεδο και τις ίδιες ευκαιρίες για επιμόρφωση, να οργανώνει συζητήσεις, να έχει σωστές εργασιακές συνθήκες, πρόσθετες αμοιβές, να διατυπώνουν όλοι μαζί σχέδιο δράσης και να προγραμματίζουν γενικώς και επιμέρους στόχους. Επιπλέον πρέπει ν' αξιολογούν όλοι μαζί τα αποτελέσματα και ενωμένοι να συμμετέχουν στην επιλογή του υλικού. Κάτι τέτοιο αυξάνει την επίγνωση

της φύσης της εργασίας στη μονάδα τις γνώσεις γύρω απ' τις ανάγκες του ορεινού πληθυσμού και παρέχει ποικιλία στον εργασιακό χώρο. (Εθνικό κέντρο βιβλίου, 1995,)

Β. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΚΙΝΗΤΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ

α. Τύποι οχημάτων

Υπάρχουν αρκετοί τύποι οχημάτων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην κινητή μονάδα ανάλογα με τον τρόπο λειτουργίας και την περιοχή στην οποία κινούνται

Κλειστό φορτηγό. Το είδος αυτό του οχήματος έχει μήκος περίπου 7 μέτρα και μπορεί να μεταφέρει ένα μικρό ποσοστό μέσω της κινητής μονάδας, που θα παρέχουν ελάχιστες υπηρεσίες στο κοινό. Το μειονέκτημα αυτού του τύπου είναι ότι δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για αναγνώστηριο και γενικά δεν έχει τη δυνατότητα να παρέχει ολοκληρωμένες υπηρεσίες στις απομακρυσμένες ορεινές περιοχές.

Όχημα τύπου τροχόσπιτου ή αρθρωτού. Το μήκος ενός τέτοιου οχήματος μπορεί να ξεπερνά τα 15 μέτρα. Ο μεγάλος εσωτερικός χώρος επιτρέπει την εγκατάσταση οθονών προβολής, συσκευών βίντεο, ηλεκτρονικών υπολογιστών κ.τ.λ.

Ο τύπος συσταλού θαλαμίσκου είναι απ' τις καλύτερες επιλογές μιας και διευκολύνει την επέκταση

των δραστηριοτήτων της μονάδας, ενώ συνάμα διατηρεί μικρό το μήκος του οχήματος όταν κινείται.

β. Παράμετροι επιλογής του οχήματος της κινητής μονάδας.

Πριν την απόκτηση του οχήματος διάφοροι παράμετροι πρέπει να ληφθούν υπόψη, προκειμένου να εξασφαλίζονται οι συνθήκες για την όσο το δυνατόν καλύτερη διεκπεραίωση της αποστολής και φυσικά για την ασφάλεια του προσωπικού και των χρηστών απ' όλες τις απόψεις. Οι παράμετροι αυτοί μπορούν να συνοψιστούν στα παρακάτω

- Την μορφολογία του ορεινού εδάφους της περιοχής που καλείται να καλύψει, όπως το οδικό δίκτυο, το ύψος των γεφυρών και ότι άλλο έχει σχέση με την ευκολότερη κίνηση του οχήματος.

- Τον αριθμό και το είδος των ατόμων που πρόκειται να εξυπηρετεί η κινητή μονάδα.

- Τον αριθμό και το είδος του εντύπου και οπτικοακουστικού υλικού που θα μεταφέρει εφόσον απαιτούνται ειδικά έπιπλα.

- Μια άλλη σοβαρή παράμετρος είναι και η ύπαρξη κοντινής αντιπροσωπείας του οχήματος για την εξασφάλιση εύκολης εύρεσης ανταλλακτικών και κάθε τεχνική υποστήριξης.

- Σε γενικές γραμμές είναι προτιμότερο ν' αγοραστεί ένα καινούριο όχημα προσαρμοσμένο στις ανάγκες της τοπικής ορεινής κοινωνίας που καλείται να

εξυπηρετήσει.

Σο ερώτημα εάν η επιλογή της μηχανής θα είναι βενζινοκίνητη ή πετρελαιοκίνητη, η απάντηση είναι η ακόλουθη.

Οι κινητήρες πετρελαίου κοστίζουν περισσότερο αλλά πρόκειται για ισχυρές μηχανές, κατάλληλες για μεγάλες διαδρομές, και είναι οικονομικότερες στα καύσιμα. Για μικρό αυτοκίνητο που δεν κάνει πάνω από 4000-5000 χ.μ. το χρόνο είναι προτιμότερο να επιλέγει βενζινοκίνητη μηχανή. Επειδή όμως η προτεινόμενη κινητή μονάδα έχει σαν στόχο την οικολογική αφύπνιση θα ήταν προτιμότερο να χρησιμοποιείται αμόλυβδη βενζίνη.

γ. Τεχνικά χαρακτηριστικά του αυτοκινήτου

Η απόκτηση ενός αυτοκινήτου απαιτεί συνήθως τα παρακάτω στάδια.

α) Την αγορά σκελετού και μηχανής μαζί ή χωρίς το αμάξωμα.

β) Την επέμβαση ενός ειδικού για την τοποθέτηση ή τη διαμόρφωση του αμαξώματος μαζί με την εσωτερική διαρρύθμιση.

Σκελετός . Ο σκελετός του οχήματος φτιάχνεται από ατσάλινα δοκάρια πάνω στα οποία στηρίζεται όλο το βάρος του οχήματος. Το ύψος του σκελετού σε σχέση με το έδαφος είναι σημαντικό για το αυτοκίνητο. Είναι καλύτερο ο σκελετός να είναι χαμηλός για να μπορεί ν΄

ανεβαίνει ευκολότερα το κοινό και το όχημα να είναι περισσότερο σταθερό. Υπάρχει όμως το μειονέκτημα ότι στις μεγάλες κατηφόρες ή στα σημεία που τα πλαϊνά μέρη του οχήματος μπορεί ν' ακουμπήσουν στο πεζοδρόμιο ή και στο οδόστρωμα.

Όσο αφορά τη διαμόρφωση της καρότσας του αυτοκινήτου μπορεί να είναι δύο ειδών :

- Η καμπίνα του οδηγού να είναι ξεχωριστεί από το χώρο της μονάδας. Στην περίπτωση αυτή η καρότσα μπορεί να είναι πιο πλατιά χωρίς όμως να περιορίζει επικίνδυνα την καλή ορατότητα του οδηγού.

- Η καμπίνα και χώρος της μονάδας ν' αποτελούν ενιαίο χώρο επιτρέποντας την καλή ορατότητα.

δ. Διαστάσεις και χωρητικότητα του αυτοκινήτου

Το μήκος και το πλάτος ενός αυτοκινήτου θα πρέπει να εξαρτάται άμεσα από το εύρος των μέσων που θέλουμε να περιλαμβάνει η μονάδα. Συγκεκριμένα το ωφέλιμο μήκος της τάξεως 6-9 μέτρα δεν μπορεί να καλύπτει με άνεση το εύρος των μέσων που αναφέραμε παραπάνω. Γι' αυτό λοιπόν προτείνεται και η προσάρτηση ενός ρυμουλκούμενου οχήματος για μεγαλύτερη εξασφάλιση χώρου. Στον παραπάνω τύπο οχήματος μπορούν να εξυπηρετη^{θού}ν συγχρόνως από 12-25 αναγνώστες.

Είσοδοι. Στις περισσότερες περιπτώσεις τα οχήματα έχουν δύο πόρτες, μια για την είσοδο και η άλλη για την έξοδο. Οι πόρτες πρέπει να είναι ασφαλής για το

προσωπικό και τους χρήστες να είναι καλά μονωμένες ως προς τη βροχή και το κρύο ενώ πρόνοια πρέπει να λαμβάνεται για την ύπαρξη στηριγμάτων κατά μήκος της ανόδου για τα παιδιά, τους ηλικιωμένους και τα άτομα με κινητικές δυσκολίες.

Θέρμανση, κλιματισμός, εξαερισμός, μόνωση. Επειδή το προσωπικό της μονάδας θα παραμείνει πολλές ώρες μέσα σ' αυτό, το εσωτερικό του πρέπει να είναι άνετο και ελκυστικό. Πρέπει λοιπόν να υπάρχει πρόνοια για συστήματα θέρμανσης, κλιματισμού, εξαερισμού παροχής κρύου και ζεστού νερό μέσα σε αυτό κατά τις μεγάλες διαδρομές παρόλο που απαιτούν γεννήτρια ή εξωτερική παροχή ενέργειας. Είναι επίσης απαραίτητος ο καλός φυσικός εξαερισμός εάν το αυτοκίνητο δε διαθέτει κλιματισμό. Στις περιπτώσεις που ο φυσικός εξαερισμός δεν υπάρχει θα πρέπει να προβλεφθεί ένας ή δύο ανεμιστήρες οροφής.

Για την προστασία απ' τον ήλιο θα πρέπει να υπάρχουν κουρτίνες στα παράθυρα. Απαραίτητος είναι επίσης ο καλός φυσικός και τεχνητός φωτισμός, ώστε να φωτίζονται επαρκώς οι θέσεις εργασίας αλλά και όλοι οι χώροι. Για τον φυσικό φωτισμό η συνηθισμένη λύση είναι να υπάρχουν ένα ή δύο παράθυρα στα πλαϊνά και ένα μεγάλο στο πίσω μέρος. Μπορεί επίσης να υπάρχουν τζάμια σ' όλο το μήκος του ενός πλαϊνού μεγάλης αντοχής. Επιπλέον ο φωτισμός απ' τον ουρανό του αυτοκινήτου είτε μέσω καταπακτής είτε μέσω ημιδιαφανούς λωρίδας είναι μια καλή λύση. Μια τέντα πάλι να εκτείνεται εκατέρωθεν εξωτερικά στο όχημα θα παρείχε πρόσθετο χώρο αλλά και προστασία των διαφημιστικών τέμπλων και αφισών από τον ήλιο και τη βροχή. Η επένδυση του εσωτερικού του αμαξώματος και ο χρωματισμός των επίπλων με ανοικτά χρώματα βοηθούν για καλύτερη φωτεινότητα. *Παροχή ενέργειας*. Πρέπει να υπάρχει ένα σύστημα παροχής ενέργειας εκτός από αυτό της μηχανής είτε πρόκειται για γεννήτρια ή εξωτερική πηγή ενέργειας. Ο προσεκτικός

σχεδιασμός της παροχής ρεύματος και του ηλεκτροφωτισμού είναι απαραίτητος.

Ε. Πρόσβαση του κοινού

Η πρόσβαση του κοινού στο όχημα γίνεται από μια ή δύο πόρτες ανάλογα με τον τύπο και την εσωτερική διαρρύθμιση του οχήματος. Στις περισσότερες περιπτώσεις τα οχήματα έχουν δυο πόρτες μια για την είσοδο και την άλλη για την έξοδο. Για λόγους ασφαλείας είναι προτιμότερο οι πόρτες να βρίσκονται στη δεξιά πλευρά του πεζοδρομίου. Η είσοδος θα μπορούσε να ήταν και στο πίσω μέρος και η πρόσβαση να γίνεται με πλατφόρμα έτσι ώστε να είναι εύκολη η πρόσβαση στους ηλικιωμένους και στα άτομα με ειδικές ανάγκες που κυκλοφορούν σε αναπηρικά καροτσάκια. Οι πόρτες μπορεί να είναι πτυσσόμενες ή συρόμενες και να κλείνουν με σύστημα αέρα

ΣΤ. Χώρος στάθμευσης και αποθήκευσης των μέσων

Είναι προτιμότερο να υπάρχει ένας κλειστός χώρος στάθμευσης^{τύπων} απ' το όχημα πρέπει να υπάρχει ένας ελεύθερος χώρος τουλάχιστον 1,5m. Επίσης πρέπει στη μονάδα να διατίθεται μια αποθήκη όπου θα φυλάσσονται ταξιθετημένα τα διαθέσιμα βιβλία για ανεφοδιασμό του οχήματος όπως επίσης και ένα γραφείο για το προσωπικό όπου θα γίνεται η επεξεργασία των βιβλίων αυτών.

Είναι καλύτερο να υπάρχει δυνατότητα επικοινωνίας του χώρου στάθμευσης με το γραφείο όπου βρίσκεται η συλλογή των βιβλίων, για την καλύτερη μεταφορά υλικού και για να αποφεύγονται πρόσθετες μεταφορές κόπος και χρόνος. Επίσης θα ήταν πολύ βοηθητικό εάν υπήρχε και μια αποβάθρα περίπου 0,5m που θα διευκόλυνε την φόρτωση και εκφόρτωση των βιβλίων και άλλων βαρέων μέσων.

Ζ. Επίπλωση και εξοπλισμός

Έχει ιδιαίτερη σημασία η εσωτερική επίπλωση και ο εξοπλισμός της κινητής μονάδας τόσο για την ορθότερη εκμετάλλευση του χώρου όσο και για την στερέωση του μεταφερόμενου υλικού.

Ράφια. Τα ράφια μπορούν να είναι μεταλλικά ή από ξύλο και τοποθετημένα κατά μήκος των πλαϊνών τοιχωμάτων του οχήματος. Για να μην πέφτουν τα βιβλία, η οριζόντια τάβλα πρέπει να έχει ελαφριά κλίση

10 μοιρών προς τα εσωτερικά τοιχώματα του οχήματος ή στο μπροστινό μέρος της να είναι ανασηκωμένη κατά 2,5 εκατοστά. Όταν το αυτοκίνητο κινείται σε ορεινά μέρη με δύσκολο οδικό δίκτυο, τότε οι παραπάνω λύσεις δεν επαρκούν και τα βιβλία θα πέφτουν από τα ράφια. Μια λύση για ν' αντιμετωπιστεί το πρόβλημα είναι να τοποθετηθεί ξύλινη μπάρα μπροστά από τα ράφια η οποία να συγκρατεί τα βιβλία. Η μπάρα αυτή θα αφαιρείται εύκολα, όταν το αυτοκίνητο είναι σταθμευμένο ή όταν χρειάζεται να μετακινούνται τα βιβλία. Το ύψος των ραφιών θα πρέπει να είναι 30-33 εκατοστά και το βάθος από 25-30 εκατοστά. Το χαμηλότερο ράφι θα πρέπει να αρχίζει 40 cm από το πάτωμα, για να μπορεί ο αναγνώστης να τα χρησιμοποιεί. Στο κάτω μέρος μπορεί να τοποθετηθούν πλατύτερα ράφια για να τοποθετηθούν θήκες για άλμπουμ ή δίσκοι, κασέτες, δισκέτες, καθώς και να διαμορφωθούν μικροί χώροι για αποθήκευση βιβλίων κρατημένα για αναγνώστες που τα έχουν ζητήσει κ.τ.λ. Επίσης θα πρέπει να έχουν προνοηθεί θέσεις για την τηλεόραση το βίντεο, τον Η\Υ και τις οθόνες προβολής έτσι ώστε να μην υπάρχει πρόβλημα πτώσης και καταστροφής τους.

Πάγκος. Ο πάγκος και τα καθίσματα του προσωπικού πρέπει να είναι έτσι κατασκευασμένα και τοποθετημένα ώστε να μην κλέβουν πολύτιμο χώρο από την χωρητικότητα του οχήματος σε ράφια, να επιτρέπει την άνεση των κινήσεων του προσωπικού. Όλα τα αντικείμενα και σ' αυτή την περίπτωση που χρησιμοποιεί το προσωπικό για την διεκπεραίωση των εργασιών πρέπει να είναι το ίδιο καλά στερεωμένα στους πάγκους τα τοιχώματα και το δάπεδο του οχήματος ώστε ν' αποφεύγονται οι κραδασμοί. Όταν το όχημα έχει μόνο μια πόρτα και χρησιμοποιείται για είσοδο και έξοδο πρέπει να υπάρχει ένα μόνο γραφείο όπου να γίνεται ο δανεισμός και η καταγραφή των επιστρεφόμενων βιβλίων, κασέτες κ.τ.λ.

Το γραφείο θα πρέπει να είναι αρκετά μεγάλο ώστε να μπορούν να δουλεύουν δυο άτομα δίπλα-δίπλα. Απαραίτητο είναι να υπάρχει ένα τραπεζάκι δίπλα απ' το γραφείο για να αποθηκεύονται προσωρινά τα επιστρεφόμενα βιβλία, κασέτες, δισκέτες, κ.τ.λ. Εάν το αυτοκίνητο έχει δυο πόρτες θα πρέπει να προβλεφθούν και δύο γραφεία. Ένα δίπλα στην είσοδο για την επιστροφή βιβλίων, δισκέτες, κασέτες, άλμπουμ, κ.τ.λ. και το άλλο δίπλα στην έξοδο για την καταγραφή δανεισμού. Η καλύτερη πάντως μέθοδος δανεισμού είναι αυτή που γίνεται μέσω Η\Υ.

Ανέσεις για το προσωπικό. Πρέπει να υπάρχει φροντίδα ώστε η εσωτερική διαρρύθμιση και ο εξοπλισμός του οχήματος να παρέχουν άνεση στο προσωπικό. Μπορεί να υπάρχει τουαλέτα, ζεστό και κρύο νερό, δυνατότητα παρασκευής απλών γευμάτων και ντουλάπια για τα προσωπικά τους είδη.

Γ. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΙΝΗΤΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ

- Σχεδιασμός δρομολογίων

Για την σωστή και αποτελεσματική λειτουργία μιας κινητής μονάδας απαιτείται προσεκτικός σχεδιασμός των δρομολογίων. Για το λόγο αυτό πρέπει να ληφθούν υπ' όψη οι παρακάτω παράγοντες. Η κατανομή του πληθυσμού στην περιοχή που πρόκειται να εξυπηρετηθεί η θέση των κέντρων εξυπηρετήσεως του πληθυσμού, η διαθεσιμότητα ενέργειας οι ώρες

λειτουργίας, η κατάσταση του οδικού δικτύου, το προσωπικό οι άλλες διαθέσιμες υπηρεσίες που τυχόν υπάρχουν στην περιοχή, η κινητικότητα του πληθυσμού, η συχνότητα των επισκέψεων και η διάρκεια των στάσεων. Επίσης πρέπει να ληφθούν υπ' όψη και τα παρακάτω δεδομένα.

- Απόσταση

Η μεγαλύτερη ημερήσια απόσταση που θα πρέπει να καλύπτεται δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα 200 χ.μ. κατά μέσο όρο και ένα δρομολόγιο Δε θα πρέπει να διαρκεί παραπάνω από δύο εβδομάδες χωρίς να σταματά μια μέρα για συντήρηση. Σε περιοχές όπου οι στάσεις του αυτοκινήτου διαρκούν επί μακρό χρονικό διάστημα, η μέση ημερήσια απόσταση που θα πρέπει να καλύπτεται μπορεί να είναι 20 χ.μ. ή λιγότερο. Σε περίπτωση διανυκτερεύσεων η εμβέλεια δράσεως μπορεί να επεκταθεί αλλά πρέπει να δίνεται η δέουσα προσοχή στις ανάγκες του προσωπικού, αλλιώς θα χειροτερεύσει η ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται.

- Συχνότητα και διάρκεια

Ο αριθμός των στάσεων μιας μέρας εξαρτάται από την κατανομή του πληθυσμού και τη χρήση των υπηρεσιών που παρέχονται. Δεν θα πρέπει να γίνεται υπέρβαση ενός ανώτατου ορίου 20 στάσεων την ημέρα κατά μέσο όρο, για ν' αποφευχθεί η κούραση σωματική και ψυχική του προσωπικού. Μια ιδανική και πολύ γενικευμένη οδηγία για τη λειτουργία της κινητής μονάδας είναι σε ένα δρομολόγιο 9 ημερών που καλύπτεται 50 χ.λ.μ. την ημέρα με δύο στάσεις ημερησίως με μια αντιστοιχία ωρών οδήγησης και ωρών εξυπηρέτησης αναλογίας 1:3 με μια συνολική διεκπεραίωση διαφορετικών δραστηριοτήτων όπως ομιλία ή προβολή σε συνδυασμό με έκθεση.

- Προβολή και προώθηση της δραστηριότητας

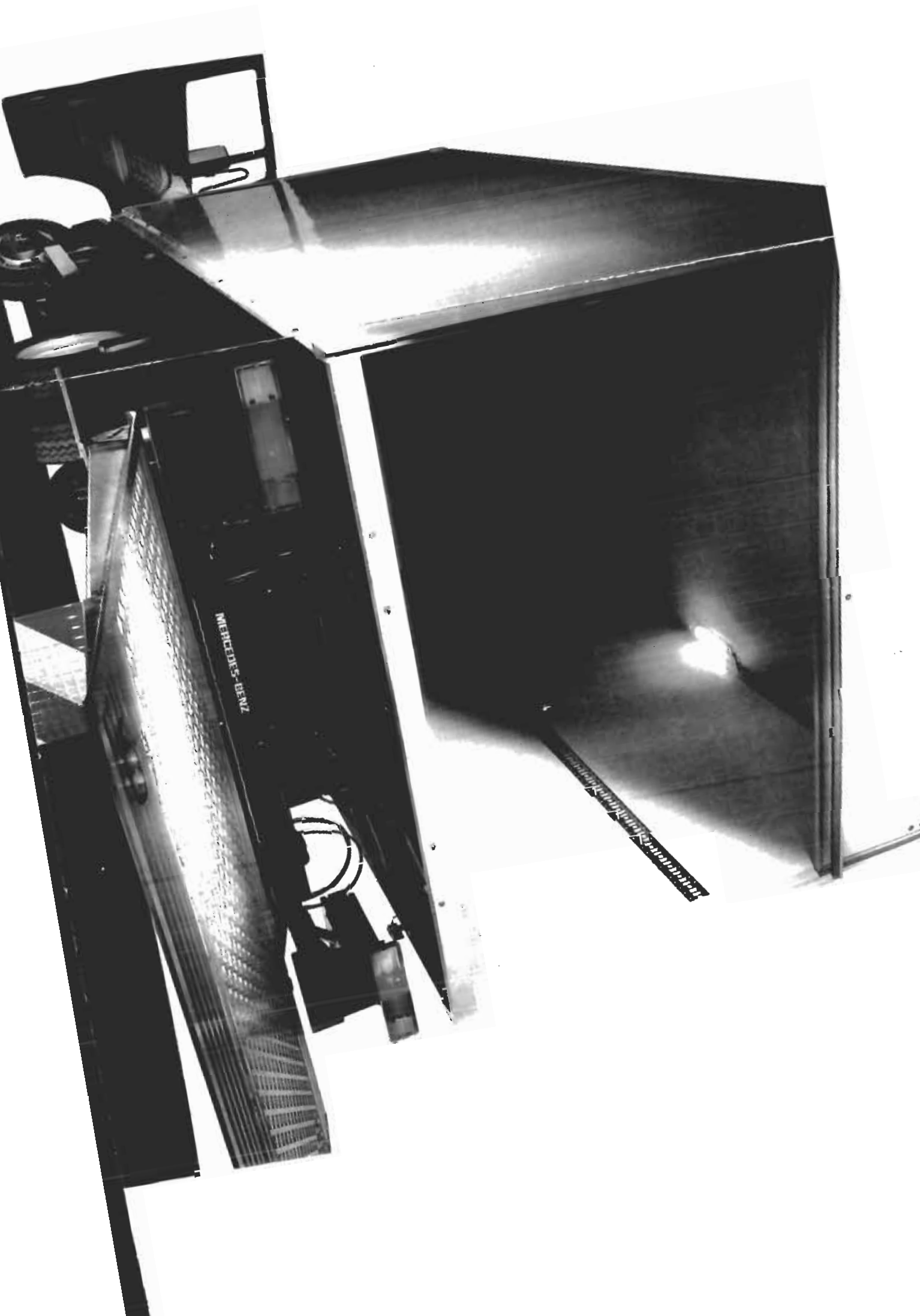
Οι υπηρεσίες μιας κινητής μονάδας προσφέρονται

για να δώσουν στους πληθυσμούς των απομακρυσμένων περιοχών τις ίδιες δυνατότητες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης πάνω σε θέματα του περιβάλλοντος με τους πληθυσμούς των κεντρικών περιοχών. Στόχος της κινητής μονάδας είναι η προσέλκυση ενός όσο το δυνατόν μεγαλύτερου τμήματος του ορεινού πληθυσμού. Είναι δύσκολο καθήκον γιατί τέτοιες πρωτοβουλίες είναι ασυνήθιστες στο ευρύ κοινό πόσο στον ορεινό πληθυσμό. Παρόλα αυτά πιθανόν μια τέτοια μονάδα να είναι προσιτή περισσότερο στον αγροτικό πληθυσμό γιατί κεντρίζει την περιέργεια τους για κάτι το καινούριο που προέρχεται από την πόλη και που του υπόσχεται τη λύση προβλημάτων που αφορούν το περιβάλλον στο οποίο ζουν. Γι' αυτό η προσπάθεια προώθησης της κινητής μονάδας στον πληθυσμό πρέπει να είναι συνεχής για να αποκτά και περισσότερους ενδιαφερόμενους και να τους πληροφορεί για την ποικιλία των υπηρεσιών που παρέχονται.

- Διαρκής δημοσιότητα

Το πλέον αποτελεσματικό μέσο δημοσιότητας της κινητής μονάδας είναι το ίδιο το αυτοκίνητο καθώς ταξιδεύει διαρκώς στους δρόμους της περιοχής που εξυπηρετεί. Γι' αυτό πρέπει το χρώμα του και το εξωτερικό του σχέδιο να είναι τέτοιο, που να προσελκύουν το βλέμμα του κοινού. Στο εξωτερικό του πρέπει ν' αναγράφεται το όνομα της κινητής μονάδας καθώς και το όνομα του υπουργείου στην οποία ανήκει η κινητή μονάδα. Επίσης μπορούν να τοποθετηθούν βιτρίνες στις εξωτερικές πλευρές του οχήματος ή ταμπλό προκειμένου να τοποθετηθούν αφίσες σχετικές με θέματα περιβάλλοντος. Εκτός αυτού υπάρχουν πολλοί ¹⁹⁶² να προωθείται η δραστηριότητα της κινητής μονάδας και να προσελκύει το ενδιαφέρον του κοινού διαρκώς. Ο παρακάτω κατάλογος προσφέρει μερικές ιδέες, που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε αυτήν την προσπάθεια όπως:

- Παραγωγή ημερολογίων με λεπτομέρειες για τις υπηρεσίες που προσφέρει η κινητή μονάδα.
 - Διανομή φυλλαδίων με πληροφορίες με τα δρομολόγια και τις υπηρεσίες; στα κοινοτικά νοικοκυριά, στους τοπικούς φορείς, ταχυδρομεία;, τράπεζες κ.λ.π.
 - Χρήση πινάκων ανακοινώσεων για την δημοσίευση των υπηρεσιών σε κοινοτικά καταστήματα, πολιτιστικούς συλλόγους κ.τ.λ.
 - Άρθρα , διαφημίσεις στον τοπικό τύπο
 - Πληροφορίες τυπωμένες σε φυλλάδια που θα προσελκύουν τα νοικοκυριά .
 - Παραγωγή σελιδοδεικτών με πληροφορίες για τις υπηρεσίες και τα δρομολόγια .
 - Αναγγελία δρομολογίων από το τοπικό ραδιόφωνο
 - Κατά τόπους δραστηριότητες σε περιόδους τοπικών πολιτιστικών εκδηλώσεων .
- (Κινητή μονάδα αιμοδοσίας Ρίου, 1996).

MERCEDES-BENZ

Mercedes-Benz

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η παρούσα Πτυχιακή Εργασία είναι μια βιβλιογραφική μελέτη. Σύμφωνα με τον Παρασκευόπουλο (1993) σε μια βιβλιογραφική έρευνα ο ερευνητής, για να δώσει απάντηση στο ερευνητικό του πρόβλημα παίρνει τα στοιχεία του από την ήδη υπάρχουσα βιβλιογραφία, από γραπτές πηγές, τις οποίες αναζητεί και βρίσκει σε μεγάλες βιβλιοθήκες. Η δουλειά του βιβλιογραφικού ερευνητή είναι να συγκεντρώσει όσο μπορεί περισσότερα στοιχεία σχετικά με το θέμα του και με βάση αυτά να δώσει απάντηση στο ερευνητικό του πρόβλημα.

Κατά τον Παρασκευόπουλο (1993) η ερευνητική μελέτη στις βιβλιογραφικές έρευνες αποτελείται από τα εξής μέρη:

1. Την **εισαγωγή**, στην οποία σπειρίζεται το ερευνητικό πρόβλημα και ο σκοπός της έρευνας.
2. Την **ανασκόπηση** της σχετικής βιβλιογραφίας, ώστε να καταδειχτεί η παρούσα κατάσταση του ερευνητικού προβλήματος.
3. Τον **αξιολογικό** σχεδιασμό των απόψεων και των ευρημάτων που αναφέρονται στην ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, όπου εντοπίζονται σχέσεις, αντιφάσεις, κενά και ασυνέπειες στη βιβλιογραφία, και
4. Τις **προτάσεις** για περαιτέρω δράση προς κάλυψη των κενών και πληρέστερη επίλυση του ερευνητικού προβλήματος.

Στη μελέτη αυτή ακολουθήθηκε η διαδικασία που υπαγορεύει η βιβλιογραφική έρευνα. Δηλαδή, αρχικά υπήρχαν διάφορα γενικά διασκορπισμένα ερωτήματα γύρω από τη συνέντευξη στην Κοινωνική Εργασία. Σε πρώτη φάση συγκεντρώθηκε και μελετήθηκε υλικό που είχε σχέση με τη συνέντευξη. Κατόπιν έγινε μια προσπάθεια να γραφτεί μια

περίληψη τι θα ήθελα να περιλαμβάνει η πτυχιακή αυτή. Πάνω σ' αυτή συγκέντωσα και μελέτσα υλικό από ελληνική και ξένη βιβλιογραφία.

Η συλλογή της βιβλιογραφίας έγινε από βιβλιοθήκες, βιβλιοπωλεία της Πάτρας και από άλλους επαγγελματίες στην πλειοψηφία Κοινωνικοί Λειτουργοί. Η συγκέντρωση και η επεξεργασία του υλικού άλλαζε συνεχώς την περίληψη και με βάση αυτά γινόταν μια προσπάθεια να ορισθεί το θέμα με μεγαλύτερη σαφήνεια. Η συγκεκριμενοποίηση του θέματος έγινε μετά από πολλές προσπάθειες λαμβάνοντας υπόψη τα κριτήρια επιλογής και διατύπωσης του ερευνητικού προβλήματος (Παρασκευόπουλος 1993, σελ. 53).

Αφού έγινε η συγκεκριμενοποίηση του θέματος και η μελέτης της συγκεντρωθείσας βιβλιογραφίας, διαμορφώθηκε ένα λεπτομερές πλάνο πάνω στο οποίο θα κτιζόταν η μελέτη. Αυτό άλλαζε πολλές φορές μέχρι που να πάρει τη τελική του μορφή. Η τελική αυτή μορφή αποτέλεσε και τη δομή της μελέτης η οποία διαμορφώθηκε σύμφωνα με τις υποδείξεις του οδηγού της πτυχιακής και της παρουσίασης της βιβλιογραφικής έρευνας. Δηλαδή:

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το πρόβλημα

Ο σκοπός της μελέτης

Ορισμοί όρων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΑΛΛΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

1. Η Συνέντευξη στην Κοινωνική Εργασία

A. Η έννοια της Συνέντευξης στην Κοινωνική Εργασία

B. Διάκριση της Συνέντευξης από τη Συνομιλία

Γ. Σκοποί των Συνεντεύξεων της Κοινωνικής Εργασίας

2. Συνέντευξη και Επικοινωνία

A. Στοιχεία Επικοινωνίας

B. Παγίδες στην Επικοινωνία

Γ. Μορφές Επικοινωνίας

Δ. Είδη Επικοινωνίας

3. Η διαδικασία της Συνέντευξης

A. Αρχική Φάση

α. Προσυνεντευξιακή πορεία του συνεντευόμενου

β. Προσυνεντευξιακή πορεία του συνεντευκτή

γ. Η συνεντεύξη αρχίζει

B. Φάση Ανάπτυξης

α. Σειρά γεγονότων

β. Βάθος

Γ. Τελική Φάση

α. Τεχνικές που χρησιμοποιούνται για τη λήξη

β. Περίληψη και διάλογος μετά τη συνέντευξη

γ. Σημειώσεις

δ. Ανακεφαλαίωση και εκτίμηση

ε. Καταγραφή

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗΣ

1. Εισαγωγή

2. Σύντομη σκιαγράφηση των βασικών εννοιών της Συνέντευξης

3. Σύντομη σκιαγράφηση της διαδικασίας της Συνέντευξης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΠΕΡΙΛΗΨΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

1. Εισαγωγή
2. Συμπεράσματα
3. Προτάσεις - Εισηγήσεις

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗΣ

1.Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό παραθέτονται τα αποτελέσματα της βιβλιογραφικής μελέτης, τα οποία παρουσιάζονται με τη μορφή προτάσεων

2.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ

Λοιπόν μπορούμε να υποστηρίξουμε τα εξής :

1°.Η ορεινή Ελλάδα χρειάζεται μια ιδιαίτερη εθνική χωροταξική πολιτική και πρέπει ν' αντιμετωπίζεται συνολικά με σημαντικά και συνδεδεμένα μεταξύ τους προγράμματα σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, και να μην αντιμετωπίζεται με την ίδια πολιτική όπως η νησιωτική και πεδινή Ελλάδα.

2°.Η ορεινή φύση χρειάζεται άμεση προστασία, με την δημιουργία 15 νέων εθνικών Δρυμών και την αποτελεσματική φύλαξη των ήδη υπάρχόντων, γιατί δυστυχώς στην Ελλάδα , προστατεύεται μόνο το 0,53% της εδαφικής μιας επικρατείας (έναντι, κατά μέσο όρο, 8-10%στις άλλες (Ευρωπαϊκές χώρες)και γιατί ολόκληρες γεωγραφικές ενότητες, (όπως π.χ. η Θεσσαλία, η Θράκη, η Πελοπόννησος και τα νησιά του Αιγαίου) δεν έχουν καμία προστατευόμενη περιοχή.(Σπανού,1995.σελ.116)

3°.Παράλληλα με τη προστασία της ορεινής φύσης, χρειάζεται να προστατευθούν και να αναπτυχθούν και οι

ντόπιοι πληθυσμοί, με την ανάπτυξη ήπιων οικονομικών δραστηριοτήτων και με τη προστασία της πολιτισμικής τους κληρονομιάς, σύμφωνα με τις καταστατικές αρχές, της χάρτας για τις ορεινές περιοχές του Συμβουλίου της Ευρώπης και των ψηφισμάτων για τα βουνά του ΟΗΕ (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1995, σελ. 132)

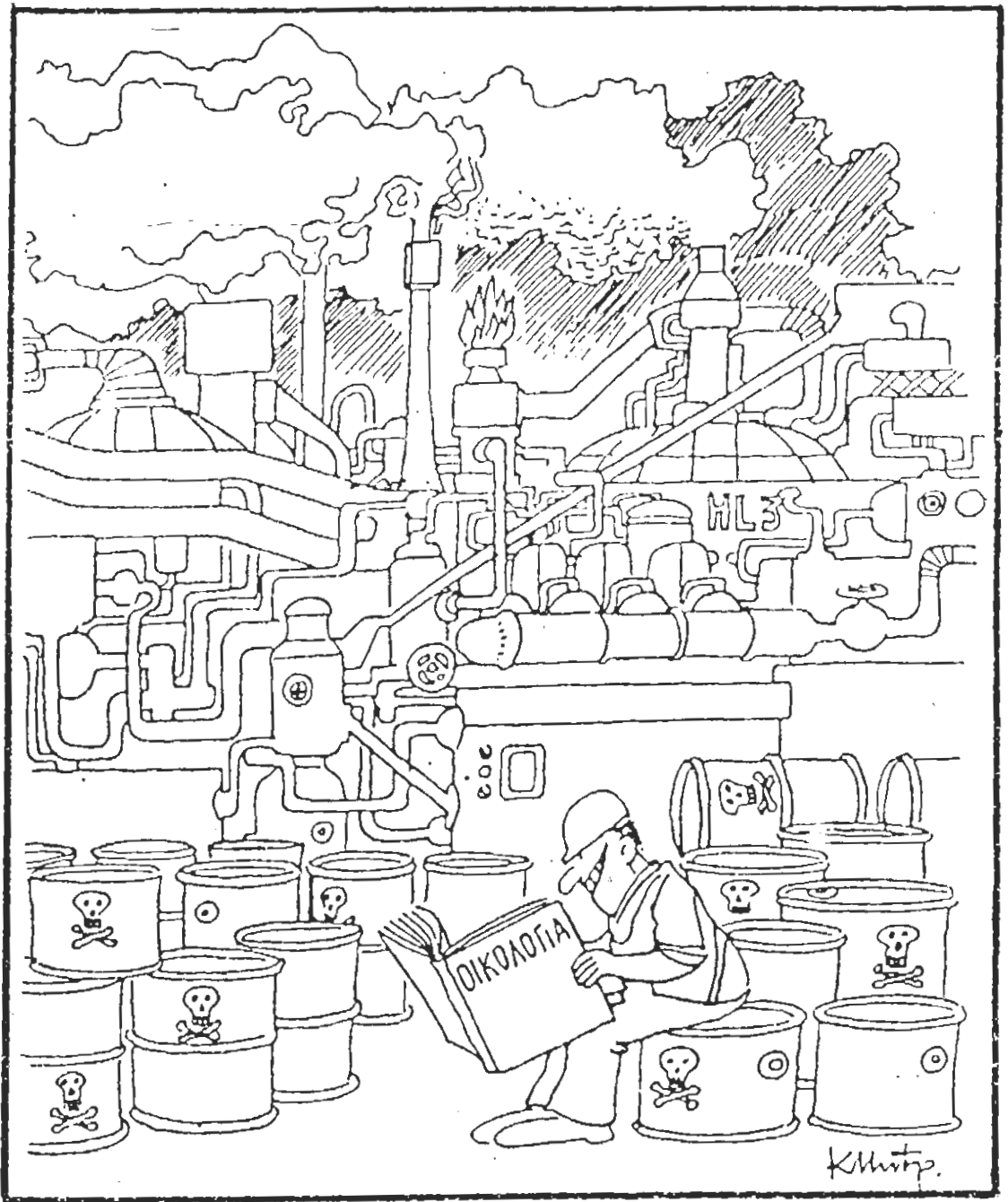
4°. Η πιο κατάλληλη δραστηριότητα για την προστασία της φύσης και για την επιβίωση των ντόπιων πληθυσμών είναι ο ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, ο οποίος πρέπει όμως να βασιστεί σε συνθήκες αυτό ανάπτυξης, και όχι σε συνθήκες εξάρτησης. Μόνο έτσι θα μπορέσουμε και οι τοπικές κοινωνίες να επωφεληθούν και τα κέρδη τους να ανακυκλωθούν στις ίδιες χωροταξικές ενότητες, αλλά και η φύση να επιβιώσει και να προστατευθεί αφού το κίνητρο θα είναι πολύ ισχυρό για τους κατοίκους των περιοχών όπου η φύση προστατεύεται.

5°. Πέρα από του κλασικού τύπου προστατευτισμό, υπάρχει και η έννοια της ιερότητας των βουνών, τα οποία έπαιξαν διαχρονικά τον ρόλο του καταφύγιου για τον Ελληνισμό, αφ' ετέρου Δε τον τόπο λατρείας των προγόνων μας και γι' αυτό θα πρέπει να προστατευθούν και όχι μόνο εξαιτίας της άγριας και πλούσιας φύσης που διαθέτουν.

Η ανάπτυξη μιας ορεινής περιοχής (οικονομικής, πολιτιστικής, τουριστικής κ.τ.λ.) μπορεί να γίνει σε συνάρτηση με την ανάπτυξη των γειτονικών περιοχών, την περιφερειακή ανάπτυξη και κατ' επέκταση την εθνική ανάπτυξη. Η πληθυσμιακή δυναμικότητα μιας περιοχής, η μορφολογία και η σύσταση του εδάφους, ο υδάτινος και ο ορυκτός πλούτος, το φυσικό περιβάλλον, η συγκοινωνιακή σύνθεση και επικοινωνία, η αρχαιολογική, πολιτιστική και ιστορική κληρονομιά, είναι στοιχεία και προϋποθέσεις που καθορίζουν την ανάπτυξη.

Βέβαια οι κυβερνητικές επιλογές, οι προγραμματισμοί και οι χρηματοδοτήσεις των έργων

ανάπτυξης είναι καθοριστικές αλλά και οι παρεμβάσεις των κατοίκων μιας περιοχής μέσα από θεσμοθετημένους φορείς με επικεφαλής την τοπική αυτοδιοίκηση, μπορούν όχι μόνο να επηρεάσουν τις κυβερνητικές επιλογές αλλά να καθορίσουν το είδος της ανάπτυξης μιας συγκεκριμένης περιοχής. Μ' αυτό το σκεπτικό σε καμία περίπτωση δεν μπορούμε να φανταστούμε αυτόνομη και ουσιαστική ανάπτυξη. Τα όποια κοινωφελή έργα κ.τ.λ. στα πλαίσια μιας κοινότητας σίγουρα βελτιώνουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων του χωριού αλλά δεν είναι αυτά η ανάπτυξη της περιοχής. (Καρακώστας, 1995, σελ. 54)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

1. Εισαγωγή

Η μελέτη αυτή αναφέρεται στην ορεινή ανάπτυξη με παράλληλη διατήρηση του περιβάλλοντος μέσα από μια πολιτική ανάπτυξη. Το να υποστηρίζεται η οικολογία σαν ιδέα θεωρώ ότι δεν αρκεί ώστε να ανατραπεί η καταστροφική πορεία της γης μας. Χρειάζεται να ευαισθητοποιηθούμε περισσότερο. Πιθανόν να είναι απαραίτητη και η προσέγγιση των ορεινών κατοίκων που αδυνατούν να ενημερωθούν για την σημαντικότητα της «ιδιοκτησία τους» και στο πόσο επηρεάζουν τις αλυσίδες των οικοσυστημάτων όταν επιδιώκουν να «καλυτερέψουν» τον τρόπο ζωής τους χωρίς να υπολογίζουν τον παράγοντα φύση.

Πριν ξεκινήσω αυτή τη μελέτη είχα αναρωτηθεί πολλές φορές, για το τι τελικά φταίει και ο κόσμος μας βαδίζει τόσο αβέβαια. Τα καλοκαίρια παρακολουθούμε από τα Μ.Μ.Ε. τις καταστροφές των δάσων πληροφοριακά, χωρίς να δίνεται το πραγματικό μέγεθος της καταστροφής με όλες τις συνέπειες για την ύπαρξη μας. Μολύνονται οι θάλασσες από πετρελαιοφόρα αλλά και πάλι υπάρχει η πραγματική έλλειψη ^{ή από φόρμας} του κινδύνου. Για να μην μιλήσω για τις ξαφνικές εμφανίσεις λατομείων που «κατατρώνε» ολόκληρους όγκους από βουνά, μεταβάλλοντας το κλίμα της περιοχής. Η άγνοια ακόμα μια φορά σε αυτή την περίπτωση γίνεται αισθητή αφού ο κόσμος αγνοεί

τις αναγκαστικές μεταβολές που προωθεί ένα τέτοιο φαινόμενο.

Η ευθύνη του ανθρώπου προς την φύση και προς τον επόμενο άνθρωπο είναι μεγάλη και είναι ανάγκη να γίνει συνείδηση σήμερα, ώστε η Γη να εξακολουθήσει να υπάρχει σαν βιώσιμος πλανήτης με προϋποθέσεις εξέλιξης και επιβίωσης.

2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΚΑΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΚΙΝΗΤΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ

Η προτεινόμενη κινητή μονάδα για να συσταθεί πιθανόν να συναντήσει ορισμένες δυσκολίες όμως θα προσφέρει σημαντικά στην επίλυση των οικολογικών τοπικών προβλημάτων της ελληνικής ορεινής επαρχίας έτσι ώστε να καταφέρει να φέρει φως στο σκοτάδι, και μέσα απ' την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση να οδηγήσει τους κατοίκους στην ανάληψη διαφόρων δραστηριοτήτων που έχουν να κάνουν με την περιβαλλοντικής τους ανάπτυξης. Για το λόγο αυτό πιστεύουμε ότι είναι ανάγκη να οργανωθεί ο θεσμός ιδιαίτερα στις λιγότερο ευνοημένες περιοχές.

- Με βάση όσα αναφέραμε παραπάνω για την κινητή μονάδα μπορούμε να κάνουμε τις παρακάτω επισημάνσεις:

Η προσπάθεια θα πετύχει εφόσον υπάρχει κεντρικός σχεδιασμός με αποτέλεσμα η ανάπτυξη να γίνει ενιαία και συντονισμένη. Η κινητή μονάδα θα εξυπηρετεί ένα εύρος πολιτών από τη σχολική έως τη γεροντική ηλικία. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να προσεγγίζουμε με διαφορετικούς ^{τρόπους} την κάθε ηλικία γι' αυτό θα πρέπει να

υπάρχει ένα ευρύ φάσμα μέσων προσέγγισης. Για να γίνει αυτό πραγματικότητα θα πρέπει:

- Να στελεχωθεί η κινητή μονάδα με καλά ειδικευμένο προσωπικό

- Να προνοείται έγκαιρα η αντικατάσταση των παλαιών αυτοκινήτων με καινούρια

- Να είναι όσο γίνεται πιο λειτουργικά τα οχήματα με τις προδιαγραφές που έχουμε ήδη αναφέρει.

- Να εμπλουτιστεί η μονάδα με μια ποικιλία μέσων και να μηχανοργανωθούν οι συλλογές των δανειστικών βιβλίων .

- Δεδομένου ότι πολύ μεγάλος αριθμός αυτών θα χρησιμοποιηθούν και απ' τους μαθητές θα πρέπει να επιδιωχθεί και να επιτευχθεί καλύτερη συνεργασία με τις ενώσεις δασκάλων και καθηγητών.

- Να υπάρχει συνεργασία μεταξύ της κινητής μονάδας, των τοπικών φορέων αλλά και του υπουργείου όπου θα υπάγεται.

- Το ειδικευμένο προσωπικό αναλαμβάνει εξ' ολοκλήρου την οργάνωση όπως και την ευθύνη για τον εμπλουτισμό των συλλογών τους, την έκδοση προγράμματος κίνησης τους, την διοργάνωση των ομιλιών, προβολών, εκθέσεων βιβλίων κ.α.

- Η κατάλληλη χρησιμοποίηση των τοπικών μέσων μαζικής ενημέρωσης μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στην παρουσίαση του έργου της κινητής μονάδας, την ενημέρωση και παρότρυνση του κοινού για την αξιοποίηση της.

- Πρέπει να υπάρξει σωστή πολιτική στην ανάπτυξη της μονάδας και το έργο των φορέων να μην είναι αποσπασματικό και αλληλοκαλυπτόμενο αλλά να προωθεί την πρωτοβουλία αυτή.

Η διαδικασία της αξιολόγησης του έργου της κινητής μονάδας πρέπει να βασίζεται σε λεπτομέρεια και ακριβή στατιστικά στοιχεία και να επαναλαμβάνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Η αξιολόγηση των υπηρεσιών της

κινητής μονάδας παρέχει τη δυνατότητα εξέτασης της ανταπόκρισης του κοινού και την αποτελεσματικότητα της όλης προσπάθειας. Οι αυτοματοποιημένες λειτουργίες της κινητής μονάδας, όπου αυτές είναι δυνατές, διευκολύνουν τη συλλογή αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων. Τα βασικότερα στοιχεία που πρέπει ν' αναζητούνται για την αποτελεσματικότερη αξιολόγηση είναι τα παρακάτω:

Εκπολιτιστικοί σύλλογοι, κοινωνικά κέντρα, γηροκομεία, σχολεία κ.α.

Κατηγορίες αναγνωστών \ ενδιαφερόμενων σε σχέση με τον πληθυσμό της κάθε κοινότητας.

Κατηγορίες βιβλίων και οπτικοακουστικού υλικού που δανείζονται

Πολιτιστικές δραστηριότητες που οργανώνονται απ' την κινητή μονάδα

Ελλείψεις υλικού που ζητείται

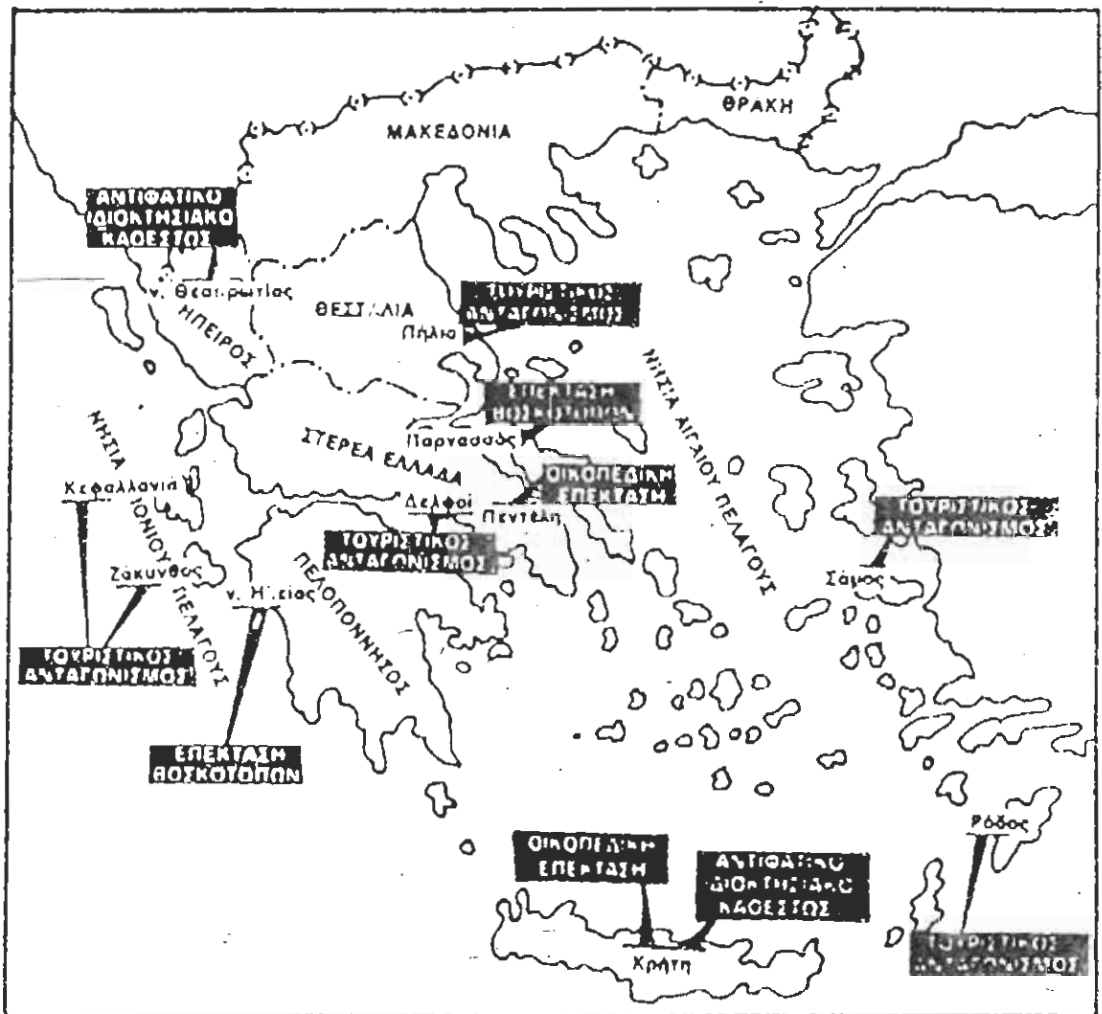
Στοιχεία για τα οχήματα: χιλιομετρικές αποστάσεις, έξοδα καυσίμων και συντήρησης κ.τ.λ.

Ανταπόκριση και βαθμός ικανοποίησης των χρηστών της κινητής μονάδας

Άλλες παρατηρήσεις.

Η τακτή αξιοποίηση των στατιστικών αυτών στοιχείων δίνει αφενός μεν την εικόνα της παρούσας λειτουργίας της κινητής μονάδας αφετέρου δε τη δυνατότητα επαναπροσδιορισμού των στόχων της.

Η συγκέντρωση και η επεξεργασία των στοιχείων αυτών στέλνεται στο εκάστοτε υπουργείο ή κεντρική υπηρεσία και δίνει τη δυνατότητα χάραξης της πολιτικής στο θεσμό της κινητής μονάδας ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης των ατόμων ορεινών περιοχών.

Μερικές από τις αιτίες των πυρκαγιών στην Ελλάδα

3. ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΟΣΩΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η χαμηλή προτεραιότητα που δίνεται στην περιβαλλοντική πολιτική καθρεφτίζεται καθαρά στις αντίστοιχες δημόσιες δαπάνες. Οι περιβαλλοντικές δαπάνες παραμένουν στην Ελλάδα σε χαμηλά επίπεδα, σε σύγκριση με τις δαπάνες άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Κατά τα τελευταία τα οικονομικά κίνητρα τείνουν ν' αποκτήσουν σημαντικότερη θέση μεταξύ των εργαλείων της περιβαλλοντικής πολιτικής σε συνδυασμό με τα παραδοσιακά ρυθμιστικά μέσα. Η κυβέρνηση μέχρι σήμερα διαθέτει σαν κύριο χρηματοδότη των περιβαλλοντικών προγραμμάτων μέσω του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων- το οποίο στην πραγματικότητα χρηματοδοτείται από κοινωνικούς πόρους. Η επιθυμία υποστήριξης των βιομηχανικών δραστηριοτήτων την οδηγεί να αναλάβει το βάρος της περιβαλλοντικής πολιτικής, αποφεύγοντας να επιβάλλει αυστηρούς όρους στον ιδιωτικό τομέα. Στην πραγματικότητα ωστόσο το περιβάλλον είναι πολύ συχνά απλώς μέσο εξυπηρέτησης των στόχων άλλων να ενισχύσουν την απασχόληση, με την αύξηση ζήτησης εργασίας που δημιουργούν οι εργολάβοι δημοσίων έργων και με τον προγραμματισμό της πρόσληψης προσωπικού.

Η διαμόρφωση της περιβαλλοντικής πολιτικής αντιμετωπίζει γενικότερα πολλές δυσκολίες. Ένα πρώτο επίπεδο δυσκολιών βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με το διατονικό χαρακτήρα της που απαιτεί σφαιρικότητα, ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής παραμέτρου στις ποικίλες τομεακές πολιτικές και στη στενή δημιουργική

συνεργασία. Οι συνέπειες της περιβαλλοντολογικής πολιτικής απορρέουν από επικαλύψεις αρμοδιοτήτων μεταξύ των διαφορών υπουργείων που λίγο επιθυμούν την συνεργασία. Ταυτόχρονα τα περιβαλλοντικά θέματα αντιμετωπίζονται απλώς διαχειριστικά με αποσπασματικό και τμηματικό τρόπο.

Η σημαντικότερη πάντως φάση της περιβαλλοντικής πολιτικής είναι αυτή της υλοποίησης. Δηλαδή το μεγαλύτερο μέρος της κρίνεται αφού ψηφιστούν νόμοι και ληφθούν αποφάσεις. Αυτό αφορά τόσο την ικανότητα της διοίκησης να εφαρμόσει όσο και να παρακολουθήσει και να ελένξει την εφαρμογή και συμμόρφωση προς τις αποφάσεις της. Από την άλλη πλευρά η κοινωνική κινητοποίηση, αν και αυξανόμενη είναι ακόμα ανεπαρκές και ανίκανη να αναγάγει την περιβαλλοντολογική συνείδηση σε νέα μορφή κοινωνικού - και ακόμη περισσότερο- δημόσιου συμφέροντος που θα έπρεπε να εκπροσωπείται στα κέντρα λήψης των αποφάσεων. Εν απουσία της κοινωνικής πίεσης, δεν εκπλήσσει ε'ότι οι νόμοι δεν εφαρμόζονται αφού στο στάδιο της υλοποίησης γίνεται δυνατή η ανατροπή των σημαντικότερων ρυθμίσεων, συχνά με τη μέθοδο της αδράνειας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.

Ανακοινώσεις - ΕΠΙΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Υποδείγματα επικοινωνίας με τους ενδιαφερόμενους της κινητής μονάδας

1) Προς την κοινοτική αρχή

Με ευχαρίστηση σας πληροφορούμε ότι η κινητή μονάδα προγραμματίζεται να επισκέπτεται κάθε μήνα το χωριό σας. Για να έχουμε καλύτερα αποτελέσματα αυτής της δραστηριότητας μας που μοναδικό στόχο έχει να δώσει στους κατοίκους της κοινότητας σας την ευκαιρία να ευαισθητοποιηθούν και να ενημερωθούν σε θέματα που αφορούν το περιβάλλον, ζητούμε τη συνεργασία σας στα πιο κάτω θέματα:

α) Να βοηθήσετε έτσι ώστε να τεθούν βάσεις συνεργασίας μεταξύ της κοινοτικής αρχής προκειμένου να εξερευνηθούν τρόποι καλύτερης χρήσης της περιοδεύουσας μονάδας από τους κατοίκους της κοινότητας σας.

β) Να μας υποδείξετε ένα αξιόπιστο πρόσωπο, που να αποτελεί σύνδεσμο της κινητής μονάδας με την κοινότητα σας. Το πρόσωπο αυτό θα το κρατούμε ενήμερο για τις επισκέψεις μας και το εφοδιάζουμε με διαφημιστικό υλικό της μονάδας. Θα αναμένουμε από τον εκπρόσωπο σας να είναι παρών στις επισκέψεις της μονάδας και να μας ενημερώνει για τυχόν παραλείψεις ή αλλαγές που κατά τη γνώμη σας του είναι ανάγκη να γίνουν για την καλύτερη εξυπηρέτηση του κοινού.

Ευχαριστούμε εκ των προτέρων για την συνεργασία σας.

2) Προς τους κατοίκους Κοινοτήτων

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Την ... θα επισκεφτεί τα χωριά μας και θα συνεχίσει να μας επισκέπτεται κάθε μην την ίδια μέρα και ώρα, κινητή μονάδα που θα μας ενημερώνει και πληροφορεί σε θέματα σχετικά με το περιβάλλον. Η μονάδα αυτή περιέχει οπτικοακουστικά μέσα, βιβλία, καθώς επίσης και επιστημονικό προσωπικό που θα καλύπτουν τις απορίες μας σχετικά με το περιβάλλον.

Ο κάθε κάτοικος μπορεί να δανείζεται εντελώς δωρεάν βιβλία που τον ενδιαφέρουν, και αφού το διαβάσει, θα μπορεί να τα επιστρέψει για να παίρνει άλλα κατά την επόμενη επίσκεψη στη μονάδα. Σίγουρα ο καθένας μας θα βρει βιβλία και άλλα έντυπα και μη υλικό στη μονάδα που τον ενδιαφέρουν. Ας χρησιμοποιήσουμε λοιπόν αυτά τα μέσα για να ενημερωθούμε για το περιβάλλον, να εμπλουτίσουμε τις γνώσεις μας και να μπορέσουμε να πετύχουμε όλη μαζί την ανάπτυξη του τόπου μας.

Πιστεύω ότι όλοι μας θα ωφεληθούμε από τη θαυμάσια αυτή ευκαιρία που μας παρέχεται και μάλιστα χωρίς καμία οικονομική επιβάρυνση.

3) Προς τους αναγνώστες που καθυστερούν την επιστροφή βιβλίων ή άλλων εντύπων

Από τα στοιχεία που έχουμε στα χέρια μας φαίνεστε χρεωμένος /η με τα πιο κάτω βιβλία, τα οποία δανειστήκατε από την κινητή μονάδα και έπρεπε να τα επιστρέψτε μέχρι ...

α.α.	Συγγραφέας	Τίτλος	Τιμή
...
...

Σας παρακαλούμε πολύ, για να μας βοηθήσετε να σας εξυπηρετούμε καλύτερα και για ν' αποφύγετε πρόσθετες ταλαιπωρίες επιστρέψτε τα βιβλία στην κινητή μονάδα κατά την επόμενη επίσκεψη της στην κοινότητά σας στις ... ημέρα ... ώρα ...

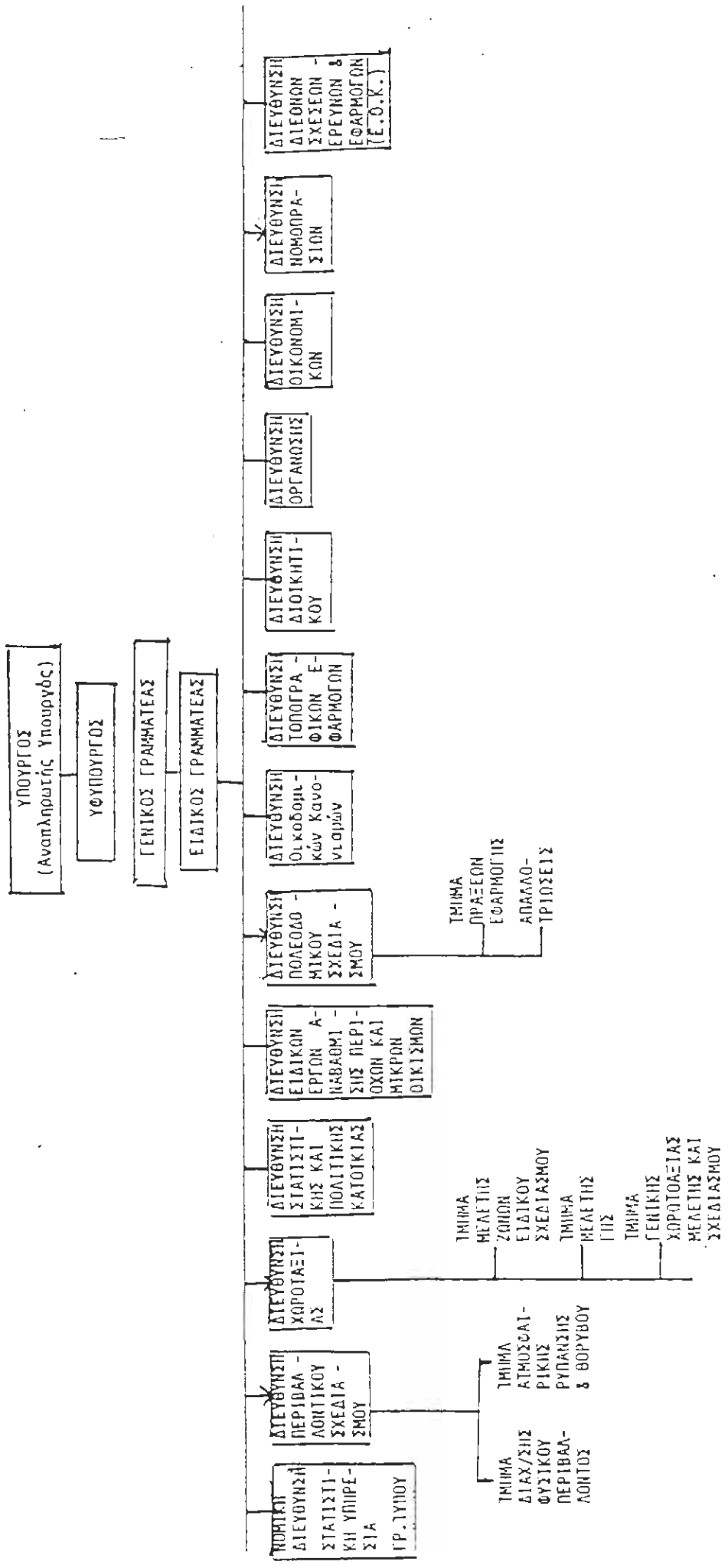
Σε περίπτωση που παρ' ελπίδα τα βιβλία έχουν χαθεί ή καταστραφεί παρακαλείσθε να πληρώσετε την αξία τους, όπως αναφέρεται πιο πάνω.

Πάντα στη διάθεσή σας,
Ο βιβλιοθηκάριος \ κ. λ.
της κινητής μονάδας

Ορχαιοχρυσάτα. - Σκεδιοχρυσάτα.

ΠΑΤΡΑ 24.3.1989
Συνεργασία με κ. Σπυρόπουλου
του Τμήματος Διαχείρισης
Φ.Περιβάλλοντος ΥΠΕΧΩΔΕ

Υ Π Ο Υ Ρ Γ Ε Ι Ο
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ - ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ - ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΥΠΕΧΩΔΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
↓
ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΣ
↓
ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΤΟΥΣ ΑΦΟΡΑ ΕΝΑ ΘΕΜΑ

Σχέση Κοινωνικής Εργασίας - Οικολογίας

ΓΝΩΣΗ - ΔΡΑΣΗ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

- Ο άνθρωπος ως κοινωνικό και ψυχοσωματικό
- Η προσέγγιση της κοινωνικής εργασίας με κάθε άτομο και οικογένεια.
- Η σημασία της υποστήριξης που μπορεί να δοθεί στην διαδικασία στο χώρο της κλίμακας του ατομικού και οικογενειακού έμφυτου και συμπεριφορικού και ψυχολογικού ατόμου.
- Συνολικότερη άποψη της σχέσης που αλληλεπιδρά με άλλους, ομάδες, κοινωνία.
- Η προσέγγιση ατόμων ομάδων που πλητύνονται με την προετοιμασία της εργασίας του κοινωνικού λειτουργού και ομάδων.
- Η προσέγγιση της κοινωνικής εργασίας με τον άνθρωπο με άμεση αναφορά στο χώρο της φύσης και την κοινωνική δράση.

ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ

- Η σχέση των οικολογικών διαδικασιών και λειτουργιών - δράσεων, κινήσεων.
- Η σημασία της αλληλεπίδρασης και της ύψους, φέρει της επιρροές της κάθε μιας.
- Την θέση της λαβώνοντας στοιχεία της ηλικίας και συντάξεως του ισχυρού ή ασθενή της συντάξεως και συντάξεως της ηλικίας ως ζώοντα.
- Επανεξέταση του κατασκευασμένου πορίσματος σχετικά προς την άποψη και της επίδρασης του στις αλλαγές κοινωνικών επιπτώσεων για την αλληλεπίδραση.
- Η σχέση των διαταραχών στα οικοσυστήματα και η σχέση για τη συντήρηση.
- Οι συνέπειες της παραγωγής των άμεσων παραγόντων εκκρίσεων και επανένταξη της άμεσης παραγωγής τους και του (επιπέδου).
- Το σύνθετο του όλου και οι επιπτώσεις στις ανθρώπινες σχέσεις που διατηρούν τους έσοδους τους άλλων. Η σχέση των ανθρώπων με την σχέση το έδαφος είναι που διαδραματίζεται η διαδικασία της αλληλεπίδρασης αλλά και οι επιπτώσεις της παραγωγής τους.

Σχέση Κοινωνικής Εργασίας - Δικονομία

ΑΞΙΕΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

- Η αξία και το ανεκπλήρωτο κάθε ατόμου, αλλαγές ή κοινότητα.
- Η αυτονομία και συμμετοχή ατόμων αλλαγών και κοινωνικών διαπραγματεύσεων και κοινωνικών αλλαγών.
- Η αυθόρμητη συνείδηση, δυνατότητα και ούτως διαπεράσιμη προσέγγιση, ελεύθερος και φυσικός συνύπαρξος και φυσικότητας ενοποίησης.

ΑΝΘΡΩΠΟΚΕΝΤΡΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ

ΔΙΕΥΡΥΞΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΟΚΕΝΤΡΙΚΟ ΠΡΟΣ ΤΟ ΒΙΟΚΕΝΤΡΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΜΕ ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ ΕΠΙΒΛΑΣΤΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΕΚΤΑΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΟΡΙΩΝ ΤΩΝ ΣΥΝΟΝΣ ΚΑΘΕ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕ ΤΟ « ΟΝΟΜΑ »

ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ

- Η αξία κάθε άντρα, οικογενειακής και κοινωνικής
- Η αξία του συνόλου των βιοτικών και εθνοτικών παραχόντων της « ζωής » - της.
- Η αξία της ζωής ως ενόσθου και υπερβιολογικού κέντρου « ζωής ».
- Η αλληλεπίδραση του Σοβιετικού Πολύμορφου και της εσωτερικής της ζωής και του ποικίλου των κέντρων της ζωής της ως « ζωής ».

ΒΙΟΚΕΝΤΡΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ

ΔΙΕΥΡΥΞΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΟΚΕΝΤΡΙΚΟ ΠΡΟΣ ΤΟ ΒΙΟΚΕΝΤΡΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΜΕ ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ ΕΠΙΒΛΑΣΤΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΕΚΤΑΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΟΡΙΩΝ ΤΩΝ ΣΥΝΟΝΣ ΚΑΘΕ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕ ΤΟ « ΟΝΟΜΑ »

ΤΟΧΥΔΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΕΖΑ.

- Ώχινικές « ανιχνεύσεις » των αναστήσεων και διατύπωσης της κατεύθυνσης της κοινότητας - της ψευδοποίησης.
- Ώχινικές επικοινωνίες ελεγχόμενων κοινοτήτων και ευνοϊκότερης σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος.
- Αναστήσεων νέων μεθόδων εκπαίδευσης » και παλαιότερης κοινότητας σε περίοδοι θύλακα.
- Ώχινικές προσέγγισης της ευθύτητας.
- Ώχινικές κοινοτικές Δράσεις και της συλλογικής ζωής των κοινοτήτων ευχρηστών.
- Ώχινικές αξιολογήσεις.
- Προσέγγιση « ανιχνεύσιμες » για τις ευκαιρίες ελεγχόμενου και ελεγχόμενου ευνοϊκού είδους.
- Ώχινικές ανιχνεύσιμες και ελεγχόμενες που είναι κοινότητες.
- Ελέγχος και η υλοποίηση ανιχνεύσιμων όταν παρατηρείται βλάβη δικαιοσύνης ποιότητας ζωής.

Διεύρυνση αυτών δοτών και από τη λειτουργία σε λειτουργία.

Αύτην κρίτικη ανάλυση » και δοτών » χωρών « Βορρά - Νότου ».

Από την έρευνα σε ^{τοπικά} χαρακτηριστικά

Από την υποστηρικτική - στην ελεγχόμενη που μετέχει ανιχνεύσιμη. που βασίζεται στην διερεύνηση της ανιχνεύσιμης ανιχνεύσιμων ελεγχόμενων ελεγχόμενων των ελεγχόμενων των ελεγχόμενων ελεγχόμενων.

Η ελεγχόμενη ελεγχόμενα τους ελεγχόμενες και ελεγχόμενες τις ελεγχόμενες.

Η ανιχνεύσιμη στην ανιχνεύσιμη και οι ανιχνεύσιμη

Οι ελεγχόμενες ελεγχόμενες ελεγχόμενες σε ελεγχόμενες

και ελεγχόμενες και ελεγχόμενες και ελεγχόμενες

ελεγχόμενες ελεγχόμενες ελεγχόμενες και ελεγχόμενες

ελεγχόμενες και ελεγχόμενες και ελεγχόμενες

Κατάλογοι οργάνωσεων

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

(Τα στοιχεία για τις οικολογικές οργανώσεις προέρχονται από το ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ 1987, έκδοση της Εναλλακτικής Κίνησης Οικολόγων (ΕΚΟ) και της Οικολογικής Κίνησης Θεσσαλονίκης)

Πολιτική οικολογία

Αργολική Οικολογική Εταιρεία

(ΑΡ.Ο.Ε.Τ.)

Φιλιππώνος 2, 21200 Άγιος
0752 24 541 - 27 907

Εναλλακτική Κίνηση Οικολόγων (ΕΚΟ)

Ισσυρών 10, 114 71 Αθήνα

01/38 41.268, 80.75.762

Ένωση για την Ποιότητα της Ζωής
(Ε.Π.ΟΙ.ΖΗ)

Κρησιού 149 151 Χαλλιθία,

01/95 83.355 - 95 89 878 - 95 82 584

Κέντρο Οικολογικής, Περιβαλλοντικής
και Εναλλακτικής Πληροφόρησης

Σιδηροδρομίου 35, 106 80 Αθήνα,

01, 36 36 061

Κίνηση Εναλλακτικών Οικολόγων
Βιολογικού Αθηνών

Πατισσολιάσα 42, 173 43 Αγ. Δημητρίου,

01/97 34 604

Οικολογική Δηματική Κίνηση

Ελευσίνιας

Α. Έθν. Αντιστάσεως 99, 19200 Ελευσίνα

01/55.45.528 - 55.42.217

Οικολογική Εναλλακτική Ομάδα Κιλκίς

2ης Ιουνίου 218, 61100 Κιλκίς

0341/22 535

Οικολογική Κίνηση Βόλου

Ανθ. Γαλή 23, 37300 Αγρία - Βόλος

0421/92 055 - 31 408 - 28 757 -

39 028 - 27 877

Οικολογική Κίνηση Θεσσαλονίκης

Π. Μετα 19, 546 22 Θεσσαλονίκη,

031/231 088 - 843 143 - 543 855

Οικολογική Κίνηση Λαμίας

Βασσαράκη 31, 35100 Λαμία,

0231/26 790 - 24 043 - 31 213

Οικολογική Κίνηση Λαρίσας

Καλαοκωρώνη 59, 412 23 Λαρίσα,

041/229 662 - 252.300

Οικολογική Κίνηση Εσθής

Οδύ επεκταμένη 14, 14 51 6, 67100

Εσθή, 0541/20 370 - 21 043 - 26.473

- 29 927

Οικολογική Κίνηση Πάτρας

Λευκώσας 54-56, 264 41 Πάτρα,

061/429 286

Οικολογική Κίνηση Πετραΰπιας

Χρυσή Σιμωνής 159, 132 31 Πετραΰπια,

01/50 10 021 - 50 25 220

Οικολογική Κίνηση Σερρών

Γαλαξιδίου 19, 62100 Σέρρες,

0321/64 554

Οικολογική Κίνηση Τρικάλων

Ληκάτα 11, 42100 Τρίκαλα,

0431/21 862 - 29 765 - 21.382

Οικολογική Ομάδα Δάσους Χαϊδαρίου

Ζωστή 11, 124 62 Δάσος Χαϊδαρίου,

01-58 10 589 - 58 11 944 - 58 12.817

Οικολογική Ομάδα Δραπετσώνας

Αριστοτέλους 118, 286 48 Δραπετσώνα,

01/43 22.148

Οικολογική Ομάδα ΤΕΙ Κορνηπιού

36100 Κορνηπιού, 0237/24 217

Οικολογική Ομάδα Λαγκαδίων

Δαγα Μαρία, 220 03 Λαγκαδία

0341/22 535

Οικολογική Ομάδα Μεγαλόπολης

Δημητρακοπούλου 1Α, 22200 Μεγαλό-

πολη, 0791/24 368 - 22 012 - 22 834

Οικολογική Ομάδα (Ιχθυολόγων) ΤΕΙ

Μεσολογγίου

Οδός Μανας - Οικία Λαμπού Ρήγα,

30200 Μεσολογγί, 01/28 28 658 -

46 32.978

Οικολογική Ομάδα Πάτρας

Φιλαρμονίας 39-41, 262 21 Πάτρα,

061/278.388 - 320 623

Οικολογική Προσέμβαση Χανίων

Επινθουάδου 18, 73100 Χανιά

0821/41.422 - 22.277 - 87-111

Οικολογική Πρωτοβουλία

Αλεξάνδρουσάλης

Μοσχονόων 4, 68100 Αλεξάνδρουσαλη,

0551/24 222 - 20 366

Οικολογικά Εργαστήρια

Ευμ. Μπενάκη 146, 114 73 Αθήνα

01/38 16.382

Περιοδικό «Αυτό» - Αυτονομία
Δημοτική Κίνηση Λαρίσας
Καύμα 34, 412 23 Λαρίσα, 041/255 554
· 252.790

Φίλοι της Γης / Friends of the Earth
- Greece
Χανσφι 31, 163 43 Ηλιούπολη,
01/99 23 791 · 0299/54 141

Προστασία περιβάλλοντος

Αναπτυξιακός Σύλλογος Χάρτου
Χάρτι Αργαλαστής 37006 Πηλίο,
0423/65.351 · 65 306

Ένωση Αυτοδιδυτών Θεσσαλονίκης
Οικολογικό Τμήμα
Μακιδόννας 28, 564 42 Θεσσαλονίκη,
031/837.225

Επιτροπή για τη διάσωση
περιβάλλοντος
Ν. Πλαστήρα 15, 151 21 Πειραιά,
01/80,21 603 · 27.99 033

Εταιρία Μελέτης Προβλημάτων
Εφημ. «Πορευθείσα»
Χ. Μουκα 1, 50100 Καζάνι,
0461/34 691

Επιτροπή Πολιτών Παλαμιάδας για
την προστασία του περιβάλλοντος
Τραπεζοδρόμος 1, 50200 Παλαμιάδα,
0463/24 515 · 28.955 · 23 741 · 24 362

Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος
Στείας
Φαίωγκ 56, 72300 Σιγιάτα Κρήτης,
0842/23 809

Ε.Ρ.Υ.Ε.Α. (Εταιρία Έρευνας και
Έλεγχου Ρυπανσεως υδάτων -
εδάφους - αέρος)
Ειναφώντας 14, 118 57 Αθήνα,
01/32.43 534

Εταιρία Προστασίας Ταπίου και
Φυσικού Περιβάλλοντος Πατρών
Αν. Νικολάου 67-69, 262 21 Πατράς,
061/223.791 · 272 877

Κέντρο Έρευνας Ζαναρτίου
Σιδη 4, 454 44 Ιωάννινα, 0661/ 32 686
22 555

Κίνηση Προστασίας Περιβάλλοντος
και Αναπτυξιακής Σταυρουπολεως
(ΚΙΠΠΑ)
Σταυρουπολη 57062 Έσφι,
0542/22 045

«Νέο Χρυσισο»
Κοπ. Χαράλα 13, 145 64 Χρυσισο,
01 30 71 505

Νομοσχιακή Επιτροπή Προστασίας
Περιβάλλοντος Ζακύνθου
Αγ. Χαράλαμπος · Πάριση 29100
Ζάκυνθος, 0695/23 986

Οικολογικός και Αλιευτικός Σύλλογος
Ορχομενού
32300 Ορχομενός, 0261/29 458

Οικολογική Επιτροπή Επιτοχής Νέστου
Κόμης 21, 64200 Χρυσοπηλιά
Κηβίλιας, 0591/24 334 · 22 821

«Οικολογική Ομάδα» του Συλλόγου
«ΜΕΑΣ» - Αρχιλακός
84400 Παρίς, 0284/21 380

Ομάδα Μελέτης Αγρινίων Βιοτοπων
Μελαίνικ 18, 47100 Άατα,
0681/26 226

Πανελλαδικό Οικολογικό Κίνημα
Εσμ. Μικρακή 18, 106 78 Αθήνα,
01 · 36 38 661

Πανελλήνιο Κέντρο Οικολογικών
Ερευνών - ΠΑ.ΚΟ.Ε.
Ισιμλίση 7, 115 27 Αθήνα,
01 · 77 70 198 · 77 52 050 · 77 52 022

Σύλλογος Προστασίας Περιβάλλοντος
Αλιβερίου
34500 Αλιβερίο, 0223/22 519

Σύλλογος Προστασίας Περιβάλλοντος
Ν. Ηρακλείου (ΣΠΕΝΗ)
Ισφιη Άμα · Λαχτριάς Ανθούρας
Ηράκλ 711 10 Ηράκλειο, 081 · 226 891 ·
281 693 · 223 325 · 235 656

Σύλλογος Προστασίας Περιβάλλοντος
Ν. Καβαλας
Παράλος Χρυσοπηλιάς 2, 65201
Καβαλας 051 · 224 310 · 224 670

Σύλλογος Φίλων Περιβάλλοντος
Καστοριάς
Νίκης 98, 52100 Καστοριά,
0467 23 793 · 29 446

Σύλλογος Προστασίας Περιβάλλοντος
Κέρκυρας
Σιδη 7, 49100 Κέρκυρα,
0661 35 125 · 38 632

Σύλλογος Προστασίας Περιβάλλοντος
Κορινθου
Κολλοπού 55, 20100 Κορινθός,
0741 23 582

Συνέσπασμος Προστασίας
του Κορινθιακού
Γ.Θ. 34 25100 Αίγινα, 0691/ 27 663

Φιλοσοφική Ένωση Αθηνών
Λεωνοκτιστηριου 77, 106 73 Αθήνα

Φίλοι της Γης Χανίων
8ης Δεκεμβρίου 9, 73100 Χανιά
-Φίλοι της Γης- Χίου
Γλυπτή 41, 82100 Χίος 0271 27.141 -
23 262 - 23 151

Ενώσεις επιστημόνων

Ελληνική Εταιρία για την προστασία
του περιβάλλοντος και
τις πολιτιστικές κληρονομίες
Βουκουρεστίου 36, 106 73 Αθήνα.
01/36 05 319

Ελληνική Εταιρία Προστασίας
της Φύσης
Νίκης 24, 105 57 Αθήνα.
01/32 24 944 - 32 25 285

Ελληνική Ζωολογική Εταιρία
ΤΘ 32 49, 102 10 Αθήνα

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία
ΤΘ 640 52, 157 01 Ζωγκιόφυ.
01/77 70 662 - 52 25 506 - 72.16 936

Ένωση Ελλήνων Οικολογών
Εργ. Πιπταγωγίας Άνω Γκιωνικής
Μετα (Μ.Μ.Κ. 75, 118 55 Αθήνα.
01-67 26 204 - 34 70 006

Ορνιθολογική Εταιρία Κύπρου
Καναρη 4 Στραβόλας 105 - Κύπρος

Πανελλήνια Χίνηση Δασολογών
Μενανόρου 39, 104 37 Αθήνα

Άγρια φύση

Ομάδα προστασίας της αγρίας ζωής
- Ορνιθολογική Εταιρία Β.Ε.
Π. Μιλα 13, 546 22 Θεσσαλονίκη.
031/231 008 - 936 390

Πρωταβουλία για τη σωτηρία
των εθνικών δρυμών
Σολωμού 29, 106 82 Αθήνα

Σύλλογος Πραυτταίης
Οπιπταγωγίας Χελωνής
Ηρώδοτου 34, 145 63 Κρήσια

Φυσιολογική Αντικυνηγετική
Πρωταβουλία
Βαυλίας 44, 105 57 Αθήνα
01/32 43 782 - 88 41 951 - 67 23 730

Ορειβάσια

Ελληνικός Ορειβατικός Σύλλογος
Αχαρνών
Κεντρική Πλατεία 16, 106 71 Αθήνα.
01/24 61 528

Ελληνικός Ορειβατικός Σύνδεσμος
(ΕΟΣ) - Αθηνών
11α Κηφισικής 2, 105 63 Αθήνα.
01 32 12 429

Ορειβασία περιαδικά -Ανάβυσσος-
Δραγαύμη 34, 115 28 Αθήνα.
01/72 15 405

Φυσική υγιεινή

Αντικυνηγετικός Σύλλογος
Σίνα 10, 103 72 Αθήνα, 01/43.18.050

Ομάδα Φυσικής Διατροφής
και Αφροακουστικής Ιατρικής
Μαυρομηδίου 16, 106 80 Αθήνα.
01/36 13 657

Ομάδα για μια Φυσική Ζωή
Σίνα 10, 108 72 Αθήνα.
01 36 33 131 - 36 18 712 - 36 41 164

Σύλλογος Φυσικής Υγιεινής Κύπρου
Πέρα Παιδι Λεμεσός Κύπρος

Σύλλογος Φυσικής Υγιεινής
Θεσσαλονίκης
Καμινιά 5, 546 31 Διοικητήρια Θεσ.
031-272 653

Σύλλογος Φυσικής Υγιεινής
Ναυου Σερρών
Κωσταπούλου 12, 61200 Σέρρες.
0321/24 913

Περιοδικά -Βιοθεραπεία-
Εκά. Διαπύρα
Χαρ. Τρικουπη 13, 106 78 Αθήνα.
01/36 24 889

Περιοδικά -Υγιεινή διατροφή
και σκίση-
Γραν. Λουιζιάκη 17, 164 52 Αιγάλεω.
01/89 51 472

Βιοκαλλιέργειες

Ομάδα Βιοκαλλιέργητων
Λευκών Ορέων 88, 152 34 Χαλανδρί

Σύλλογος Οικολογικής Γεωργίας
-Βιοκαλλιέργειες-
Κριού 149-151, 176 75 Καλλιθέα
01 95 83 355 - 95 89 878 - 94 29 495

Φοιτητική Αγροτική Εταιρία (Φ.Α.Ε.) -
Φοιτητικός Συνεταιρισμός Πατρών
Πανεπιστημιακής 26001 Πατρα.
061/991 074

Κατανάλωση

Ινστιτούτο Καταναλωτών ΙΝ.ΚΑ. -
 «Ένωση πολιτών»
 Μηλιώνη 8, 10673 Αθήνα. 01/36.12.845

Κέντρο Προστασίας Καταναλωτή -
 ΚΕ.Π.ΚΑ.
 Βασ. Ηριελλίου 36, 546 24 Θεσσαλονίκη.
 031/269.449

Σύνδεσμος Προστασίας Καταναλωτών
 Ρόδου «ΣΥΝΚΑ»
 Δ. Θεόδωρακη 18, 85100 Ρόδος

Οικολογικά έντυπα

Περιοδικά «Νέα Οικολογία»
 Μουρούτση 39, 10680 Αθήνα.
 01/36.19.837 - 36.31.759

Οικολογική Εφημερίδα
 Ισαύρων 10, 11471 Αθήνα.
 01/36.41.268 - 20.24.224

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

- Φύση και Οικολογία Τριμηνιαία έκδοση της Ελληνικής Φυσιολογικής Αντικυνηγετικής Προσβουλίας.
- Φυσικός Κόσμος Περιοδική έκδοση της Ένωσης Ελλήνων Φυσικών.
- On the edge Έκδοση του Jersey Wildlife Preservation Trust για την προστασία των απειλούμενων ειδών.
- Κατανάλωση και Περιβάλλον Περιοδική έκδοση του Ινστιτούτου καταναλωτών.
- WWF Reports Διμηνιαία έκδοση του WWF-World Wide Fund for Nature.
- CEE Report Περιοδική έκδοση του Center for Environmental Education των ΗΠΑ.
- Naturora Τριμηνιαία έκδοση του Κέντρου Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης του Συμβουλίου της Ευρώπης.
- Greenpeace News Τριμηνιαία έκδοση της Greenpeace Αγγλίας.
- Greenpeace Τριμηνιαία έκδοση της Greenpeace Ελλάδας.
- Φύση και Ζωή Τριμηνιαία έκδοση της Φιλοσοφικής Ένωσης Αθηνών.
- Greenpeace Examiner Τριμηνιαία έκδοση της Greenpeace USA.
- Greenpeace Τριμηνιαία έκδοση της Greenpeace Ισπανίας.
- The Siren Τριμηνιαία έκδοση του Oceans and Coastal Areas Programme of the UNEP.
- Η Φύσις Περιοδική έκδοση της Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας της Φύσεως.
- Ειδήσεις από το ελληνικό φυσικό περιβάλλον Έκδοση της Ελληνικής Εταιρείας Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης.
- Η παρέα του Μουσείου-Οι φίλοι Τριμηνιαία έκδοση των φίλων του Μουσείου Γουλανδών Φυσικής Ιστορίας.
- Ενημερωτικό Δελτίο της Ελληνικής Εταιρείας για την προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.
- Μεταμόρφωση Ενημερωτικό δελτίο για το περιβάλλον του Ευρωπαϊκού δικτύου Περιβαλλοντικών Εφημερίδων και Περιοδικών.
- Εθνικός Δρυμός Προσώπων: Οδηγός για τον επισκέπτη. Έκδοση της Ελληνικής Εταιρείας για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.
- Εθνικός Δρυμός Προσώπων: Ιστορία αειθέτησης ζωών προστασίας και εκύβηη για τις πυρκαγιές στους Εθνικούς Δρυμούς. Μελέτη που εκπονήθηκε από τους φίλους των Προσώπων.
- Mediterranean Τριμηνιαίο ενημερωτικό δελτίο του Mediterranean Action Plan της UNEP.
- Κοσμός Περιοδική έκδοση του Ελληνικού Ορειβατικού Συνδέσμου Αχαρνών.
- Οικολογική Εφημερίδα Περιοδική έκδοση της Εταιρείας Μελέτης Οικολογικών Προβλημάτων.
- Μία Οικογένεια Μηνιαία έκδοση της Εταιρείας Οικολογίας και Ανάπτυξης.

Ανάλυση.

ΚΟΙΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΡΑΣΙΝΩΝ (ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΩΝ) ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣΤΟΥ 1989

(Σχέδιο 2)

ΚΡΙΤΙΚΗ ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ Ε.Ο.Κ.

* Όπως έχουμε πρόσφατα συνάγει η Ε.Ο.Κ. είναι παντελώς ΜΗ-ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ. Απο την άποψη των στόχων της, της δομής, της σχέσης της με τον υπόλοιπο κόσμο και την επίδρασή της στην βιόσφαιρα, η Ε.Ο.Κ. είναι απο την βάση της ελαττωματική.

* Αρχικός οικονομικός σκοπός της Ε.Ο.Κ., όπως είναι τελεσφόρα τοποθετημένος στην συνθήκη της Ρώμης, είναι η ανάπτυξη. Αυτή η εμμονή στη μη υποστήριξη των εκμεταλλεύσιμων στόχων είναι τώρα μη ρεαλιστική και ετιζήμια μιας και τρέφει φεύτικες ελπίδες και καθυστερεί την υλοθέτηση των καταλλήλων μέτρων για την οικονομική υποστήριξη του μέλλοντος.

* Η δομή της Ε.Ο.Κ. έχει βασισθεί σε έθνη κράτη. Αυτό οδήγησε σε έναν αναπόφευκτο συγκεντρωτισμό και της οικονομικής και της πολιτικής δύναμης του οποίου το αποκορύφωμα θα συντελεσθεί στην Ενιαία Αγορά του 1992.

* Η Ε.Ο.Κ. είναι εκ θεμελίων μη δημοκρατική. Μια γρασσειοκρατία του δένει τα χέρια στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο των Υπουργών είναι ανύκανα να αντιπροσωπεύσουν δημοκρατικά κάθε άλλο συμφέρον έξω απο συμφέροντα που αφορούν τα έθνη κράτη της Ε.Ο.Κ.

* Η Καινή Αγροτική Πολιτική ενθαρρύνει υψηλές τιμές, άχρηστα πλεονάσματα και την προαγωγή πόρων εντατικής αγροτικής εκμετάλλευσης. Η βιομηχανοποίηση της αγροτικής επιχείρησης αναπτύσσεται σε βάρος των αγροτικών κοινοτήτων, της ποιότητας της τροφής και της γονιμότητας του ύδατος του εδάφους.

* Η στρατηγική της Ε.Ο.Κ. είναι ευδικά προγραμματισμένη στις ανάγκες της βιομηχανίας και συχνά εναντίον των συμφερόντων των εργατών και των πολιτών των μελών εθνών του. Η Ενιαία Αγορά είναι σχεδιασμένη για να ευνοεί μεγάλης κλίμακας βιομηχανικά συμφέροντα, πολυεθνικές εταιρείες σε ένα ακόμα πιο ευνοϊκό περιβάλλον. Αυτό θα είναι σε βάρος των μικρών μονάδων.

* Η συνθήκη του Λομέ έχει κάνει πολύ λίγα για να βοηθήσει τις χώρες του τρίτου κόσμου. Το μοντέλο των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ αυτών των χωρών δεν έχει αλλάξει σημαντικά απο την πρώτη συνθήκη του 1975 και πραγματικά δεν έχει γίνει τίποτα εν τω μεταξύ για να ενθαρρυνθούν στρατηγικές διαφοροποίησης και αυτάρ-

κειας (αυτοκεχοιύθησης) στον τρίτο κόσμο.

* Μέσω της ΓΙΟΥΡΑΤΟΜ (Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ατομικής ενέργειας), η Ε.Ο.Κ. είναι ολοκληρωτικά παραδομένη στην επέκταση της πυρηνικής ενέργειας. Αυτό έχει επιρροάσει σοβαρά την έρευνα και την περαιτέρω ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

* Η εξεύρεση πόρων της Ε.Ο.Κ. δια μέσω του Ψ.Π.Α. έχει επιβάλει συσανάλογα βάρη στις φτωχότερες ομάδες της Κοινότητας.

* Η εξωτερική πολιτική της Ε.Ο.Κ. έχει κάνει λίγο για να ελαττώσει την διεθνή ένταση ή να προάγει μια καλύτερη τάξη στον κόσμο. Συνηγορούμε σε ένα τέλος της Ευρωπαϊκής συμμετοχής στην Δυτική Ευρωπαϊκή Ένωση.

* Καταδικάζουμε την πρόταση της Ευρωπαϊκής Εκτελεστικής ότι ο κληθυσμός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας είναι πάρα πολύ χαμηλός. Η Δυτική Ευρώπη είναι μια από τις πιο πυκνοκατοικημένες περιφέρειές του πλανήτη.

ΠΡΑΣΙΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

* Μολονότι αναγνωρίζουμε τους περιορισμούς τους, θα θέλαμε να φάξουμε για να μεγαλώσουμε τον ρόλο των οργανισμών, όπως είναι το Ξυμβούλιο της Ευρώπης και η Οικονομική Έπιτροπή για την Ευρώπη, με σκοπό να εκκετείνουμε την συνεργασία σε όλη την Ευρώπη. Αναγνωρίζουμε ότι το εμπόριο μεταξύ Ανατολής και Δύσης καύζει τον ρόλο της μείωσης της Δυτικής έντασης.

* Η επέκταση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας είναι αποδεκτή στους Πράσινους. Καθότι εκτερέχει να ενδυναμώνονται οι δεσμοί μεταξύ των χωρών στην Ευρώπη, προκαταρκτικό στόιχείο, για την δημιουργία μιας Ευρώπης βασιςμένης περισσότερο σε ξερι-φόμενες παρά σε κράτη μέλη.

* Καθώς ο αποσυγκεντρωτισμός της κυβέρνησης, είναι βασικό μέρος της Πράσινης Πολιτικής σκέψης, δεν θα είναι στο μέλλον αρκετά επαρκές, να βλέπουμε μια Ευρώπη βασιςμένη μόνο σε έθνη κράτη. Μια Πράσινη Ευρώπη θα κρέχει να αναγνωρίζει ε-τίσης την σπουδαιότητα των περιφερειών, η βάση των οποιών θα κρέχει να είναι τοιυτική, τοιυτιστική, ιστορική και οικονομική, όπως εκίσης και γεωγραφική.

* Μας ενδιαφέρει ότι τα Ολοκληρωμένα Μεσογειτικά Προγράμματα, πρόσφατα μορφοιυημένα από την Ε.Ο.Κ. θα προξενήσουν σοβαρές βλάβες στο φυσικό περιβάλλον.

Προτείνουμε να εγκαταλειφθούν τα παρόντα προγράμματα. Η συντήρηση του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής της Μεσογείου είναι προϋπόθεση για μια σταθερή (ουσιώδη) οικονομική αλλαγή.

* Οι περιφέρειες έχουνε περισσότερα πλεονεκτήματα, επίπεδο ανώτερης δημοκρατικής οργάνωσης. Εκτός του ότι μας δίνεται η δυνατότητα σε αυτές να ανεύρουμε τις βασικές ανάγκες από τους περιφερειακούς πόρους με το ελάχιστο του κατανεμημένου κόστους. Δυνατότητα να διαπραγματευτούμε με κολλούς τρόπους χωρίς να έχουμε μετακινηθεί και τόσο πολύ από την διακυβέρνηση λαϊκής κεντρικής εξουσίας. Αυτές (οι περιφέρειες) μπορούν ευκολότερα να αντικατοπτρίσουν και να επαυξήσουν τα πλεονεκτήματα της οικολογικής διαφοροποίησης.

* Κάποιος βαθμός ανακατανομής της πολιτικής δύναμης, είναι βασικά για τις περιφέρειες σε Ευρωπαϊκά και Εθνικά επίπεδα, ώστε να αποφασίσουν τις δικές τους στρατηγικές ανάπτυξης. Ένας όμως τέτοιος αποσυγκεντρωτισμός δεν θα πρέπει να αφήσει τις σημερινές αδύναμες περιφέρειες χωρίς τα μέσα να αναπτυχθούν. Ένα περιεχόμενο κεφάλαιο θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί ώστε να δημιουργηθεί μια μεγαλύτερη οικονομική ισοτιμία.

* Ως εκ τούτου προτείνουμε :

1. Ένα Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ευθέως εκλεγμένο από αναλογική εκπροσώπηση, έχοντας αποσαφηνίσει καθαρά τις δυνάμεις και τους τομείς υπευθυνότητας.
2. Αυτού οι τομείς είναι εκείνοι στους οποίους ο ίσος καταμερισμός είναι βασικός σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Τομείς όπως η μόλυνση, ο έλεγχος της ανενεργείας, τα ανθρώπινα δικαιώματα και άλλες περαιτέρω επεκτεινόμενες ανάγκες υποδομής, όπως ο σιδηρόδρομος.

* ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΙΜΟΣ ΣΤΟΧΟΣ : Να αντικατασταθεί η συνθήκη της Ρώμης, με μια συνθήκη που θα ιδρύσει μια ομοσπονδία δημοκρατικών, αυτόνομων περιφερειών, με αντιπροσώπους ευθέως εκλεγμένους σε ένα Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Από την στιγμή, που η προτεινόμενη Ομοσπονδία δεν θα ήταν μια στρατιωτική απειλή για την Σοβιετική Ένωση, η ύπαρξή της θα αύξανε την πιθανότητα ουδετέρων δημοκρατικών κρατών αναδυομένων μέσα στην Δυτική Ευρώπη. Τέτοια κράτη θα μπορούσαν να γίνουν μέλη της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας.

ΚΟΝΤΙΝΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- * Όταν εκλεγούν οι Πράσινοι μέλη του παρόντος Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, θα μπορέσουν μαζί με άλλους Πράσινους, μέλη (MEPS) να συμπορευθούν δυναμικά σε εκστρατείες μέσα στα πλαίσια της Ε.Ο.Κ. για τα κάτωθι μέτρα :
- * Μιά Πράσινη Ευρώπη -- Να κροταθεί η ίδρυση ενός ανεξάρτητου Περιβαλλοντολογικού Οργανισμού που θα έχει σκοπό του (στόχο του) την τάξη των περιβαλλοντολογικών προβλημάτων μέσα στην Ε.Ο.Κ.
- * Τροφή για το Μέλλον -- Να δοθεί ένα τέλος στις κληρωμές του LAF στις προφές, στο πλεόνασμα και να εξευρεθούν χρήματα για έρευνες πάνω σε γεωργικές τεχνικές. Επίσης να δοθεί βοήθεια στους γεωργούς που θα ήθελαν να μεταλλάξουν σε τέτοια μια Κοινή Αγροτική Πολιτική, είναι αναγκαίο χαρακτηριστικό της Ευρωπαϊκής συνεργασίας.
- * Δουλεύοντας για το Μέλλον -- Να μετατοπισθεί η Οικονομική Πολιτική μακράν της αναζήτησης μιας Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς και μιας αυτοαναυρούμενης οικονομικής ανάπτυξης στην δημιουργία μιας έγκυρης περιφερειακής οικονομίας να καταμερισθεί (ανεκτός) ο διαθέσιμος πλούτος και να διατηρηθούν οι πολύτιμοι πόροι. Θα συνιστούσαμε ένα αυστηρό Κώδικα Διανομής που θα φέρνει τις τολυνεθνικές εταιρείες κάτω από μεγαλύτερο έλεγχο. Αυτός θα περιλαμβάνει μια ανάγκη για πιο αποκαλυπτική πληροφόρηση που θα αφορά τις αλλαγές των τιμών, την κίνηση του κεφαλαίου, τα μονοκώλια και τις συγχωνεύσεις των εταιρειών.
- * Καταμερισμός του πλούτου -- Να εξασφαλιστεί ότι το περιφερειακό κεφάλαιο - συγχωνεύοντας το κοινωνικό κεφάλαιο -δρα για να βοηθήσει τις συναλλαγές των ταρηνιασμένων βιομηχανικών και αγροτικών περιόχων με μια ενθαρρυντική εναλλακτική πολιτική. Το περιφερειακό κεφάλαιο απαιτεί περισσότερους πόρους και θα έχει σαν στόχο τους πιο φτωχούς τόπους, όχι απλά περιφέρειες.
- * Ανθρώπινα δικαιώματα -- θα μπορούσαμε να καλύτερεύσουμε την δημιουργία μιας Κοινής Ευρωπαϊκής εξωτερικής πολιτικής για την υποστήριξη της ειρήνης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλο τον κόσμο. Μια τέτοια πολιτική είναι τότε μόνον αξιόπιστη, όταν σταματήσει ο Ευρωπαϊκός στρατιωτικός εξοπλισμός. Συνηγορούμε ακριβώς υπέρ μιας Ευρωπαϊκής μεσολάβησης για την υποστήριξη ειρηνικών πρωτοβουλιών στην Κεντρική Αμερική, την Μέση Ανατολή, την Νότιο Αφρική και την Αιθιοπία.

Η Ε.Ο.Κ. θα μπορούσε να ενδυναμώσει την υποστήριξή της στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και μέσα στην Ε.Ο.Κ. αλλά και αλλού, ανάμεσα στις γυναίκες, τους νέους, τις εθνικές μειονότητες και τους αναπήρους. Όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει βαθμιαία να απαιτήσουν ελάττωση του πληθυσμού σαν μέρος των μορφωτικών προγραμμάτων Υγείας.

* Μια αποτυρηνικοποιημένη Ευρώπη -- Να εργαστούμε μέσα στην Κοινότητα και με τους άλλους στην Ανατολή και την Δύση για να προάγουμε μια αποτυρηνικοποιημένη Ευρώπη και έξω απο συμμαχίες. Να απαιτηθεί άμεσο σταμάτημα στα προγράμματα τυρηνικής ενέργειας στις χώρες της Κοινότητας, άμεση μεταφορά των τυρηνικών αποβλήτων απο την Ευρώπη, και να υποστηριχθεί η δημιουργία ζωνών αποτυρηνικοποιημένων όπλων στην Ευρώπη.

* Ενέργεια και Πληθυσμός -- Να καταργηθούν οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες άνθρακος και χάλυβα. Να κροταθεί η χρήση ανανεουμένων ενεργειακών συστημάτων μέσα σε όλη την Ε.Ο.Κ. Να ενθαρρυνθεί η συντήρηση και η αμόλυνη χρήση τελειοποιημένων ορυκτών καυσίμων.

* Μεταφορές για το Αύριο -- Να εξοικονομηθούν ξεχωριστού κόρου Μεταφορών για να ενθαρρυνθούν και κροταθούν οι ενεργειακές μεταφορές. Να εισαχθεί περιορισμός στους ενεργειακούς κόρους για την ιδιωτική μετακίνηση και να βοηθηθεί η ανάπτυξη περισσότερων και ικανοποιητικότερων μέσων μεταφοράς του κοινού. Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση (σύμφωνα με αυτό το σχετικό) θα κροτείναμε την ακύρωση του σχεδίου για την υζόγεια σήραγγα Αγγλίας - Γαλλίας (Καλαύ).

* Ευρωπαϊκή Δημοκρατία -- Να ακρωθεί το Συμβούλιο των Υπουργών, τα καθήκοντά τους θα εκκληρώνονται απο κατάλληλες εκτροκές στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η Ευρωπαϊκή Εκτροπή θα δύναται να κροτείνει μόνο νομοθετήματα τα οποία θα εκκληρώνονται με την υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, οι Αρχηγοί της πολιτείας, δεν θα έχουν πολιτικό λειτουργημα μέσα στην δομή της Ε.Ο.Κ. Ο μόνος του ρόλος θα είναι συμβουλευτικός κρος το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Να γίνει βεβαιότητα ότι όλες οι χώρες θα έχουν αναλογική αντικροσώτευση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μετά απο άμεσες εκλογές.

* Πλούσιοι και Φτωχοί -- Αναγνωρίζοντας την ευθύνη μας ακέναντι στα φτωχότερα έθνη του κόσμου θα εργαστούμε με σκοπό να βάλουμε ενα τέρμα στην εκμεταλλευτική οικονομική ανωτερότητα, παρέχοντας άμεσο βοήθημα μέσω κροχών και όχι δακνείων, συντελώντας στην δημιουργία αυτάρκων και ανεκτών οικονομικών.

* Ευρωπαϊκή Συνεργασία -- Να ανακτυχθεί η συνεργασία μεταξύ της Ε.Ο.Κ. και των χωρών των ΕΠΤΑ και της COMECON. Να εξερευνηθεί η δυναμικότητα της Οικονομικής

Επιτροπής για την Ευρώπη και το Συμβούλιο της Ευρώπης σαν μηχανισμό για την βελτίωση των σχέσεων μέσα στην Ευρώπη και την ανάπτυξη περιφερειακών σωμάτων (οργανισμών) για μια μελλοντική Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία.

Αναθεωρήθηκε τον Ιούλιο του 1988 από την Ευρωπαϊκή Ομάδα Εργασίας.

Διάταξη γύρου οχήματος

Designed For Ease In Operation

The Canter incorporates a tilt/telescopic steering wheel, Mitsubishi's own unique innovation. And now the addition of a short-type gear shift lever as well as a new laminated safety glass for the panoramic front window ensures greater operational ease and safety.

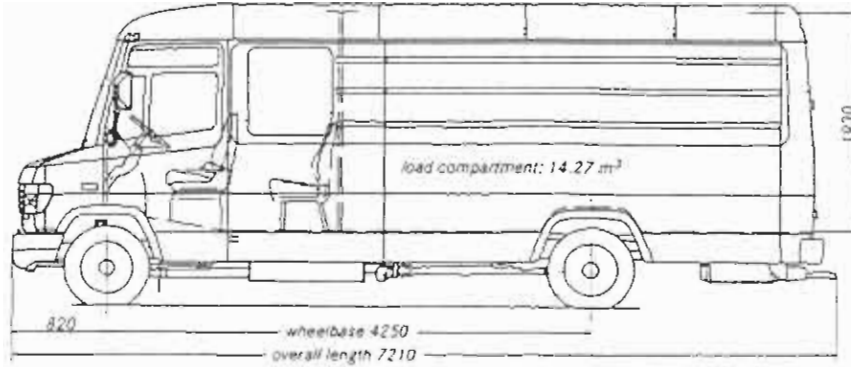
Designed For Comfort and Space

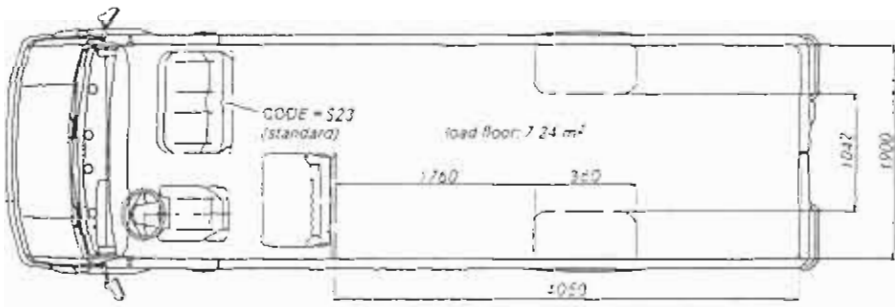
New colour coordination for the interior and seats add to the feeling of refreshment and spaciousness. The reclining driver's seat as well as the high performance ventilation system greatly enhances overall comfort.

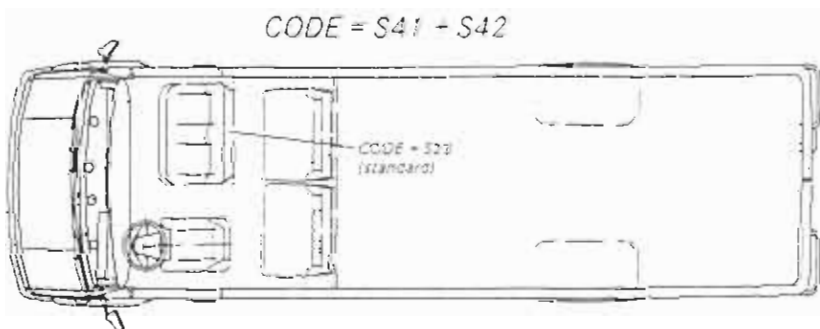
Panel van
with crewcab, code F 03
Wheelbase: 4250 mm
Interior height: 1930

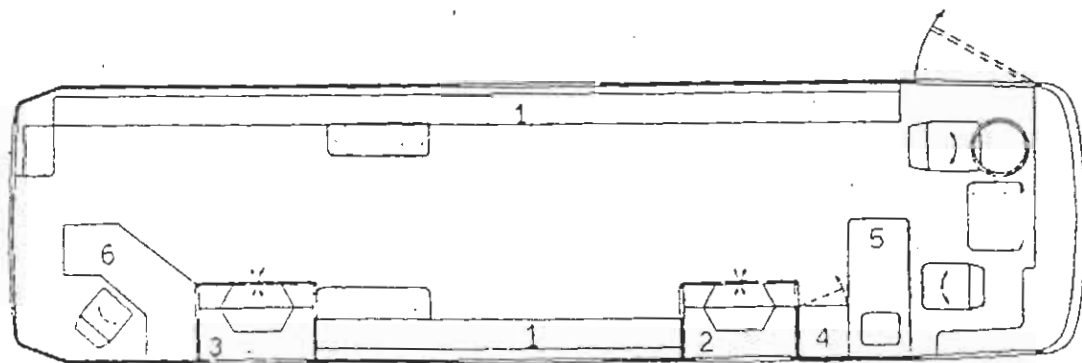
CODE = S41

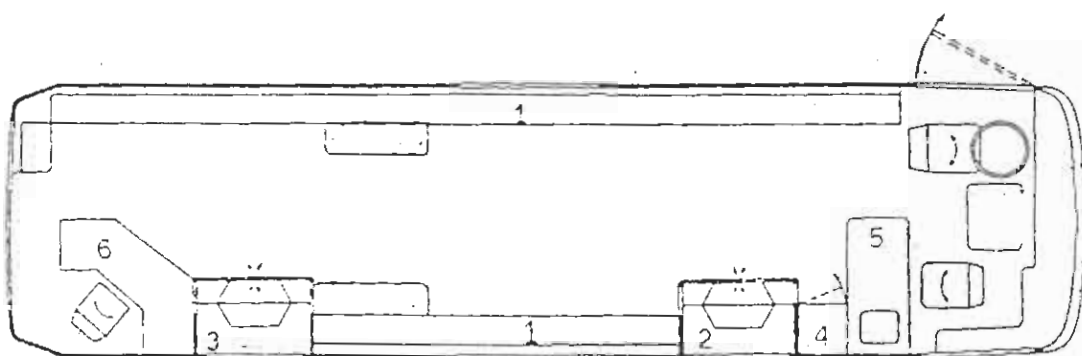
CODE = S41 + S42

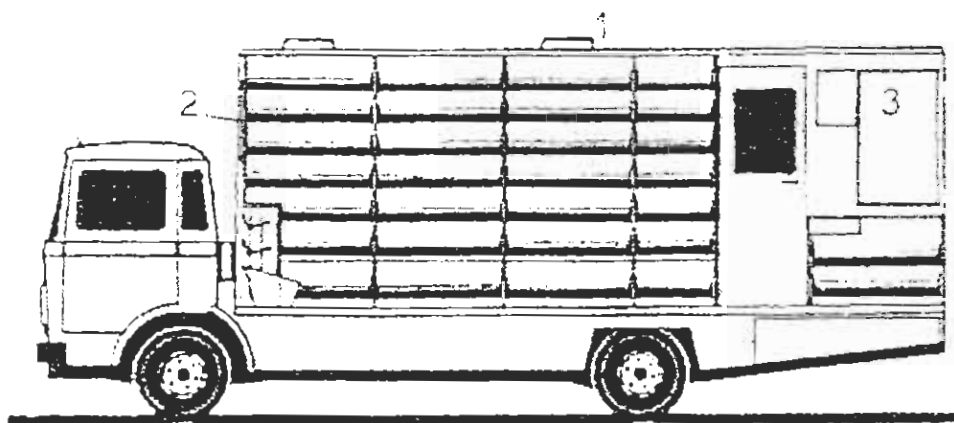
πάνω τύπους οχημάτων μπορούν να εξυπηρετούνται συγχρόνως 12 έως 25 αναγνώστες.

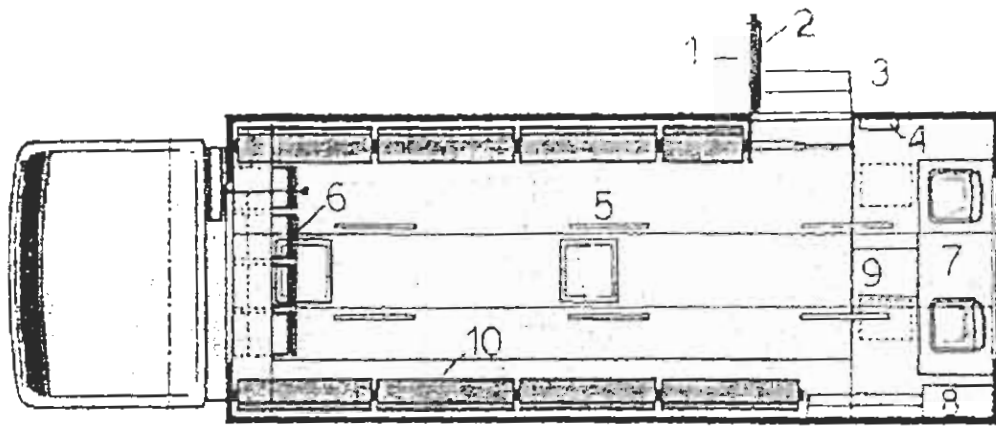
Σχήμα Α: (1) Ράφια. (2) Είσοδος και έξοδος. (3) Ντουλάπα για φύλαξη παλτών.
(4) Δανειστικός πάγκος.

Σχήμα Β: (1) Ράφια. (2) Είσοδος. (3) Έξοδος. (4) Ντουλάπα για φύλαξη παλτών.
(5) Πάγκος επιστροφής. (6) Πάγκος δανεισμού.

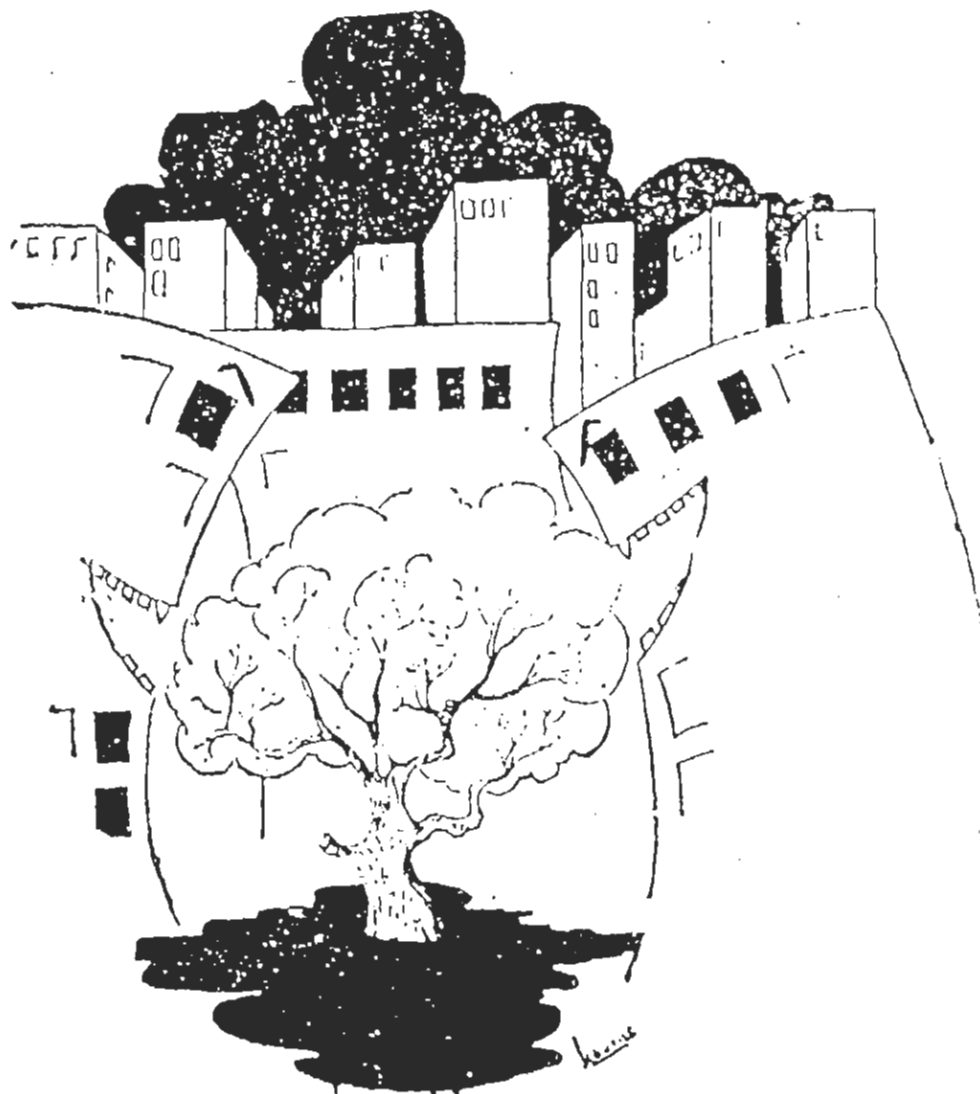

Σχήμα Γ: (1) Φωτισμός οροφής. (2) Μπροστινό παράθυρο.
(3) Πίνακας ανακοινώσεων.

Σχήμα Δ: (1) Είσοδος και Έξοδος. (2) Χειρολαβή προσαρμοσμένη στην πόρτα. (3) Σκαλοπάτι που αναδιπλώνεται κάτω από το σασί. (4) Ηλεκτρικός πίνακας. (5) Λάμπα φθορίου. (6) Θήκες για άλμπουμ. (7) Οθόνη προβολής. (8) Ντουλάπα για φύλαξη παλτών. (9) Γραφείο δανεισμού. (10) Χαμηλά ντουλάπια με πόρτες που σκεπάζουν.

«Σχόλιο» του Κάντα στο «Ριζοσπάστη»

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α/ Βιβλία

1. Αριστοτέλης, "Περί Ζώων Ιστορίες Ζ'", Τόμος 17. Εκδόσεις Γεωργιάδης. (Έτος δεν υπάρχει).
2. Άπαντα Αριστοτέλους, "Περί Ζώων Ιστορίες", Τόμοι 16, 12, 17, Μτφ. Μητρόπουλος, Εκδ. Γεωργιάδης. (Έτος δεν υπάρχει).
3. Αγγελή Χρ., "Οικονομία και Πολιτική", Εκδόσεις Γωνιά του Βιβλίου, Πάτρα 1980.
4. Αθανασάκη - Κουσουρή "Οικολογική Παιδεία και Περιβαλλοντική Αγωγή", Εκδόσεις Μπουκουμάνη, 1987.
5. Βότση Πέτρου, "Οικολογία - Μόλυνση και Ρύπανση Περιβάλλοντος", Εκδόσεις Δωδώνη, 1981.
6. Bosquet Michel, "Οικολογία και Πολιτική", Εκδόσεις Νέα Σύνορα, 1984.
7. Bourne Arthur, "Ο φλοιός της γης", Εκδόσεις Ωρόρα, 1988.
8. Γκορτζ Αντρέ, "Οι δοόμοι του Παραδείσου", Κουμούνα, 1987.
9. Γκορουλ Χέρμπερτ, "Ένας πλανήτης λεηλατείται", Εκδόσεις Νότος, Αθήνα 1982.
10. Γρηγορογιάννης Α., "Βιολογική έκρηξη και αγροτικό ζήτημα στο σύγχρονο κόσμο", Εκδόσεις Γραμμή, 1976.
11. Γενική Γραμματεία Τύπου και Πληροφοριών, Διεύθυνση Πληροφορικής, "Οι νόμοι της αλλαγής", 1981-1985.
12. Γκορτζ-Μάρκοβιτς-Εντσενσμπέογκεν, "Περιβάλλον και Ποιότητα ζωής", Εκδόσεις Επίκουρος, 1975.
13. Γρηγορογιάννη Α. "Τα πυρηνικά εργαστήρια του θανάτου", Εκδόσεις Αστέρι, 1977.

14. Γρήφαν Μόνιμα, εκδόσεις, "Greenpeace: Αγωναζόμαστε για ένα περιβάλλον στο οποίο να μπορούμε να ζούμε", 1983.
15. Δουατζή Γιώργου: "Τοπική Αυτοδιοίκηση", Εκδόσεις Εξάντας, 1986.
16. Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης: Επόπτης Ν. Τάτσος: - "Θέματα Δημοσιονομικής Αποκέντρωσης (1),
- "Οι κρατικές επιχορηγήσεις προς την τοπική Αυτοδιοίκησης". (2), Αθήνα 1988.
17. Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα 1980: - "Δημοτικός και κοινοτικός Κώδικας",
- Νόμος 1065/1980 (ΦΕΚ Α' 168/24.7.1980),
- Π.Δ. 76/85 ΦΕΚ Α' 27/1.3.85,
- Ν.Δ. 2888/54 ΦΕΚ Α' 139/54,
- Νόμος 1188/81 ΦΕΚ 204/31.7.81
- Ενημέρωση λαού, νόμος 1622/14.7.1986.
18. Ένωση Δικαίου Περιβάλλοντος - Καλλιό - Αντωνίου: "Περιβάλλον: Νομοθεσία Δικαιώματος του Έλληνα Πολίτη", 1987.
19. Θεοδωρακοπούλου: "Ευρώπη και Σοσιαλισμός", Εκδόσεις δεν αναφέρονται, Αθήνα 1982.
20. Ιατρούδης Δ. "Κοινοτικός Σχεδιασμός για την οργάνωση και ανάπτυξη του ανθρώπινου περιβάλλοντος", Αθήνα 1973.
21. Ίλλιτς Ιβάν: "Στο σοσιαλισμό φτάνεις μόνο με ποδήλατο", Κάτσάνος/Δοκίμιο, 1987.
22. Κάπρα: "Κοίσιμη Καμπή", Εκδόσεις Ωρόρα 1982.
23. Καστοριάδης, "Από την Οικολογία στην αυτονομία", Εκδόσεις Ράμπα, 1981.

24. Κάρσον Ράκελ: "Σιωπηλή άνοιξη", Εκδόσεις Κάκτος, 1978.
25. Καραναστάση Μάρκου: "Η φορολογική Νομοθεσία των Δήμων και Κοινοτήτων", Εκδόσεις Γ. Ροσσαλάτου, Αθήνα 1976.
26. Κατσαδώρου Κ.: "Συμβολή εις την ανωτέρα βαθμίδα τοπικής αυτοδιοίκησης", Αθήνα 1978.
27. "Κ.Ε.Π.Ε." (1986) - Πρόγραμμα Ανάπτυξης 1976-1980 Τοπική Αυτοδιοίκηση, Αθήνα 1986.
28. Κόντι Λάουρα: "Τι είναι οικολογία", Εκδόσεις Αστέρι, έτος δεν αναφέρεται.
29. Croal Stephen, "Η Οικολογία", Εκδόσεις Επιλογή, Θεσσαλονίκη 1981.
30. Κούρκουλου Α., "Οικονομική", Εκδόσεις ΟΕΔΒ, Αθήνα 1983.
31. Κόραντ Λόρεντς, "Τα 8 θανάσιμα αμαρτήματα του πολιτισμού μας", Εκδόσεις Θυμάρι 1987.
32. Λουλούδης: "Πολιτικολογία", Εκδόσεις Στοχαστής 1986.
33. Λημναίου Ν. "Σημειώσεις στην Κ.Ε.Κ.", Παράρτημα, 1978.
34. Μοδινός Μ., "Ο μύθος της Ανάπτυξης στους τροπικούς", Εκδόσεις Στοχαστής, 1986.
35. Μελισσαρόπουλος-Βλάχος: "Ραδιενέργεια", Εκδόσεις Συνετ. Συγγραφέων Καθηγητών, 1987.
36. Μπαρμπέ Φιλίπ: "Νέες Μορφές Ενέργειας", Εκδόσεις Α/συνέχεια, 1986.
37. Μπαζαίος Κώστας, "Πώς να επιζήσεις με το νέφος", Εκδόσεις Μπαζαίος, 1984.
38. Μάργαρης Νίκος: "Η Γκόλφω παίζει Γκολφ", Εκδόσεις Κάκτος, 1985.
39. Μάρκοβιτς Μ.: "Αυτοδιαχείριση", Εκδόσεις Επίκουρος, 1975.

40. Μπούσαλης Πέτρος, "Η φύση γύρω μας", Εκδόσεις Ελληνική Εταιρεία Προστασίας Φύσης, 1987.
41. Μάργαρης Νίκος, "Οικολογικά", Εκδόσεις Κάκτος, 1986.
42. Μοδινός Μ., "Από την Εδέμ στο Καθαρόηριο", Εκδόσεις Εξάντας 1988.
43. Μπούτσιν-Ρόμπερτς, "Η οικολογία και η επαναστατική σκέψη", Εκδόσεις Ελευθ. Τύπος, 1986.
44. Ντυμόν Ρενέ, "Μόνο μια σοσιαλιστική οικολογία", Εκδόσεις Δωδώνη, Αθήνα 1978.
45. Ντυμόν Ρενέ, "Οργή", Μτφ. Τσίππρας Κ., Εκδόσεις Νέα Σύνορα/ΑΑ Λιβάνη, 1986.
46. "Οικολογικό Κίνημα στην Ελλάδα", Εκδόσεις μετά τη βροχή, 1987.
47. Ορφανίδης Χριστόφορος, "Καλημέρα οικολογία", Εκδόσεις Μετά τη βροχή, 1986.
48. Oates Joan, "Η Αλυσίδα της ζωής", Δεν αναφέρονται ούτε έκδοση, ούτε έτος.
49. Παπαγιαννάκης Μ., Γεωργουδάκης Σ., Ρέππας Π., "Στοιχεία Πολιτικής Οικονομίας", Εκδόσεις δεν αναφέρονται, Αθήνα 1988.
50. Παπαδόπουλος Π., "Η ταξική διάσθρωση της Σύγχρονης Ελληνικής Κοινωνίας", Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1987.
51. Παπαγιάννης Μ., "Φυσική Επιλογή των Αστροικών Πολιτισμών από τα όρια της Ανάπτυξης", Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, 1988.
52. Rubin Herbert & Irene, "Community Organizing and Developing Merril Publishing Columbur, Toronto, Lonola", Sydney 1986.
53. Ross "ΚΕΚ - Παράδοξη", (σημειώσεις του μαθήματος ΚΕΚ Δ' εξ. Κ.Ε.).

54. Σιώτη Γλ. "Η συμμετοχή των πολιτών στην προστασία του περιβάλλοντος", Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, 1988.
55. Σχέδιο για την επιβίωση "The ecologist", Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα 1980.
56. Σελλ Τζόναθαν "Το πεπρωμένο της Γης", Εκδόσεις Ωρόρα, 1982.
57. Skolimowski Η., "Οικοφιλοσοφία", Εκδόσεις Κάλβος, 1984.
58. Σύλλογος Προστασίας θαλάσσιας Χελώνας, "Αποσπάσματα από εντυπώσεις και προτάσεις περαστικών από ειδικό βιβλίο καταγραφής τους", (Αύγουστος 1988).
59. Samuel Rene, "Οικολογία", Εκδόσεις "Νεφέλη", 1973.
60. Σραμ Ένγκελμπερτ, - "Αλφαβητάρι της Οικολογίας", - Τόμος Α, - Τόμος Β', Εκδόσεις Αίολος, 1986.
61. Simonet Dominique, "Τι είναι οικολογία", Εκδόσεις Λιβάνη - Νέα Σύνορα, 1985.
62. "Τοπική Αυτοδιοίκηση", Εκδόσεις Ταμασός 1983.
63. Τσενές Ηλίας, "Τοπική Αυτοδιοίκηση", Εκδόσεις Φοίβος 1986.
64. "Θέματα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Έργα και Μελέτες των Δημάρχων: Θεοδώρου Κύμης, Καρόλλη Ηρακλείου, Καψάνη Π. Φαλήρου, Κουσκούτη Θήβας, Λεντάκη Υμηττού, Παπαστεργίου Τρικάλων, Σακελλαοΐδου Ζωγράφου", Εκδόσεις Αφών Τολίδη 1982.
65. Τσίππρας Κώστας, "Αντί-Κυνήγι", Νέα Σύνορα Α. Λιβάνη, 1985.
66. Φίλλης Γ., "Η τελευταία πνοή του πλανήτη Γη", Εκδόσεις Μπουκουμάνης, 1984.
67. Φυτιάνου Κ.Κ. - Σαμανίδου Β.Φ., "Η ούπανση των θαλασσών", University Studio Press, Θεσσαλονίκη 1988.
68. Φρόντ Σ. "Τοτέμ και Ταμπού", Εκδόσεις Δασέμα, 1970.
69. Χεμινγκουαΐνη Έρνεστ, "Ο γέρος και η θάλασσα", Μτφ. Παπανικολόπουλος, εκδόσεις Αποσπερίτης 1985.

Άρθρα:

- . Τρούμπη Α., "Η οικοδόμηση μιας επιστήμης (οικολογία)", "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 5 - 3/85.
- . Μοδινόϋ Μ., "Η πρόκληση των ΜΟΠ", "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 8, 6/85.
- . Μοδινόϋ Μ., "Ο αναπτυξιακός μύθος της αριστεράς", "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 7, 5/85.
- . Αγγελίδη Β., "Περιβάλλον και Πολίτες", "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 7, 5/85.
- . "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ" τ.3, 11/85, "Οικολογία και οικονομική του περιβάλλοντος".
- . "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 13, 11/85, "Άνδρες για πόλεις" (συνέντευξη με τον Κ. Καστοριάδη).
- . Αγγελή Α., "Η κοινοτική πολιτική", "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 12, 10/85.
- . Samuel P., "Σύγχρονα ρεύματα στην πολιτική οικολογία", "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 12, 10/85.
- . Βαλαβανίδη Γ., "Υπαρκτός σοσιαλισμός και περιβάλλον", "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 11, 9/85.
- . Παπαγρηγορίου Θ., "Ο νόμος για την προστασία του περιβάλλοντος", "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 25, 11/86.
- . Γεωργόπουλου Α., "Το άνοιγμα του σχολείου στη ζωή", "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 16, 2/86.
- . Σαχς, "Οικοανάπτυξη", "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 11, 22.8.86.
- . "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 17, 3/86, "Περιβάλλον και ευρωπαϊκή πολιτική".
- . Τάχος Χ., "Ο νόμος πλαίσιο για το περιβάλλον", "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 31, 5/87.
- . Αθανασάκης Γ., "Νέοι θεσμοί στην Εκπαίδευση", "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 32, 6/87.
- . "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 30, 4/87, "Ένωση Ελλήνων Οικολόγων".

- . Παπαγρηγορίου Θ., "Ο νόμος για την προστασία του περιβάλλοντος", "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 25, 11/86.
- . Γεωργόπουλου Α., "Το άνοιγμα του σχολείου στη ζωή", "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 16, 2/86.
- . Σαχς, "Οικοανάπτυξη", "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 11, 22.8.86.
- . "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 17, 3/86, "Περιβάλλον και ευρωπαϊκή πολιτική".
- . Τάχος Χ., "Ο νόμος πλαίσιο για το περιβάλλον", "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 31, 5/87.
- . Αθανασάκης Γ., "Νέοι θεσμοί στην Εκπαίδευση", "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 32, 6/87.
- . "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 30, 4/87, "Ένωση Ελλήνων Οικολόγων".
- . Κωστόπουλου Δ., "Ζάκυνθος: Ο πόλεμος της χελώνας", "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 20, 6/86.
- . Μοδινού Μ., "Μέρες της Ζακύνθου", "ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ", τ. 33-34, 6-7/87.
- . Παπασπηλιόπουλος Σ., "Για μια αποκυθοποίηση της Οικονομικής Ανάπτυξης", Περιοδικό "ΑΝΤΙ", τ. 184, 8ος χρόνος.

Β/ Περιοδικά

1. "Νέα Οικολογία"
2. "Αντί"
3. "Η φύσις", Ελληνική Εταιρεία Προστασίας Φύσης,
4. "Εκλογή"
5. "Ένα" (βλ. άρθρα στον Τύπο)
6. "Θαλασσογραφικά" Εταιρεία Θαλασσίων ερευνών

Γ/ Εφημερίδες

- α) "Οικολογική Εφημερίδα"
- β) WWF Special Report - 2 -
- γ) Αθηναϊκές Εφημερίδες (β. σχ. άρθρα).

Σημειώσεις

- . Όλγα Στασινοπούλου, MSc, PhD, Επικ. Καθ. ΣΕΠΥ, "Η ανάπτυξη του θεσμού της Τ.Α. στην Ελλάδα και η σημασία της Κοινοτικής ανάπτυξης - μια προσέγγιση".
- . Ρ. Καλοδήμου, Καθηγήτρια Τ.Ε.Ι. Πάτρας, Σημειώσεις του μαθήματος "Κ.Ε.Κ."
- . "Οι ενέργειες για την προστασία του περιβάλλοντος",
 - Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (Μ.Ο.Π.),
 - Νομοθετικά άρθρα που καλύπτουν το θέμα.
 Ενημερωτικά Δελτία του Συλλόγου ετών 1988-1989.
- . Μιχάλη Μοδινού, "Κρίση του Καπιταλισμού ή κρίση της Ανάπτυξης;", Περιοδικό "Νέα Οικολογία", Φεβρουάριος 1987.
- . "Δοκίμιο για την Οικολογία", Haeckel.
- . "Αναγκαιότητα καθορισμού στόχων και σύνταξης ολοκληρωμένων μελετών για τις προστατευόμενες περιοχές", Δ. Τσακαλία.
- . Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, Γραφείο Οικολογίας - Περιβάλλοντος και Οικονομικής Ανάπτυξης: "Νεολαία και Περιβάλλον: Βασικές Θέσεις".
- . "Προβληματισμοί για μια οικολογική θεώρηση της ανάπτυξης", Ντίνα Λαντίτσου, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.
- . "Θαλάσσιες Χελώνες", μια έκδοση του Συλλόγου για την προστασία της θαλάσσιας χελώνας.

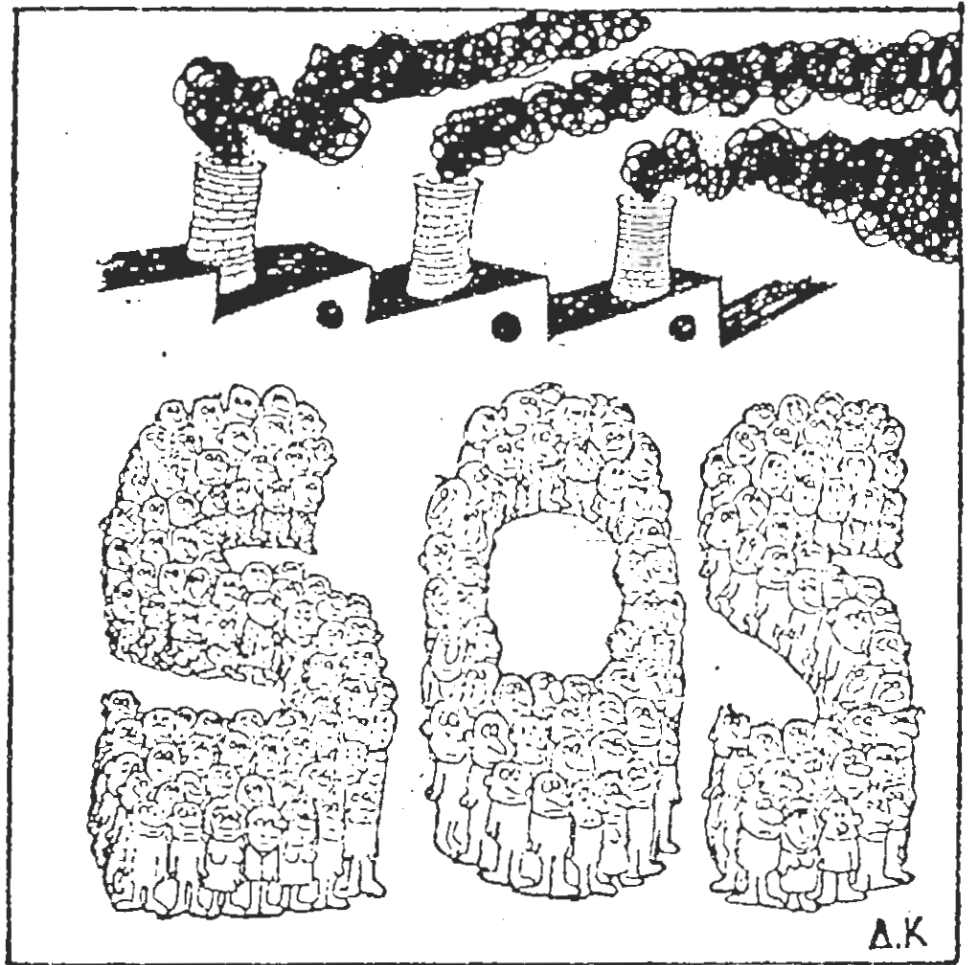
Για τη κινητή μονάδα.

- Εθνικό κέντρο βιβλίου. Οι κινητές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα. Έκθεση-Εισηγήσεις για τα βιβλιοαυτοκίνητα των Τ.Ε.Α.Κ.

- Νικολάου Δημήτρης. Περιοδεύουσα βιβλιοθήκες του υπουργείου παιδείας και πολιτισμού της Κύπρου. Εισήγηση σε ημερίδα του εθνικού κέντρου βιβλίου.

- Στατιστικά στοιχεία για την κίνηση των βιβλιοαυτοκινήτων των δημοσίων βιβλιοθηκών του υπουργείου παιδείας και θρησκευμάτων.

- Χαλατσής Γ. Γιάννης 1997. Κινητή βιβλιοθήκη, η βιβλιοθήκη που πάει να συναντήσει το κοινό της. Παπαχαραλάμπιος δημόσια κεντρική βιβλιοθήκη Ναύπακτος.

Διογένης Καμμένος: Ωρα μηδέν για την Αθήνα...

Η τελευταία γνώση του πλανήτη γη

